



Veiligheidsmonitor

2016



Ministerie van Veiligheid en Justitie



Veiligheidsmonitor

2016

Verklaring van tekens

Niets (blanco)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
.	Het cijfer is onbekend, onvoldoende betrouwbaar of geheim
*	Voorlopige cijfers
**	Nader voorlopige cijfers
2016-2017	2016 tot en met 2017
2016/2017	Het gemiddelde over de jaren 2016 tot en met 2017
2016/'17	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2016 en eindigend in 2017
2014/'15-2016/'17	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2014/'15 tot en met 2016/'17

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Prepress: Textcetera, Den Haag
Ontwerp: Edenspiekermann

Inlichtingen

Tel. 088 570 70 70
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

Bestellingen

verkoop@cbs.nl
ISBN 978-90-357-2157-9
ISSN 1114-2274

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen/Bonaire, 2017.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.

Voorwoord

Hoe ervaren Nederlanders de leefbaarheid van hun woonomgeving? Voelen zij zich er veilig? Hoe vaak zijn ze slachtoffer van criminaliteit en wat vinden ze van het functioneren van de politie?

Op dit soort vragen geeft de Veiligheidsmonitor 2016 antwoord. De publicatie richt zich vooral op de periode 2012–2016 maar laat ook trends op lange termijn (vanaf 2005) zien. De Veiligheidsmonitor presenteert naast het landelijke beeld ook uitkomsten op het niveau van de regionale eenheden, districten en basisteams van politie en van de 50 grootste gemeenten van ons land.

De cijfers in deze publicatie zijn gebaseerd op een jaarlijkse grootschalige enquête onder de Nederlandse bevolking van 15 jaar en ouder. In 2016 hebben meer dan 80 duizend personen de uitgebreide vragenlijst ingevuld. Dit grote aantal respondenten maakt het mogelijk om tot op een gedetailleerd niveau betrouwbare uitspraken te doen over de objectieve en subjectieve veiligheid in Nederland.

In het afgelopen jaar hebben Nederlanders de leefbaarheid van hun buurt iets positiever beoordeeld. Ook de veiligheidsbeleving is verbeterd, zowel in de eigen woonomgeving als in het algemeen. Het aantal Nederlanders dat naar eigen zeggen slachtoffer werd van vermogensdelicten is licht gedaald; het slachtofferschap van geweld en vandalisme is min of meer gelijk gebleven, evenals dat van cybercrime. Nederlanders zijn in 2016 positiever gaan oordelen over het functioneren van de politie, zowel in het algemeen als in de eigen woonomgeving. De beschikbaarheid van de politie in de buurt wordt hoger gewaardeerd. Op lange termijn laten de veiligheidsbeleving, het slachtofferschap van criminaliteit, en het oordeel over de politie een positieve ontwikkeling zien.

De Veiligheidsmonitor is een samenwerking tussen het Centraal Bureau voor de Statistiek en het ministerie van Veiligheid en Justitie.

De publicatie Veiligheidsmonitor 2016 wordt in pdf-vorm uitgebracht via de website van het CBS. In zeer beperkte oplage is de publicatie ook in print beschikbaar. Op [StatLine](#), de elektronische databank van het [CBS](#), zijn meer cijfers uit de Veiligheidsmonitor te vinden.

Directeur-Generaal CBS

Dr. T.B.P.M. Tjin-A-Tsoi

Secretaris-Generaal ministerie van Veiligheid en Justitie

S. Riedstra

Den Haag/Heerlen/Bonaire, maart 2017

Inhoud

Voorwoord **3**

1. Inleiding 7

1.1 Leeswijzer **9**

1.2 Samenvatting **9**

2. Leefbaarheid en overlast in woonbuurt 17

3. Veiligheidsbeleving 26

4. Slachtofferschap criminaliteit 35

5. Burgers en politie 47

6. Preventie 57

Bijlagen 63

I Tabellen indicatoren Nederland totaal **64**

II Tabel indicatoren regionale eenheden, districten en basisteams politie **76**

III Tabel indicatoren 70 000+ gemeenten **83**

IV Tabel trendcijfers **85**

V Cartogrammen regionale eenheden, districten, basisteams politie en 70 000+ gemeenten **86**

VI Deelnemende gemeenten Veiligheidsmonitor 2016 **93**

Onderzoeksverantwoording 94

Recent verschenen literatuur **99**

Meer cijfers **101**

Medewerkers **102**

1.

Inleiding

De Veiligheidsmonitor is een jaarlijks terugkerende grootschalige bevolkingsenquête waarin de thema's leefbaarheid van de woonbuurt, veiligheidsbeleving, slachtofferschap van criminaliteit, het oordeel van de burger over het functioneren van de politie en preventiegedrag worden onderzocht. Opdrachtgevers van de Veiligheidsmonitor zijn het ministerie van Veiligheid en Justitie en het Centraal Bureau voor de Statistiek. Door de opdrachtgevers is de Raad voor de Veiligheidsmonitor ingesteld die toezicht uitoefent op de uitvoering van het onderzoek. In deze Raad zijn behalve de opdrachtgevers ook andere organisaties zoals de G4, G32, Politie en WODC vertegenwoordigd. Door de Raad is een Adviesgroep ingesteld voor ondersteuning en advisering bij de uitvoering van de Veiligheidsmonitor. Ook hierin hebben vertegenwoordigers van deze organisaties zitting.

De dataverzameling van de Veiligheidsmonitor heeft plaatsgevonden door middel van internetvragenlijsten en papieren vragenlijsten, en is uitgevoerd door het CBS en onderzoeksbureau I&O Research in de periode augustus-november 2016. In totaal is een steekproef van ruim 210 duizend Nederlanders van 15 jaar of ouder gevraagd om aan het onderzoek deel te nemen. Bijna 81 duizend hebben een ingevulde vragenlijst geretourneerd; een respons van 38,5% die hoger is dan de respons van de editie 2015 (37,2%).

De Veiligheidsmonitor wordt sinds 2012 op een identieke wijze uitgevoerd, dat wil zeggen met dezelfde methode van dataverzameling en dezelfde vragenlijst. Hierdoor is het goed mogelijk de onderzoeksuitkomsten in de periode 2012–2016 met elkaar te vergelijken. In dit rapport worden de uitkomsten van 2016 standaard vergeleken met 2012, het jaar van de nulmeting, en 2015, het voorgaande jaar. Daarmee wordt zowel de middellangetermijnontwikkeling als de kortetermijnontwikkeling in beeld gebracht.

De Veiligheidsmonitor zoals we die sinds 2012 kennen heeft een aantal voorgangers, namelijk de Veiligheidsmonitor Rijk (VMR; 2005–2007) en de Integrale Veiligheidsmonitor (IVM; 2008–2011). Deze VMR en IVM wijken qua methode van dataverzameling en qua vragenlijst af van de actuele versie van de Veiligheidsmonitor. Door deze 'methodebreuken' is het niet zonder meer mogelijk de uitkomsten van deze eerdere onderzoeken over de periode 2005–2011 te vergelijken met die van de Veiligheidsmonitor 2012 en volgende jaren. Om desondanks langetermijnontwikkelingen in beeld te kunnen brengen, is een methodologische reparatieprocedure voor deze methodebreuken ontwikkeld, waardoor voor een set van kernindicatoren de uitkomsten van de jaren 2005–2011 vergelijkbaar zijn met die vanaf 2012. Ook deze trenduitkomsten zijn in dit rapport opgenomen.

Verder is het mogelijk de onderzoeksuitkomsten te verbijzonderen naar kenmerken van respondenten. Hierbij kan gedacht worden aan onder andere geslacht, leeftijd, herkomst en stedelijkheidsgraad van de gemeente waar men woont.

Door de relatief grote responsomvang van de Veiligheidsmonitor is het tenslotte mogelijk de landelijke uitkomsten geografisch uit te splitsen naar de 10 regionale eenheden, 43 districten en 167 basisteams van politie. Daarnaast zijn ook de uitkomsten van de vijftig grootste (70 000+) gemeenten van ons land opgenomen.

Meer informatie over de opzet en uitvoering van de Veiligheidsmonitor treft u aan in de Onderzoeksverantwoording die in de bijlage is opgenomen.

1.1 Leeswijzer

Kern van dit rapport zijn de hoofdstukken 2 tot en met 6 waarin achtereenvolgens de uitkomsten voor de 5 hoofdthema's (leefbaarheid en overlast woonbuurt, veiligheidsbeleving, slachtofferschap criminaliteit, burgers en politie, preventie) worden beschreven. Elk hoofdstuk bevat de landelijke uitkomsten van 2016, de vergelijking met de uitkomsten van 2012 en 2015, in een aantal gevallen trends over de periode 2005-2016, uitsplitsingen naar achtergrondkenmerken en regionale uitsplitsingen van de landelijke uitkomsten.

De bijlagen bevatten tabellen met achterliggend landelijk, politieregionaal en gemeentelijk cijfermateriaal behorende bij deze hoofdstukken, aanvullende informatie over de in dit rapport gebruikte regionale indelingen en een lijst met deelnemende gemeenten aan de Veiligheidsmonitor 2016.

Afgesloten wordt met een onderzoeksverantwoording, een lijst met recent verschenen literatuur op basis van de Veiligheidsmonitor, een verwijzing naar meer cijfers op StatLine, en medewerkers die aan deze publicatie hebben bijgedragen.

1.2 Samenvatting

Deze samenvatting laat de onderzoeksresultaten van de Veiligheidsmonitor 2016 voor de diverse thema's op hoofdlijnen zien. Eerst wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste landelijke uitkomsten. Daarna volgt op pagina 16 een korte samenvatting van de regionale uitkomsten. Deze uitkomsten worden beschreven voor het jaar 2016 met enerzijds het landelijke gemiddelde en anderzijds het jaar 2012 als referentiepunt. Het geheel correspondeert in grote lijnen met het overzicht op pagina 12 tot en met 15 waarin de scores op de belangrijkste VM-indicatoren op het niveau van regionale politie-eenheden en -districten visueel zijn weergegeven. Een toelichting op het gebruik van dit overzicht wordt gegeven in de tekstbox die vooraf gaat aan het overzicht.

Landelijke uitkomsten

Leefbaarheid en overlast in buurt

- De tevredenheid over de fysieke voorzieningen is iets toegenomen, zowel in vergelijking met 2015 als met 2012.
- De sociale cohesie is in 2016 niet gewijzigd in vergelijking met voorgaande jaren.
- Op de langere termijn, respectievelijk vanaf 2008 en 2005 is het oordeel over de fysieke voorzieningen en over de sociale cohesie weinig veranderd.
- Het rapportcijfer voor de leefbaarheid in de buurt bedraagt een 7,5. Dit is iets hoger dan in voorgaande jaren.
- De sociale overlast en de verkeersoverlast die Nederlanders in hun buurt ervaren is tussen 2015 en 2016 niet veranderd. De ervaren fysieke verloedering is iets afgenomen. In totaliteit is de ervaren buurtoverlast in het afgelopen jaar gelijk gebleven.
- In vergelijking met 2012 is de buurtoverlast over de hele linie gedaald.

Veiligheidsbeleving

- 16 procent van de Nederlanders voelt zich in 2016 wel eens onveilig in eigen buurt; dit is minder dan in voorgaande jaren.
- De onveiligheidsgevoelens in de buurt liggen in 2016 op het niveau van 2008, het eerste jaar dat deze op een vergelijkbare manier gemeten zijn.
- De onveiligheidsgevoelens 's avonds en het vermijdingsgedrag in de buurt zijn in vergelijking met 2015 en 2012 afgenomen.
- Ruim twee op de tien voelen zich wel eens onveilig rondom uitgaansgelegenheden. Vier op de tien op plekken waar groepen jongeren rondhangen. Dit is minder dan in voorgaande jaren.
- 35 procent van de Nederlanders voelt zich wel eens onveilig in het algemeen. Dit is iets minder dan in voorgaande jaren.
- De algemene onveiligheidsgevoelens zijn in vergelijking met 2005, het eerste vergelijkbare meetjaar, met bijna 30 procent gedaald.

Slachtofferschap criminaliteit

- Ruim 2 procent van de Nederlanders is in 2016 slachtoffer geweest van geweld, bijna 12 procent van vermogensdelicten, en ruim 6 procent van vandalisme.
- Het slachtofferschap van vermogensdelicten is iets gedaald ten opzichte van 2015; het slachtofferschap van geweld en vandalisme is in het afgelopen jaar gelijk gebleven.
- In totaal is ruim 17 procent in 2016 slachtoffer geweest van één of meer van deze vormen van 'traditionele' criminaliteit; dit is vergelijkbaar met 2015 maar lager dan in de jaren daarvoor.
- Op de langere termijn, vanaf 2005, is het slachtofferschap van criminaliteit met bijna 40 procent afgenomen.
- In 2016 deed 25 procent van de slachtoffers van traditionele criminaliteit aangifte bij de politie. Dit is minder dan in 2015 (27 procent) en in 2012 (29 procent).
- Ongeveer een op de negen Nederlanders (11 procent) is in 2016 slachtoffer geweest van cybercrime; dit is vergelijkbaar met 2015 en lager dan in 2012.
- Van de cybercrimedelicten komt hacken in 2016 het meest voor (5 procent). Dit wordt gevolgd door koop- of verkoopfraude (3 procent), pesten via het internet (eveneens 3 procent) en identiteitsfraude (minder dan een half procent).
- In 2016 deed 8 procent van de slachtoffers van cybercrime aangifte bij de politie. Dit is vergelijkbaar met voorgaande jaren.

Burgers en politie

- 23 procent van de Nederlanders heeft in 2016 contact gehad met de politie in de eigen gemeente; dit is iets minder dan in voorgaande jaren.
- 62 procent was (zeer) tevreden over het laatste contact; dit is vergelijkbaar met 2015 maar hoger dan daarvoor.
- Op de lange termijn, vanaf 2005, is de tevredenheid over het contact met de politie met 15 procent toegenomen.
- 27 procent is (zeer) tevreden over het totale functioneren van de politie in de buurt; 32 procent is (zeer) tevreden over het totale functioneren van de politie in het algemeen. Een relatief groot deel (ongeveer 4 op de 10) geeft aan hierover geen oordeel te hebben.
- De tevredenheid over het functioneren van de politie in de buurt en in het algemeen is toegenomen, zowel in vergelijking met 2015 als met de jaren daarvoor.
- Sinds 2005 is de tevredenheid over het functioneren van de politie in de buurt met ruim 10 procent gestegen.

Preventie

- Zeven op de tien Nederlanders nemen in 2016 waardevolle spullen mee uit de auto om diefstal te voorkomen.
- 43 procent laat 's avonds vaak het licht branden wanneer er niemand thuis is.
- Sociaal-preventief gedrag in totaliteit is tussen 2015 en 2016 licht afgenomen.
- Twee derde van de Nederlanders heeft extra veiligheidssloten.
- 13 procent heeft thuis een alarminstallatie.
- De aanwezigheid van technische preventieve voorzieningen in/rond de woning is in vergelijking met 2015 iets afgenomen.

70 000+ gemeenten

- Bijna de helft van de inwoners (49 procent) van de 70 000+ gemeenten ervaart in 2016 veel buurtoverlast; vooral in de vier grootste steden wordt veel overlast ervaren; de buurtoverlast is vergelijkbaar met 2015.
- 21 procent van de inwoners van de 70 000+ gemeenten voelt zich wel eens onveilig in de eigen buurt. Deze onveiligheidsgevoelens zijn het hoogst in de G4 (25 procent), gevolgd door de G32 (19 procent) en de overige 70 000+ gemeenten (15 procent). De buurtgerelateerde onveiligheidsgevoelens in de 70 000+ gemeenten zijn lager dan in 2015.
- 21 procent van de inwoners van de 70 000+ gemeenten is in 2016 slachtoffer geweest van één of meer vormen van criminaliteit. Dit is vergelijkbaar met 2015. Het slachtofferschap is het grootst in de G4 (27 procent), gevolgd door de G32 (19 procent) en de overige 70 000+ gemeenten (18 procent).
- De tevredenheid over het totale functioneren van de politie in de buurt is in de 70 000+ gemeenten iets hoger dan het landelijke gemiddelde (29 tegen 27 procent); de tevredenheid is vergelijkbaar met 2015. Vooral de inwoners van de vier grootste steden zijn relatief positief over het functioneren van de politie in de buurt.

Toelichting bij overzicht Regionale eenheden en districten 2016

Het kleurenoverzicht op pagina 12 tot en met 15 geeft voor een aantal VM-indicatoren weer hoe de 10 regionale eenheden (vetgedrukt in de linker kolom van het overzicht) en de 43 daarbinnen liggende politiedistricten scoren. Daarbij worden in het overzicht op pagina 12 en 13 door middel van kleurschakeringen significante verschillen met het landelijke gemiddelde in 2016 aangegeven. Het overzicht op pagina 14 en 15 geeft significante verschillen tussen 2016 en 2012 weer.

De scores op de indicatoren kunnen in twee richtingen wijzen. Bij positief geformuleerde indicatoren (zoals 'rapportcijfer leefbaarheid' of 'tevredenheid contact politie') is een hogere score gunstiger, terwijl bij negatief geformuleerde indicatoren (zoals 'fysieke verloedering' of 'slachtofferschap totaal') een hogere score juist ongunstiger is. Om de scores voor de positief en negatief geformuleerde indicatoren in het overzicht eenduidig te kunnen interpreteren zijn de scores daarom niet uitgedrukt in termen van 'hoger' of 'lager', maar in termen van 'gunstiger', of 'ongunstiger'. In de overige hoofdstukken van deze rapportage gebeurt dit niet, omdat de indicatoren daar meer op zichzelf worden beschreven. Voor de inhoud en betekenis van de indicatoren wordt verwezen naar de betreffende hoofdstukken.

Regionale eenheden en districten - 2016: vergelijking t.o.v. NL

	Rapportcijfer leefbaarheid	Fysieke verloedering	Sociale overlast	Verkeers-overlast	Wel eens onveilig in buurt	Wel eens onveilig	Gewelds-delicten
Noord-Nederland							
Fryslân							
Groningen							
Drenthe							
Oost-Nederland							
IJsselland							
Twente							
Noord en Oost Gelderland							
Gelderland Midden							
Gelderland Zuid							
Midden-Nederland							
Gooi en Vechtstreek							
Flevoland							
Oost Utrecht							
Utrecht Stad							
West Utrecht							
Noord-Holland							
Noord Holland Noord							
Zaanstreek Waterland							
Kennemerland							
Amsterdam							
Amsterdam Noord							
Amsterdam Oost							
Amsterdam Zuid							
Amsterdam West							
Den Haag							
Den Haag Centrum							
Den Haag West							
Den Haag Zuid							
Zoetermeer – Leidschendam							
Westland – Delft							
Leiden – Bollenstreek							
Alphen aan den Rijn – Gouda							
Rotterdam							
Rijnmond Noord							
Rotterdam Stad							
Rijnmond Oost							
Rotterdam Zuid							
Rijnmond Zuid-West							
Zuid-Holland Zuid							
Zeeland – West-Brabant							
Zeeland							
De Markiezaten							
De Baronie							
Hart van Brabant							
Oost-Brabant							
's Hertogenbosch							
Eindhoven							
Helmond							
Limburg							
Noord en Midden Limburg							
Parkstad-Limburg							
Zuid-West-Limburg							

■ Gunstiger dan NL gemiddeld
■ Gelijk aan NL gemiddeld
■ Ongunstiger dan NL gemiddeld

	Vermogens- delicten	Vandalisme- delicten	Slachtoffer- schap totaal	Cybercrime totaal	Tevredenheid contact politie	Tevredenheid functioneren politie in buurt	Preventieve voorzieningen
Noord-Nederland							
Fryslân							
Groningen							
Drenthe							
Oost-Nederland							
IJsselland							
Twente							
Noord en Oost Gelderland							
Gelderland Midden							
Gelderland Zuid							
Midden-Nederland							
Gooi en Vechtstreek							
Flevoland							
Oost Utrecht							
Utrecht Stad							
West Utrecht							
Noord-Holland							
Noord Holland Noord							
Zaanstreek Waterland							
Kennemerland							
Amsterdam							
Amsterdam Noord							
Amsterdam Oost							
Amsterdam Zuid							
Amsterdam West							
Den Haag							
Den Haag Centrum							
Den Haag West							
Den Haag Zuid							
Zoetermeer – Leidschendam							
Westland – Delft							
Leiden – Bollenstreek							
Alphen aan den Rijn – Gouda							
Rotterdam							
Rijnmond Noord							
Rotterdam Stad							
Rijnmond Oost							
Rotterdam Zuid							
Rijnmond Zuid-West							
Zuid-Holland Zuid							
Zeeland – West-Brabant							
Zeeland							
De Markiezaten							
De Baronie							
Hart van Brabant							
Oost-Brabant							
's Hertogenbosch							
Eindhoven							
Helmond							
Limburg							
Noord en Midden Limburg							
Parkstad-Limburg							
Zuid-West-Limburg							

■ Gunstiger dan NL gemiddeld
■ Gelijk aan NL gemiddeld
■ Ongunstiger dan NL gemiddeld

Regionale eenheden en districten - 2016: vergelijking t.o.v. 2012

	Rapportcijfer leefbaarheid	Fysieke verloedering	Sociale overlast	Verkeers-overlast	Wel eens onveilig in buurt	Wel eens onveilig	Gewelddelicten
Noord-Nederland							
Fryslân							
Groningen							
Drenthe							
Oost-Nederland							
IJsselland							
Twente							
Noord en Oost Gelderland							
Gelderland Midden							
Gelderland Zuid							
Midden-Nederland							
Gooi en Vechtstreek							
Flevoland							
Oost Utrecht							
Utrecht Stad							
West Utrecht							
Noord-Holland							
Noord Holland Noord							
Zaanstreek Waterland							
Kennemerland							
Amsterdam							
Amsterdam Noord							
Amsterdam Oost							
Amsterdam Zuid							
Amsterdam West							
Den Haag							
Den Haag Centrum							
Den Haag West							
Den Haag Zuid							
Zoetermeer - Leidschendam							
Westland - Delft							
Leiden - Bollenstreek							
Alphen aan den Rijn - Gouda							
Rotterdam							
Rijnmond Noord							
Rotterdam Stad							
Rijnmond Oost							
Rotterdam Zuid							
Rijnmond Zuid-West							
Zuid-Holland Zuid							
Zeeland - West-Brabant							
Zeeland							
De Markiezaten							
De Baronie							
Hart van Brabant							
Oost-Brabant							
's Hertogenbosch							
Eindhoven							
Helmond							
Limburg							
Noord en Midden Limburg							
Parkstad-Limburg							
Zuid-West-Limburg							

■	Gunstiger dan in 2012
■	Gelijk aan 2012
■	Ongunstiger dan in 2012
■	Niet beschikbaar

	Vermogens- delicten	Vandalisme- delicten	Slachtoffer- schap totaal	Cybercrime totaal	Tevredenheid contact politie	Tevredenheid functioneren politie in buurt	Preventieve voorzieningen
Noord-Nederland							
Fryslân							
Groningen							
Drenthe							
Oost-Nederland							
IJsselland							
Twente							
Noord en Oost Gelderland							
Gelderland Midden							
Gelderland Zuid							
Midden-Nederland							
Gooi en Vechtstreek							
Flevoland							
Oost Utrecht							
Utrecht Stad							
West Utrecht							
Noord-Holland							
Noord Holland Noord							
Zaanstreek Waterland							
Kennemerland							
Amsterdam							
Amsterdam Noord							
Amsterdam Oost							
Amsterdam Zuid							
Amsterdam West							
Den Haag							
Den Haag Centrum							
Den Haag West							
Den Haag Zuid							
Zoetermeer - Leidschendam							
Westland - Delft							
Leiden - Bollenstreek							
Alphen aan den Rijn - Gouda							
Rotterdam							
Rijnmond Noord							
Rotterdam Stad							
Rijnmond Oost							
Rotterdam Zuid							
Rijnmond Zuid-West							
Zuid-Holland Zuid							
Zeeland - West-Brabant							
Zeeland							
De Markiezaten							
De Baronie							
Hart van Brabant							
Oost-Brabant							
's Hertogenbosch							
Eindhoven							
Helmond							
Limburg							
Noord en Midden Limburg							
Parkstad-Limburg							
Zuid-West-Limburg							

- Gunstiger dan in 2012
- Gelijk aan 2012
- Ongunstiger dan in 2012
- Niet beschikbaar

Regionale uitkomsten

Uit het overzicht komen enkele duidelijke patronen naar voren:

- Inwoners van de districten in het noorden en oosten van het land (Fryslân, Drenthe, IJsselland, Twente en Noord en Oost Gelderland) en ook van de districten Oost Utrecht, Noord Holland Noord, Westland-Delft, Leiden – Bollenstreek, Alphen aan den Rijn – Gouda, Zeeland, 's Hertogenbosch, Helmond en Noord- en Midden-Limburg zijn gemiddeld positiever over (de meeste) zaken als fysieke verloedering, sociale overlast, verkeersoverlast en veiligheidsbeleving. Ook wat betreft de mate van slachtofferschap van criminaliteit doet een aantal van deze districten het beter dan gemiddeld. Qua tevredenheid over het functioneren van de politie in de buurt doen districten in Den Haag en vooral Amsterdam het bovengemiddeld goed. Op het gebied van de aanwezigheid van preventieve voorzieningen in of rond de woning scoren alle districten in Zeeland – West-Brabant, Oost-Brabant en Limburg hoger dan gemiddeld.
- Inwoners van veel districten in de grootstedelijke regionale eenheden Amsterdam, Den Haag en Rotterdam zijn gemiddeld minder positief over de leefbaarheid en overlast in de buurt en ze voelen zich gemiddeld ook onveiliger. Ook in de districten Utrecht Stad, Hart van Brabant, Parkstad-Limburg en Zuid-West-Limburg is dat het geval. In alle districten van de regionale eenheid Amsterdam, in veel districten van de regionale eenheden Rotterdam en Den Haag en in Utrecht Stad ligt het slachtofferschap van criminaliteit in totaliteit hoger dan gemiddeld in Nederland. Inwoners van veel districten in Amsterdam en in Den Haag oordelen daarentegen positiever over het functioneren van de politie in de buurt. Aan preventie rondom de woning wordt in alle districten van Amsterdam en de meeste van Rotterdam en Den Haag relatief weinig gedaan.
- Tussen 2012 en 2016 hebben zich op het niveau van de regionale eenheden en districten in de meeste gevallen geen significante wijzigingen voorgedaan. Daar waar wel verschuivingen hebben plaatsgevonden zijn deze in alle gevallen gunstig; in geen enkele regionale eenheid of district is sprake van een ongunstige ontwikkeling tussen 2012 en 2016. Regionale eenheden die zich op de onderzochte indicatoren gunstig hebben ontwikkeld zijn met name Oost-Nederland, Midden-Nederland en vooral Den Haag.

2.

Leefbaarheid

en overlast

in woonbuurt

In dit hoofdstuk staat het thema leefbaarheid en overlast in de woonbuurt centraal. Eerst komt aan de orde hoe Nederlanders de fysieke voorzieningen en sociale cohesie in hun buurt ervaren. Vervolgens gaat het om de overlast in de buurt. Welke vormen van overlast komen het meest voor en van welke heeft men de meeste last? Meer cijfermateriaal over dit onderwerp, [uitgesplitst naar regio en persoonskenmerken](#), is beschikbaar via StatLine.

In de Veiligheidsmonitor is respondenten door middel van een aantal stellingen gevraagd naar hun mening over fysieke voorzieningen in hun woonbuurt. In 2016 is ruim driekwart van de Nederlanders (78 procent) het (helemaal) eens met de stelling dat het in hun buurt buiten goed verlicht is. Dit percentage is iets hoger dan in 2015 en 2012, het startjaar van de Veiligheidsmonitor. Het merendeel vindt ook dat de wegen, paden en pleintjes (70 procent) en de perken, plantsoenen, parken (68 procent) goed onderhouden zijn. Deze cijfers verschillen niet ten opzichte van 2015 en 2012. 63 procent is het er (helemaal) mee eens dat er in de buurt goede speelplekken voor kinderen zijn. De tevredenheid over jongerenvoorzieningen is aanzienlijk lager. Ruim een kwart (26 procent) vindt dat er goede voorzieningen voor jongeren in de buurt zijn. De tevredenheid over zowel de speelplekken voor kinderen als voor de jongerenvoorzieningen is in vergelijking met 2015 en 2012 iets toegenomen.

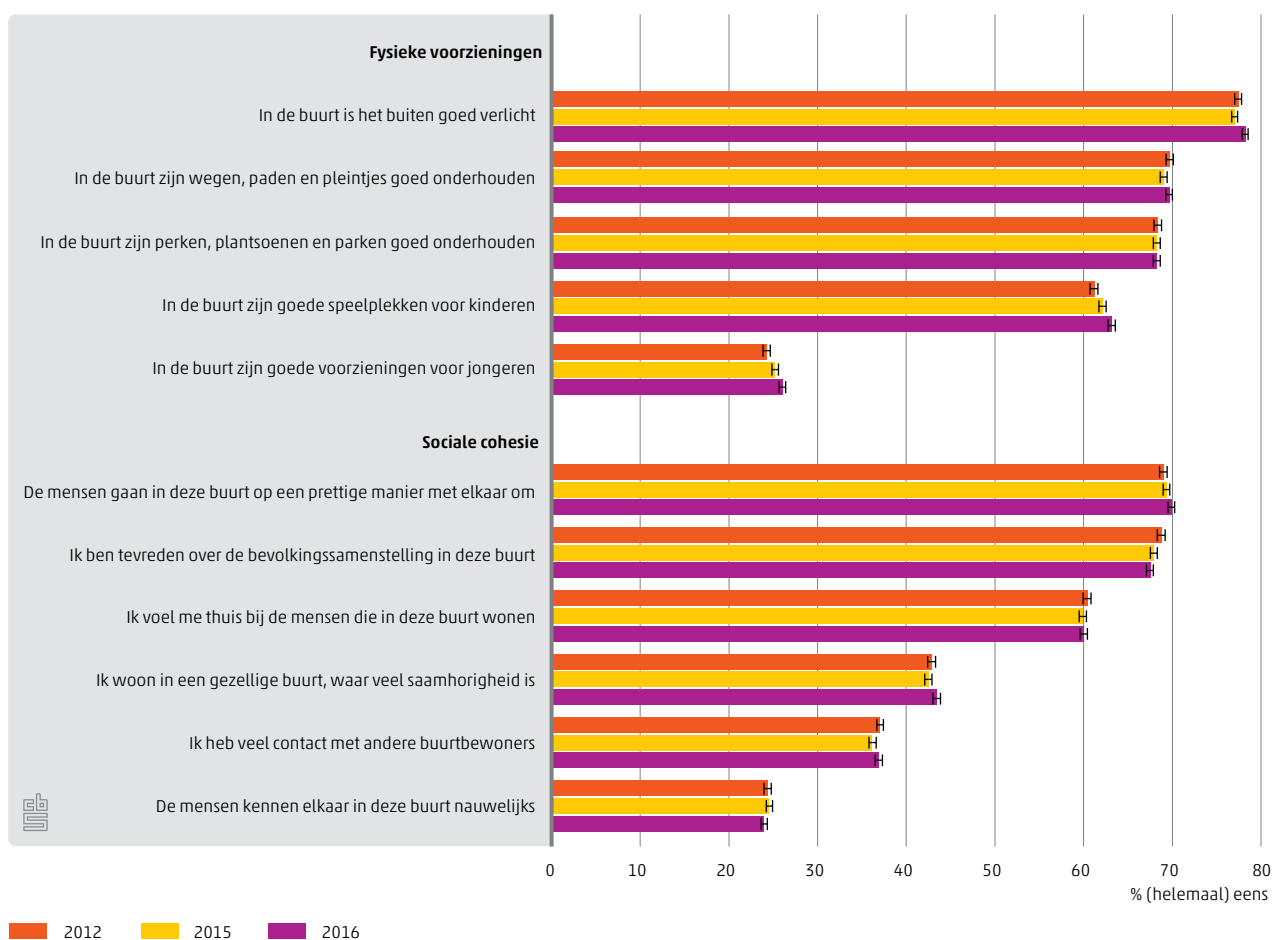
Ook de sociale cohesie in de eigen woonbuurt is in de Veiligheidsmonitor door middel van stellingen onderzocht. In 2016 ervaart 70 procent het als prettig hoe mensen in de buurt met elkaar omgaan. Een vergelijkbaar deel is tevreden over de bevolkings-samenstelling in de eigen buurt (68 procent). De stelling 'Ik voel me thuis bij de mensen die in deze buurt wonen' wordt door zes op de tien Nederlanders (60 procent) onderschreven. Een kleiner aandeel ervaart de eigen woonbuurt als een gezellige buurt waar mensen elkaar helpen en dingen samen doen (43 procent) en zegt veel contact te hebben met andere buurtbewoners (37 procent). De enige negatief geformuleerde stelling 'De mensen kennen elkaar in deze buurt nauwelijks' wordt door bijna een kwart (24 procent) onderschreven. De ervaren sociale cohesie in 2016 verschilt nagenoeg niet van die van 2015 en 2012. In vergelijking met vorig jaar is alleen het aandeel dat zegt in een gezellige buurt met veel saamhorigheid te wonen iets toegenomen.

Op basis van alle stellingen over fysieke voorzieningen en vier van de zes stellingen over sociale cohesie (mensen kennen elkaar nauwelijks; mensen gaan op een prettige manier met elkaar om; gezellige buurt waar mensen elkaar helpen en dingen samen doen; thuis voelen bij de bewoners van de buurt) zijn schaalscores voor respectievelijk fysieke voorzieningen en sociale cohesie berekend. Deze schaalscores lopen van 0 tot en met 10, waarbij een hogere score overeenkomt met een positiever oordeel over fysieke voorzieningen respectievelijk sociale cohesie.

In 2016 bedragen de gemiddelde schaalscores voor zowel fysieke voorzieningen als voor sociale cohesie een 6,3.

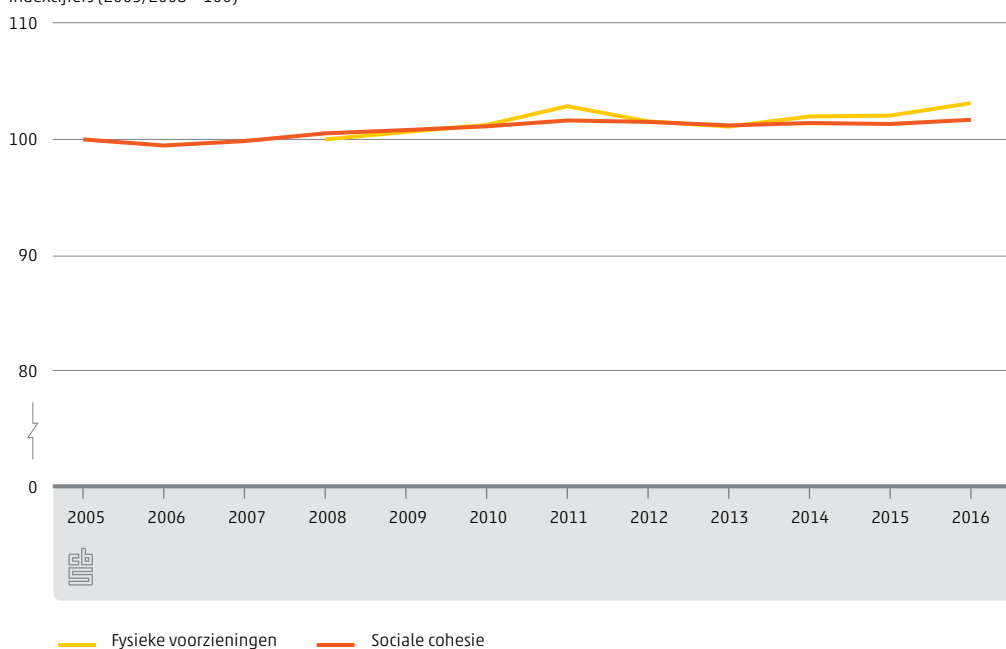
Over de periode 2008–2016 is het oordeel over de fysieke voorzieningen in de buurt weinig veranderd. Ook het oordeel over de sociale cohesie in de buurt, dat gemeten is tussen 2005 en 2016, laat een stabiel beeld zien.

2.1 Fysieke voorzieningen en sociale cohesie in buurt



2.2 Fysieke voorzieningen en sociale cohesie, trends

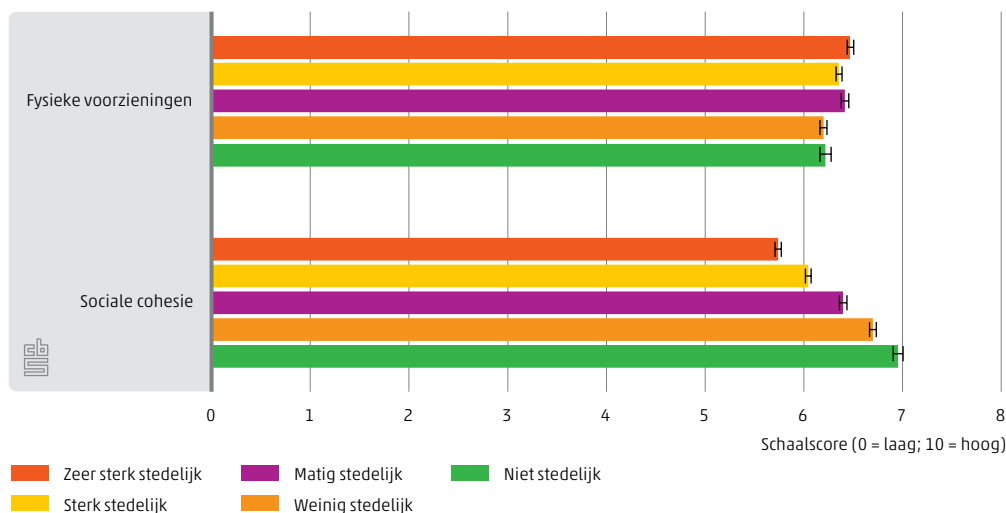
Indexcijfers (2005/2008 = 100)



Het oordeel over de fysieke voorzieningen in de buurt is in (zeer) sterk stedelijke gebieden en matig stedelijke gebieden positiever dan in weinig of niet stedelijke gebieden, maar de verschillen zijn klein.

Het oordeel over de sociale cohesie in de buurt daarentegen verschilt sterk naar stedelijkheidsgraad en is omgekeerd aan het beeld bij fysieke voorzieningen: inwoners van minder verstedelijkte gebieden ervaren duidelijk vaker sociale cohesie in hun buurt dan inwoners van meer verstedelijkte gebieden.

2.3 Fysieke voorzieningen en sociale cohesie in buurt – naar stedelijkheid



Om een beeld te krijgen van het vóórkomen van buurtoverlast en de beleving hiervan is respondenten een 13-tal vormen van overlast voorgelegd, met de vraag of die vorm van overlast wel eens voorkomt in de eigen buurt en, zo ja, in welke mate men daar dan zelf overlast van ervaart (antwoordmogelijkheden: 'veel overlast', 'een beetje overlast', 'weinig overlast', 'geen antwoord'). 12 van de 13 afzonderlijke overlastvormen zijn hieronder ingedeeld in 3 categorieën: fysieke overlast, sociale overlast en verkeersoverlast, gevolgd door overlast totaal (alle 13 vormen van overlast samengenomen).

Fysieke verloedering bestaat uit vier overlastvormen, te weten: 'rommel op straat', 'straatmeubilair, zoals vuilnisbakken, bankjes of bushokjes, dat vernield is', 'bekladde muren of gebouwen', en 'hondenpoep op de stoep, straat of in de perken'.

Het grootste overlastprobleem in de fysieke sfeer is hondenpoep. Bijna twee op de tien Nederlanders (17 procent) geven aan hier zelf veel overlast van te ervaren.¹⁾ Van rommel op straat heeft 7 procent zelf veel overlast. Vernieling van straatmeubilair en bekladde muren of gebouwen worden minder als overlast gevend ervaren.

In totaal zegt ruim een op de vijf Nederlanders (21 procent) veel overlast te hebben van een of meer vormen van fysieke verloedering. Dit is minder dan in 2015 en ook minder dan in 2012. Vooral de overlast van hondenpoep is afgelopen jaar relatief sterk gedaald.

¹⁾ Bij de berekening van het aandeel personen dat 'veel overlast' ervaart is telkens gepercenteerd op de totale populatie, en dus niet alleen op degenen die zeggen dat de betreffende overlastvorm wel eens voorkomt.

Sociale overlast omvat de volgende vijf vormen van overlast: 'dronken mensen op straat', 'drugsgebruik of drugshandel, bijvoorbeeld op straat of in coffeeshops', 'overlast door buurtbewoners', 'mensen die op straat worden lastiggevallen' en 'rondhangende jongeren'.

De grootste overlast in de sociale sfeer is afkomstig van rondhangende jongeren en van buurtbewoners. In 2016 geeft telkens 5 procent aan hier veel overlast van te ervaren. Van zowel dronken mensen op straat als van drugsgebruik of drugshandel heeft 3 procent veel overlast. Het lastigvallen van mensen op straat ervaart men met 1 procent het minst als overlastprobleem.

In totaal zegt in 2016 ongeveer een op de acht Nederlanders (12 procent) veel overlast te hebben van een of meer vormen van sociale overlast. Dit is vergelijkbaar met 2015 maar minder dan in 2012.

Bij verkeersoverlast in de buurt gaat het om 'te hard rijden', 'parkeerproblemen, bijvoorbeeld fout geparkeerde voertuigen of drukte', en 'agressief gedrag in het verkeer'.

Te hard rijden is het grootste overlastprobleem. In 2016 geeft een op de vijf (21 procent) aan hier veel overlast van te ervaren. Van parkeerproblemen heeft ongeveer een op de zes (16 procent) veel overlast. Van agressief gedrag in het verkeer wordt met 6 procent de minste overlast ervaren.

In totaal zeggen in 2016 ruim drie op de tien Nederlanders (31 procent) dat ze veel overlast ervaren van een of meer vormen van verkeersoverlast. Dat is vergelijkbaar met 2015 maar minder dan in 2012.

Er is een score berekend voor de totale overlast. Deze geeft het aandeel mensen weer dat veel overlast ervaart van een of meer van de in totaal 13 onderscheiden overlastvormen.²⁾ In 2016 zegt 43 procent van de Nederlanders veel overlast te ervaren van tenminste één overlastvorm. Dit is vergelijkbaar met 2015, maar lager dan in 2012 toen dit aandeel 46 procent bedroeg.

In meer verstedelijkte gebieden ervaren inwoners duidelijk meer buurtoverlast dan in minder verstedelijkte gebieden. In 2016 geeft in zeer sterk stedelijke gebieden meer dan de helft van de inwoners (51 procent) aan veel overlast van een of meer van de 13 genoemde overlastvormen te ervaren, tegen een derde (33 procent) van de inwoners in niet-stedelijke gebieden.

In 2016 is het aandeel inwoners dat veel overlast in de buurt ervaart hoger dan gemiddeld in de regionale eenheden Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Limburg. Minder dan landelijk gemiddeld wordt buurtoverlast ervaren in Noord-Nederland, Oost-Nederland en Oost-Brabant.

Binnen de regionale eenheden kan de ervaren overlast tussen de basisteams flink uit elkaar lopen.

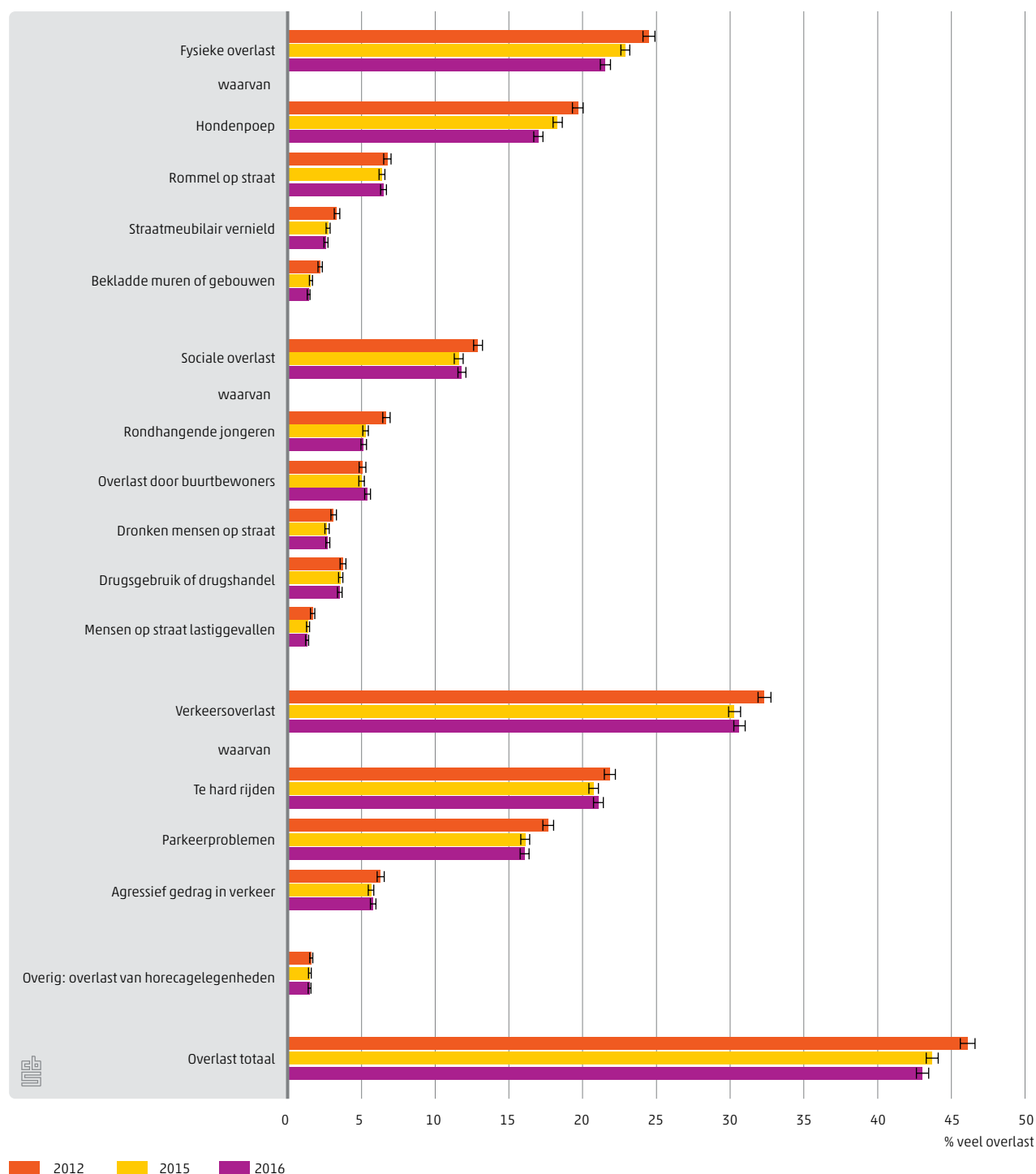
In Rotterdam bijvoorbeeld, dat met een gemiddeld overlastaandeel van 50 procent (tegen 43 procent landelijk) bovengemiddeld hoog scoort, lopen de percentages naar basisteam uiteen van 38 procent in Alblasserwaard-Vijfheerenlanden tot 65 procent in Schiedam en Charlois. Lager dan gemiddeld in Rotterdam is het aandeel dat veel buurtoverlast ervaart naast Alblasserwaard-Vijfheerenlanden in de basisteams IJsselland

²⁾ Het betreft 4 overlastvormen in de categorie fysieke verloedering, 5 overlastvormen in de categorie sociale overlast, 3 overlastvormen in de categorie verkeersoverlast, aangevuld met de overlastvorm 'hinder van horecagelegenheden, zoals cafés, restaurants of snackbars'.

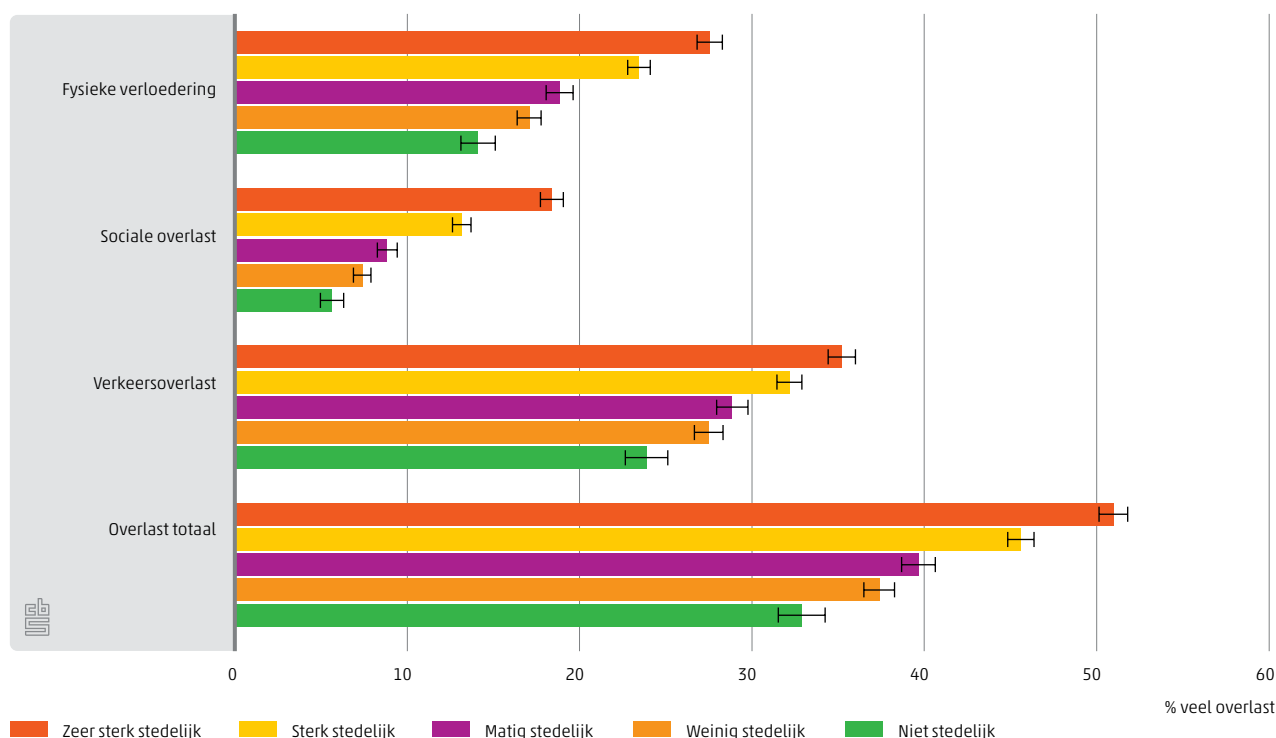
en Drechtsteden Buiten. Hoger dan het Rotterdams gemiddelde zijn de overlastpercentages behalve in Schiedam en Charlois in de basisteams Delfshaven, Centrum, Feijenoord en IJsselmonde.

In Noord-Nederland, een regionale eenheid waar de overlast in de buurt met 38 procent benedengemiddeld laag is, variëren de overlastpercentages van 31 procent in het basisteam Assen tot 46 procent in Leeuwarden. Assen en Leeuwarden zijn de enige basisteams die in positieve respectievelijk negatieve zin afwijken van het regionale gemiddelde van Noord-Nederland.

2.4 Overlast in buurt – naar soort overlast



2.5 Overlast in buurt – naar stedelijkheid



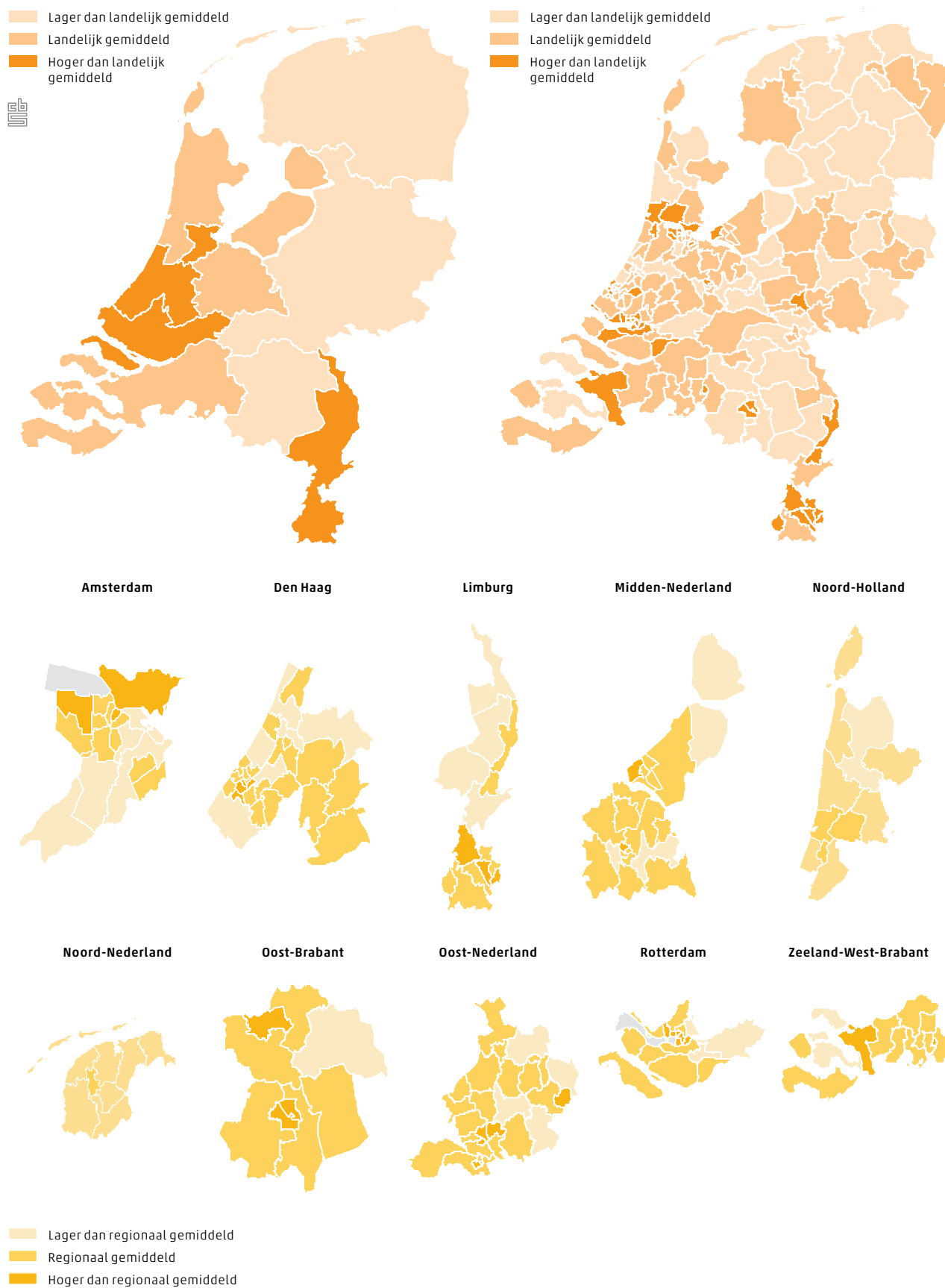
In de 70 000+ gemeenten is meer sprake van buurtoverlast dan landelijk gemiddeld. In deze gemeenten ervaart in 2016 bijna de helft van de inwoners (49 procent) veel buurtoverlast. Landelijk is dit 43 procent (zie figuur 2.4). In vergelijking met 2015 is de ervaren buurtoverlast in de 70 000+ gemeenten niet wezenlijk veranderd. Binnen de groep van 70 000+ gemeenten wordt de meeste buurtoverlast ervaren in de G4 (53 procent), gevolgd door de G32 (47 procent) en ten slotte de overige 70 000 gemeenten (43 procent). Ook deze overlastpercentages zijn vergelijkbaar met die van 2015.

In Amsterdam, Heerlen, Roosendaal, Rotterdam, 's Gravenhage, 's Hertogenbosch, Sittard-Geleen en Venlo ligt de ervaren buurtoverlast hoger dan het gemiddelde van de 70 000+ gemeenten. Lager dan dit gemiddelde is de overlast in Amersfoort, Amstelveen, Apeldoorn, Delft, Emmen, Groningen, Haarlemmermeer, Leiden, Leidschendam-Voorburg, Oss, Súdwest Fryslân, Westland en Zwolle.



43% ervaart
veel overlast in de buurt

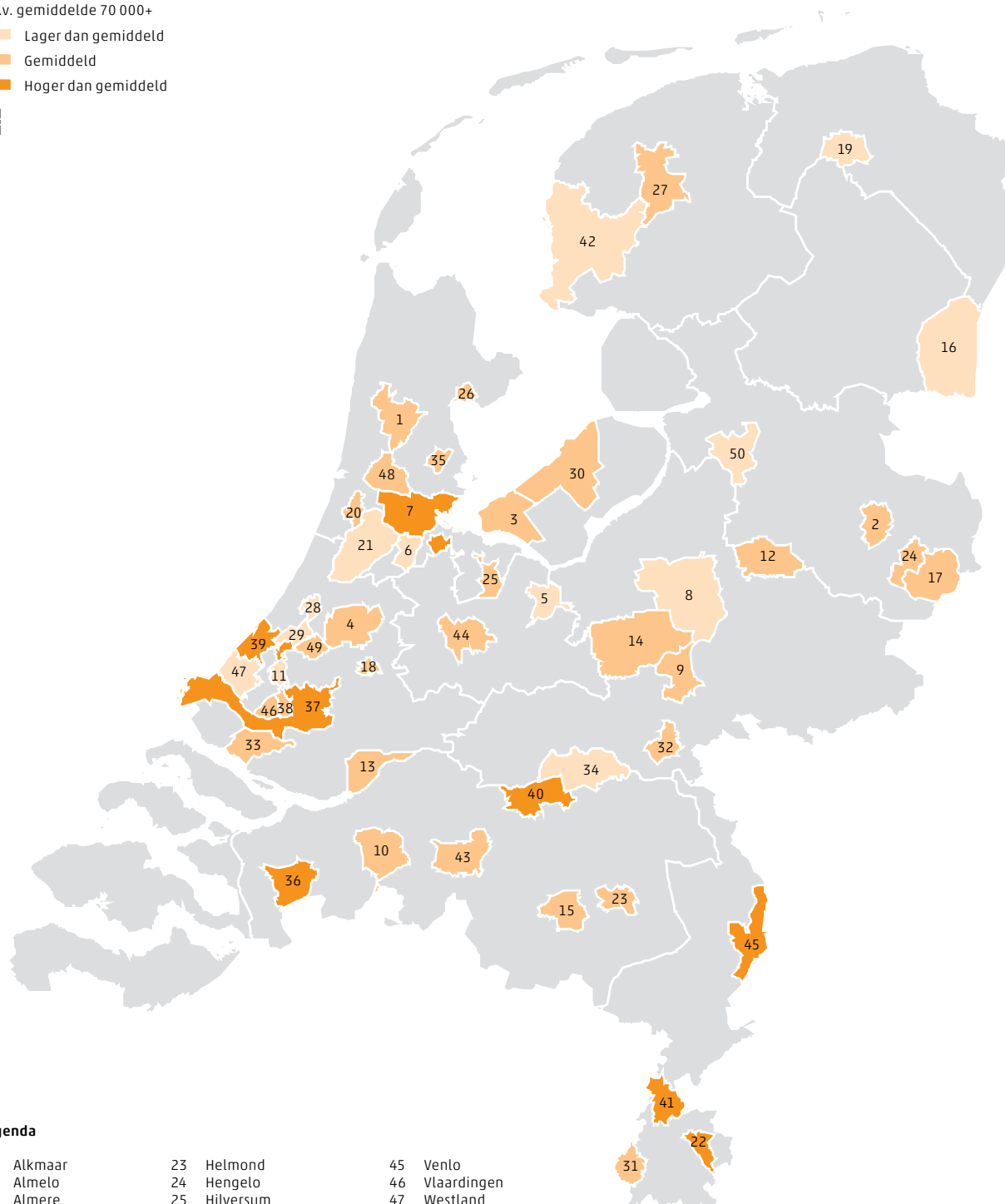
2.6 Overlast totaal in buurt - naar regionale eenheid en basisteam, 2016



2.7 Overlast totaal in buurt - naar 70.000+ gemeenten, 2016

t.o.v. gemiddelde 70 000+

- Lager dan gemiddeld
- Gemiddeld
- Hoger dan gemiddeld



Legenda

1 Alkmaar	23 Helmond	45 Venlo
2 Almelo	24 Hengelo	46 Vlaardingen
3 Almere	25 Hilversum	47 Westland
4 Alphen aan den Rijn	26 Hoorn	48 Zaanstad
5 Amersfoort	27 Leeuwarden	49 Zoetermeer
6 Amstelveen	28 Leiden	50 Zwolle
7 Amsterdam	29 Leidschendam-Voorburg	
8 Apeldoorn	30 Lelystad	
9 Arnhem	31 Maastricht	
10 Breda	32 Nijmegen	
11 Delft	33 Nissewaard	
12 Deventer	34 Oss	
13 Dordrecht	35 Purmerend	
14 Ede	36 Roosendaal	
15 Eindhoven	37 Rotterdam	
16 Emmen	38 Schiedam	
17 Enschede	39 's Gravenhage	
18 Gouda	40 's Hertogenbosch	
19 Groningen	41 Sittard-Geleen	
20 Haarlem	42 Súdwest Fryslân	
21 Haarlemmermeer	43 Tilburg	
22 Heerlen	44 Utrecht	

3.

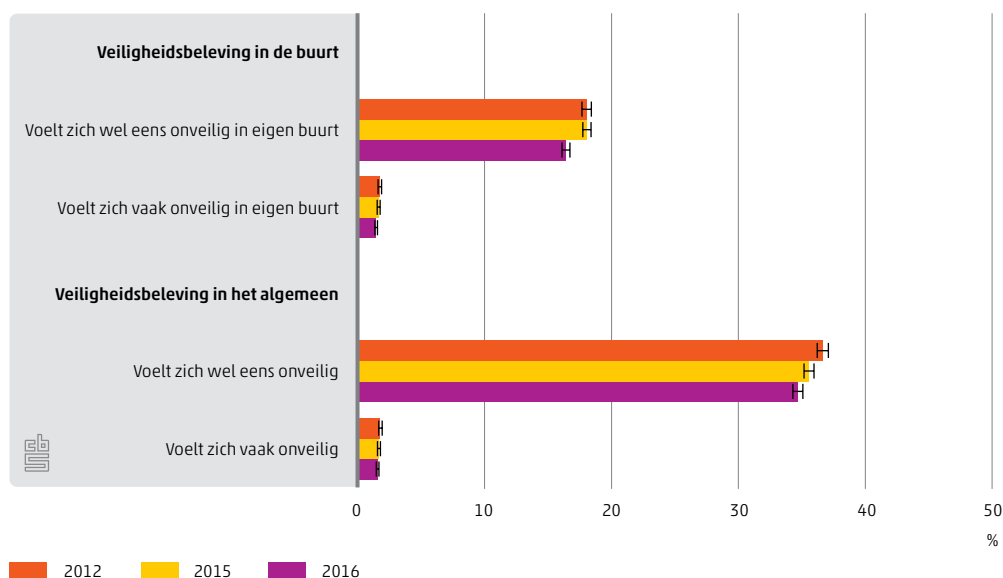
Veiligheidsbeleving

In dit hoofdstuk staat centraal hoe de burger de veiligheid beleeft. Het gaat dan om gevoelens van onveiligheid, niet alleen in het algemeen maar ook in de eigen woonbuurt en op een aantal specifieke plekken in de eigen woonplaats. Naast deze affectieve dimensie van veiligheidsbeleving komen ook gedragsdimensies van veiligheidsbeleving (vermijdingsgedrag) en cognitieve dimensies van veiligheidsbeleving (de verstandelijke inschatting van het vóórkomen en de ontwikkeling van criminaliteit) aan de orde. Meer achtergrondcijfers over verschillen in veiligheidsbeleving naar [regio](#), en naar [persoonskenmerken](#) zijn te vinden op StatLine.

In 2016 voelt 16 procent zich wel eens onveilig in de eigen buurt. Dat is minder dan in 2015 en 2012, toen deze aandelen telkens 18 procent bedroegen. Anderhalf procent voelt zich in 2016 vaak onveilig in de eigen buurt. Dit is vergelijkbaar met 2015 en iets lager dan in 2012.

Naast de veiligheidsbeleving in de buurt is in de Veiligheidsmonitor ook naar de veiligheidsbeleving in algemene zin gevraagd. In 2016 voelt ruim een op de drie mensen (35 procent) zich wel eens onveilig. Dit aandeel is meer dan het dubbele van dat van de onveiligheidsgevoelens in de eigen buurt. Het percentage dat zich wel eens onveilig voelt is lager dan in 2015 (36 procent) en 2012 (37 procent). In 2016 voelt 2 procent zich in algemene zin vaak onveilig. Dit is gelijk aan 2015 en 2012.

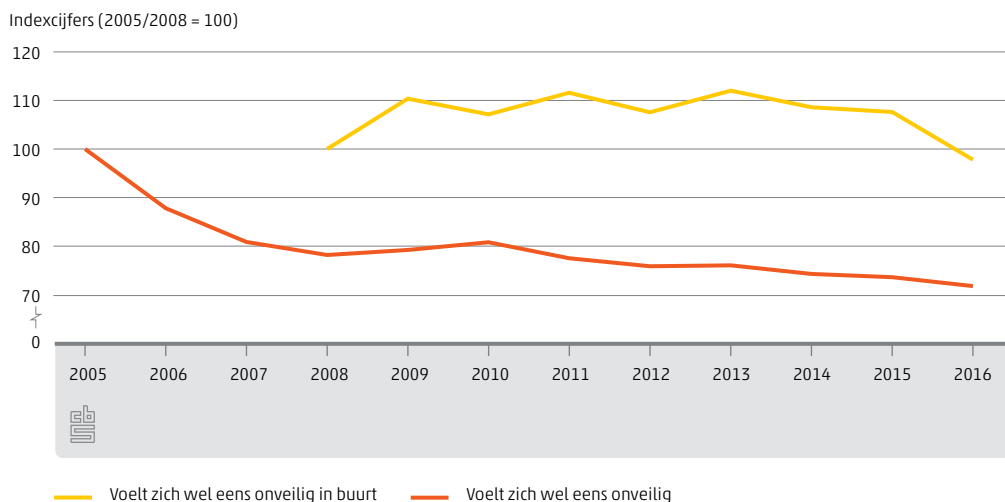
3.1 Veiligheidsbeleving in buurt en in algemeen



16% voelt zich wel eens onveilig in eigen buurt

In de periode 2005–2016 heeft de algemene veiligheidsbeleving zich gunstig ontwikkeld. De daling van de onveiligheidsgevoelens was het sterkst in de periode 2005–2008. De laatste jaren is eveneens sprake van een licht afnemende tendens. De buurtgerelateerde onveiligheidsgevoelens, die gemeten zijn tussen 2008 en 2016, zijn tussen 2008 en 2009 toegenomen. Daarna zijn lichte fluctuaties zichtbaar, met een daling tussen 2015 en 2016. Per saldo liggen de buurtgerelateerde onveiligheidsgevoelens in 2016 op hetzelfde niveau als in 2008.

3.2 Veiligheidsbeleving - trends



De veiligheidsbeleving verschilt naar leeftijd: 15–24-jarigen en 25–44-jarigen voelen zich onveiliger dan 45–64-jarigen en vooral 65-plussers. Het verschil naar leeftijd is bij algemene onveiligheidsgevoelens duidelijk groter dan bij buurtgerelateerde onveiligheidsgevoelens.

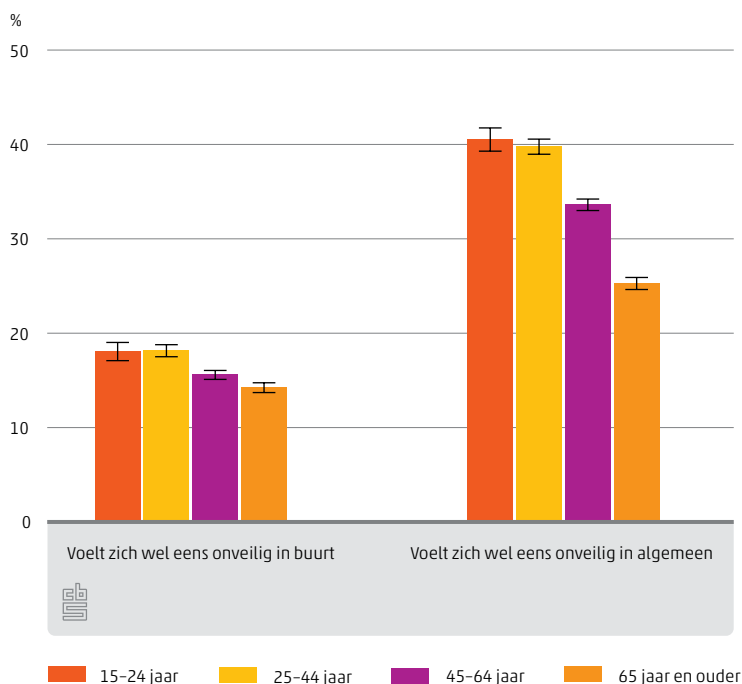
Het aandeel inwoners dat zich wel eens onveilig voelt in de buurt is in 2016 hoger dan gemiddeld in de regionale eenheden Amsterdam, Rotterdam en Limburg. Lager dan landelijk gemiddeld zijn de buurtgerelateerde onveiligheidsgevoelens in Noord-Nederland, Oost-Nederland en Noord-Holland.

Net als de ervaren buurtoverlast kunnen ook de onveiligheidsgevoelens in de buurt tussen basisteams binnen een regionale eenheid fors verschillen.

Zo lopen in Amsterdam, een regionale eenheid die met 23 procent een relatief hoog aandeel inwoners met onveiligheidsgevoelens in de buurt heeft, de percentages uiteen van 12 procent in basisteam Aalsmeer-Uithoorn tot 34 procent in de basisteams Nieuw West Osdorp en Nieuw West Slotervaart/Slotermeer. Lager dan gemiddeld in Amsterdam is het aandeel dat zich wel eens onveilig voelt in de buurt naast Aalsmeer-Uithoorn in Centrum Jordaan, Zuid de Pijp, Zuid Buitenveldert en Amstelveen. Hoger dan het Amsterdams gemiddelde zijn de onveiligheidsgevoelens behalve in Nieuw West Osdorp en Nieuw West Slotervaart/Slotermeer in basisteam Zuidoost Bijlmermeer.

In Oost-Nederland bijvoorbeeld waar de buurtgerelateerde onveiligheidsgevoelens met 14 procent laag zijn, loopt het aandeel inwoners dat zich wel eens onveilig voelt in de buurt uiteen van 8 procent in basisteam Rivierenland West tot 25 procent in Nijmegen Zuid. Lager dan gemiddeld in Oost-Nederland zijn de buurtgerelateerde onveiligheidsgevoelens naast Rivierenland West in Vechtdal, Achterhoek-West en Tweestromenland. Hoger dan gemiddeld zijn de onveiligheidsgevoelens behalve in Nijmegen Zuid in Arnhem Noord, Arnhem Zuid en in Enschede.

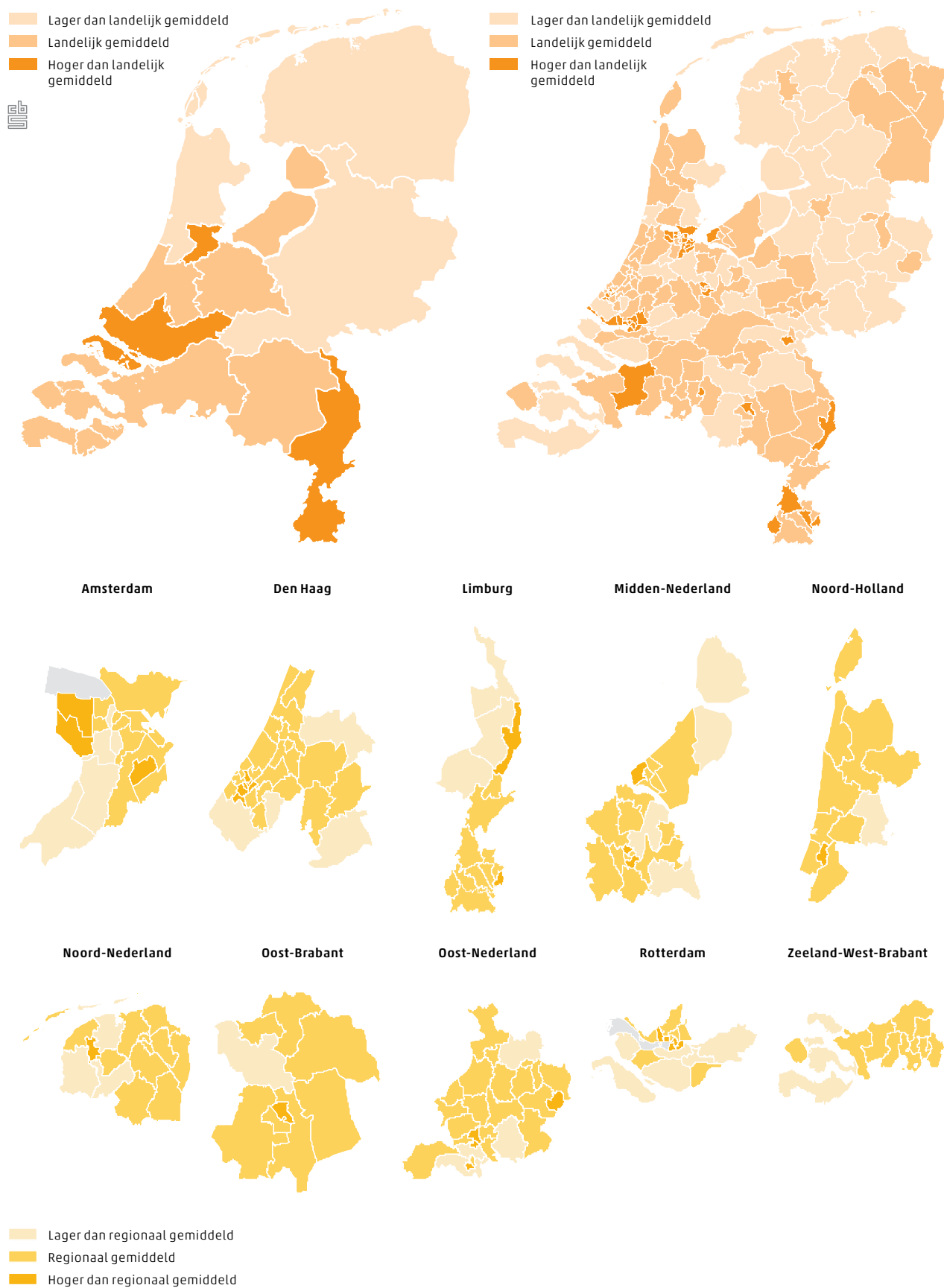
3.3 Veiligheidsbeleving in buurt en in algemeen – naar leeftijd, 2016



Ongeveer een op de vijf (21 procent) van de inwoners van de 70 000+ gemeenten voelt zich in 2016 wel eens onveilig in de buurt. Landelijk ervaart een kleiner deel (16 procent) buurtgerelateerde onveiligheidsgevoelens (zie figuur 3.1). Binnen de 70 000+ gemeenten bestaan er ook verschillen. In de G4 voelt 25 procent zich wel eens onveilig in de buurt, in de G32 is dat 19 procent en in de overige 70 000+ gemeenten betreft het 15 procent. Net zoals landelijk zijn de buurtgerelateerde onveiligheidsgevoelens in de 70 000+ gemeenten tussen 2015 en 2016 afgenomen. In 2015 voelde 23 procent van de inwoners van deze gemeenten zich wel eens onveilig in de buurt. De percentages voor de G4, G32 en overige 70 000+ gemeenten bedroegen in 2015 achtereenvolgens 28, 22 en 17 procent.

In Amsterdam, Roosendaal, Rotterdam, 's Gravenhage, 's Hertogenbosch, Sittard-Geleen, Venlo en Vlaardingen liggen de buurtgerelateerde onveiligheidsgevoelens in 2016 hoger dan het gemiddelde van de 70 000+ gemeenten. In Alphen aan den Rijn, Amersfoort, Amstelveen, Apeldoorn, Deventer, Ede, Groningen, Haarlemmermeer, Hengelo, Leiden, Leidschendam-Voorburg, Oss, Purmerend, Súdwest Fryslân, Westland en Zwolle liggen deze juist lager.

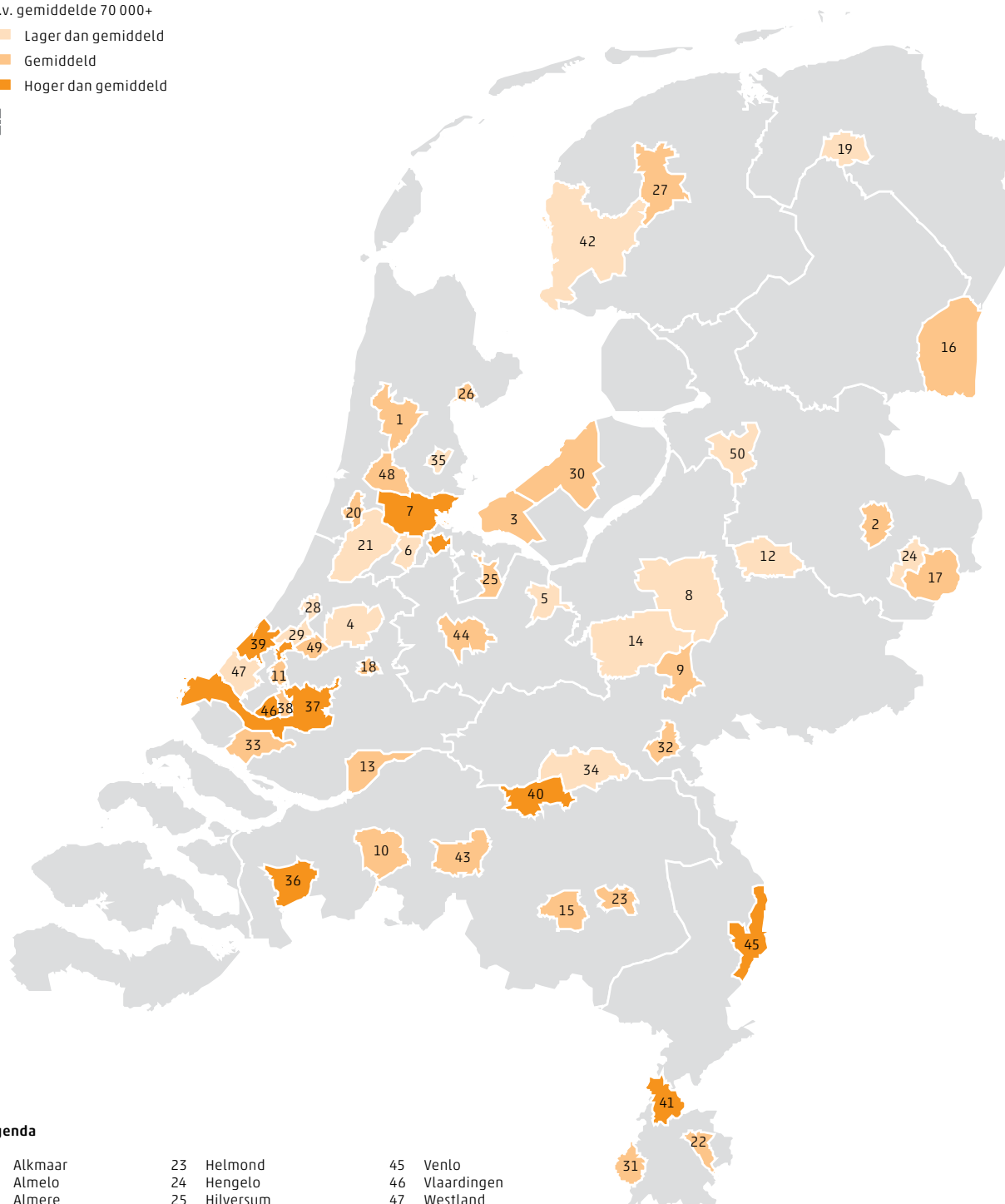
3.4 Onveiligheidsgevoelens in buurt - naar regionale eenheid en basisteam, 2016



3.5 Onveiligheidsgevoelens in buurt - naar 70.000+ gemeenten, 2016

t.o.v. gemiddelde 70 000+

- Lager dan gemiddeld
- Gemiddeld
- Hoger dan gemiddeld



Legenda

1 Alkmaar	23 Helmond	45 Venlo
2 Almelo	24 Hengelo	46 Vlaardingen
3 Almere	25 Hilversum	47 Westland
4 Alphen aan den Rijn	26 Hoorn	48 Zaanstad
5 Amersfoort	27 Leeuwarden	49 Zoetermeer
6 Amstelveen	28 Leiden	50 Zwolle
7 Amsterdam	29 Leidschendam-Voorburg	
8 Apeldoorn	30 Lelystad	
9 Arnhem	31 Maastricht	
10 Breda	32 Nijmegen	
11 Delft	33 Nissewaard	
12 Deventer	34 Oss	
13 Dordrecht	35 Purmerend	
14 Ede	36 Roosendaal	
15 Eindhoven	37 Rotterdam	
16 Emmen	38 Schiedam	
17 Enschede	39 's Gravenhage	
18 Gouda	40 's Hertogenbosch	
19 Groningen	41 Sittard-Geleen	
20 Haarlem	42 Súdwest Frýslân	
21 Haarlemmermeer	43 Tilburg	
22 Heerlen	44 Utrecht	

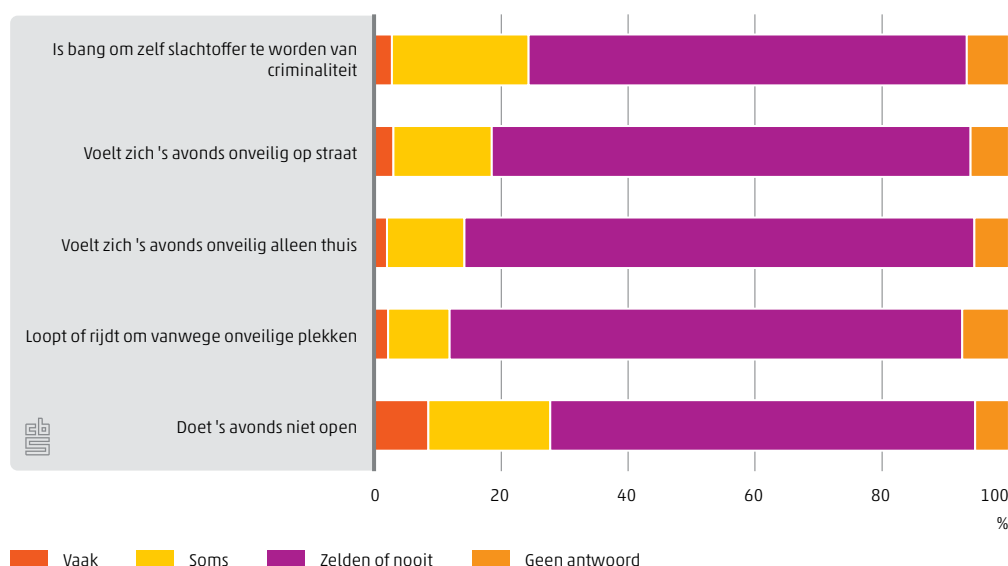
In 2016 voelt 3 procent van de mensen zich 's avonds vaak onveilig op straat in de eigen buurt; 16 procent heeft deze onveiligheidsgevoelens soms. Het aandeel dat zich 's avonds thuis vaak onveilig voelt, bedraagt 2 procent; 12 procent voelt zich 's avonds soms onveilig.

Bijna één op de tien (9 procent) doet 's avonds vaak niet open omdat men het niet veilig vindt, 19 procent doet dat soms niet. Het aandeel dat omloopt of omrijdt vanwege onveilige plekken ligt lager; 2 procent doet dat vaak en 10 procent soms.

Drie procent is vaak bang om zelf slachtoffer te worden van criminaliteit; 22 procent heeft deze angst soms.

Het merendeel van de mensen (ongeveer 80 procent) voelt zich 's avonds thuis zelden of nooit onveilig en loopt of rijdt niet om vanwege onveilige plekken. Ook voelt driekwart van de personen zich zelden of nooit onveilig op straat in de eigen buurt en tweederde van de mensen vertoont zelden of nooit vermijdingsgedrag door 's avonds de deur niet open te doen. Ruim tweederde is zelden of nooit bang om slachtoffer te worden van criminaliteit.

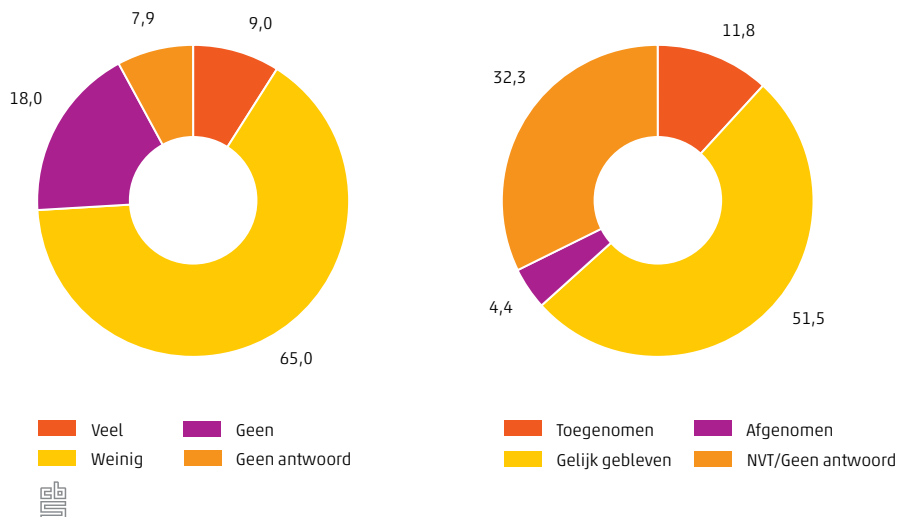
3.6 Onveiligheidsgevoelens 's avonds en vermijdingsgedrag in buurt, 2016



Negen procent van de mensen heeft in 2016 het idee dat er veel criminaliteit in de eigen buurt voorkomt. Het grootste deel (65 procent) denkt dat er weinig criminaliteit plaatsvindt, en 18 procent denkt dat er géén criminaliteit voorkomt.

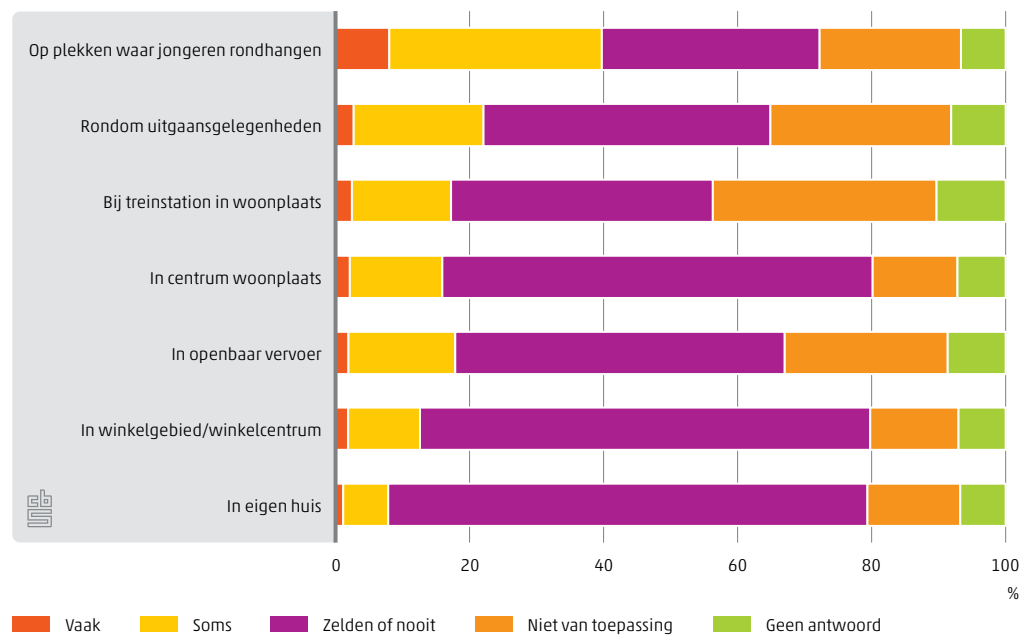
Wat betreft de ontwikkeling van de criminaliteit in de buurt is het aandeel dat denkt dat de criminaliteit in de afgelopen 12 maanden is toegenomen groter dan het aandeel dat denkt dat ze is afgenomen (12 tegen 4 procent). Ruim de helft denkt dat de criminaliteit gelijk gebleven is.

3.7 Beoordeling vóórkomen en ontwikkeling criminaliteit in buurt, 2016



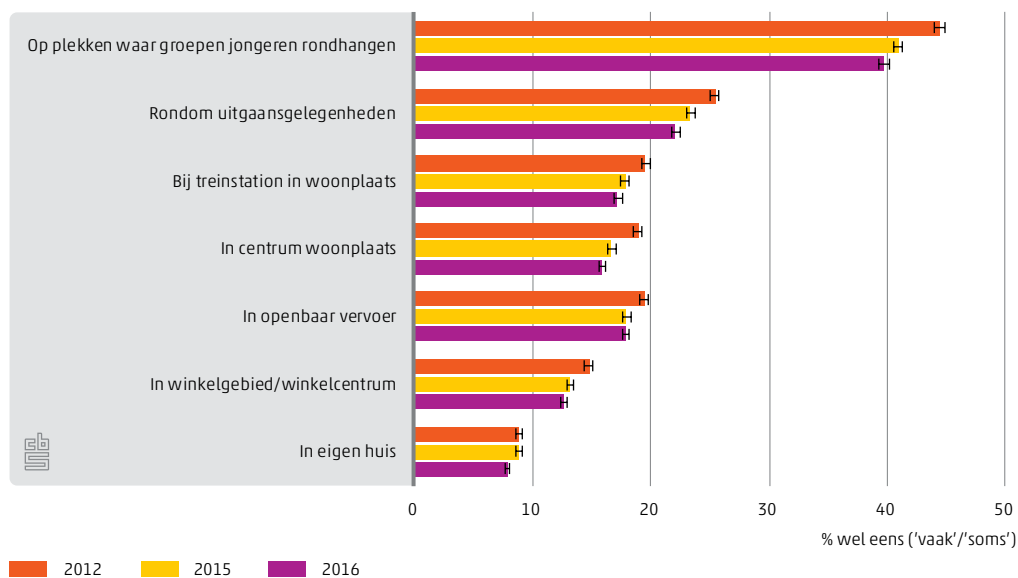
In de Veiligheidsmonitor is de respondenten een aantal plekken in de eigen woonplaats voorgelegd met de vraag om aan te geven of en hoe vaak men zich hier onveilig voelt. Indien een bepaalde plek niet in de eigen woonplaats voorkomt of indien de respondent nooit op de betreffende plek komt, kon men 'niet van toepassing' antwoorden. In 2016 zijn de onveiligheidsgevoelens het hoogst op plekken waar jongeren rondhangen: 40 procent voelt zich hier wel eens (dat wil zeggen 'vaak' of 'soms') onveilig. Ook de onveiligheidsgevoelens rondom uitgaansgelegenheden zijn relatief groot. Hier voelt 22 procent zich wel eens onveilig. Het laagst zijn de onveiligheidsgevoelens thuis; in de eigen woning voelt 8 procent zich wel eens onveilig.

3.8 Onveiligheidsgevoelens op plekken in woonplaats, 2016



Voor de meeste plekken geldt dat de onveiligheidsgevoelens tussen 2015 en 2016 zijn afgenomen. Alleen in het openbaar vervoer en bij het treinstation zijn deze in het afgelopen jaar niet wezenlijk veranderd. In vergelijking met 2012 zijn de onveiligheidsgevoelens in de eigen woonplaats op alle plekken gedaald.

3.9 Onveiligheidsgevoelens op plekken in woonplaats



4.

Slachtofferschap

criminaliteit

In dit hoofdstuk staat centraal de mate waarin de inwoners van Nederland persoonlijk en als burger in een periode van 12 maanden geconfronteerd worden met een of meer vormen van criminaliteit.¹⁾²⁾ Zowel het percentage slachtoffers als het aantal delicten waarmee deze slachtoffers te maken krijgen worden gepresenteerd. Het betreft niet alleen de 'traditionele' criminaliteit, zoals geweld en diefstal, maar ook 'cybercrime', dat wil zeggen vormen van criminaliteit waarvan personen via internet of via andere digitale media slachtoffer kunnen worden. Ook de melding en aangifte van traditionele criminaliteit en cybercrime door slachtoffers bij de politie komen aan de orde. Meer cijfers over slachtofferschap en ondervonden delicten zijn opgenomen in de StatLinetabellen [Slachtofferschap delicten; regio en Ondervonden delicten; regio en de tabellen Slachtofferschap delicten; kenmerken en Ondervonden delicten; kenmerken](#).

In 2016 is 17 procent van de Nederlanders slachtoffer geweest van een of meerdere gewelds- vermogens- of vandalismedelicten; een percentage dat vergelijkbaar is met 2015 (18 procent) en lager dan in 2012 (20 procent). Het aantal delicten in deze drie categorieën samen bedroeg 31 per 100 inwoners; eveneens vergelijkbaar met 2015 (32 per 100) en lager dan in 2012 (36 per 100). Vermogensdelicten komen het meest voor, gevolgd door vandalismedelicten en tenslotte geweldsdelicten.

Ruim 2 procent van de Nederlanders is in 2016 slachtoffer geweest van een of meerdere geweldsdelicten. Het aantal geweldsdelicten bedroeg bijna 4 per 100 inwoners in dat jaar. Dit is vergelijkbaar met 2015 en 2012.

Geweldsdelicten kunnen worden onderscheiden naar de mate waarin daadwerkelijk geweld is gebruikt, of daarmee alleen is gedreigd, en of de dader(s) (vermeende) seksuele bedoelingen hadden.³⁾ Bijna anderhalf procent van de bevolking werd in 2016 slachtoffer van een geweldsdelict waarbij alleen sprake was van bedreiging. Het aantal delicten in deze categorie bedroeg ruim 2 per 100 inwoners. Eén procent werd geconfronteerd met mishandeling. Van geweld met seksuele bedoelingen werd 0,1 procent van de bevolking slachtoffer.

Zowel het aandeel slachtoffers als het aantal delicten in de drie onderscheiden categorieën is in vergelijking met 2012 en 2015 weinig veranderd.

In totaliteit is 11,5 procent van de Nederlanders in 2016 slachtoffer geweest van een of meer vermogensdelicten. Dat is iets minder dan in 2015 (ruim 12 procent) en in 2012 (ruim 13 procent). Het aantal vermogensdelicten bedroeg 18 per 100 inwoners in dat jaar. Dit aantal is vergelijkbaar met 2015, maar iets lager dan in 2012 (20 per 100 inwoners). Van de onderscheiden vormen van vermogensdelicten komt fietsdiefstal in 2016 het meest voor: bijna 4 procent is hiervan slachtoffer geweest. Met woninginbraak of een poging daartoe is 2,5 procent geconfronteerd; van diefstal uit of vanaf een auto (bijvoorbeeld autoradio, tas, spiegel, wioldoppen) en van (poging tot) zakkenrollerij/beroving is telkens bijna 2 procent slachtoffer geweest. Van autodiefstal is 0,2 procent in 2016 slachtoffer geweest en van diefstal van een ander voertuig zoals een brommer of scooter 0,7 procent. Ruim 3 procent heeft te maken gehad met andere, niet nader genoemde vormen van diefstal.

¹⁾ Het gaat over personen van 15 jaar en ouder. Gegevens over autodelicten (diefstal van of uit de auto) zijn afgeleid van personen van 18 jaar en ouder, maar gepercenteerd op het totale aantal personen van 15 jaar en ouder.

²⁾ In dit hoofdstuk blijft dit slachtofferschap beperkt tot gebeurtenissen die burgers zelf en als privépersoon hebben meegemaakt.

³⁾ Anders dan in eerdere edities is vanaf de VM 2012 niet gevraagd naar afzonderlijke slachtofferschappen van respectievelijk mishandeling, bedreiging en geweld met seksuele bedoelingen, maar naar slachtofferschap van geweld in het algemeen, waarbij (mits binnen 12 maanden) is doorgevraagd naar details van het laatste voorval.

4.1 Slachtofferschap en ondervonden delicten traditionele criminaliteit



In vergelijking met 2015 is het slachtofferschap van alle afzonderlijke vormen van vermogensdelicten onveranderd gebleven. Ten opzichte van 2012 is het slachtofferschap van (poging tot) inbraak, diefstal uit/vanaf de auto, (poging tot) zakkenrollerij en overige diefstal afgenomen. Wanneer gekeken wordt naar het aantal delicten bij deze vormen van vermogenscriminaliteit, zijn vergelijkbare trends zichtbaar.

In totaliteit is ruim 6 procent van de Nederlanders in 2016 slachtoffer geweest van een of meer vandalismedelicten. Dit is vergelijkbaar met 2015 maar lager dan in 2012 (8 procent). Het aantal vandalismedelicten bedroeg 10 per 100 inwoners in 2016. Ook dit aantal is vergelijkbaar met 2015 maar lager dan in 2012 (12 per 100).

Van vernielingen aan voertuigen is 4 procent in 2016 slachtoffer geweest; het aantal delicten in deze categorie bedroeg 6 per 100 inwoners. Van overige vormen van vernieling, bijvoorbeeld aan huis of tuin, is 2 procent slachtoffer geweest; het aantal delicten bedraagt 3 per 100. Zowel voor vernielingen aan voertuigen als voor overige vernielingen geldt dat het aandeel slachtoffers en het aantal ondervonden delicten niet verschilt van 2015, maar wel lager is dan in 2012.

Vanaf 2012 wordt in de Veiligheidsmonitor naast slachtofferschap van 'traditionele' criminaliteit ook aandacht besteed aan slachtofferschap van cybercrime, dat wil zeggen criminaliteit die te maken heeft met internet of andere digitale informatiedragers. In 2016 is 10,7 procent van de Nederlanders slachtoffer geweest van een of meerdere cybercrimedelicten; een aandeel dat overeenkomt met 2015, maar dat lager is dan in 2012 (12,1 procent). Het aantal delicten op het gebied van cybercrime in totaliteit bedroeg 18 per 100 inwoners; ook dit is vergelijkbaar met 2015 en lager dan in 2012 (20 per 100). Hacken komt het meest voor, gevolgd door koop- en verkoopfraude, cyberpesten en tenslotte identiteitsfraude.

De eerste vorm van cybercrime die is onderzocht is (digitale) identiteitsfraude, dat wil zeggen gebruik zonder toestemming van persoonsgegevens voor financieel gewin. In de context van cybercrime gaat het dan om 'skimming', het kopiëren van een bankpas of creditcard in een winkel of bij een pinautomaat, en om 'phishing/pharming', het kopiëren van betalingsinformatie via het internet, bijvoorbeeld via een gehackte computer of via een valse website.

In 2016 is 0,4 procent van de Nederlanders slachtoffer geweest van een of meer vormen van identiteitsfraude. Dit is vergelijkbaar met 2015 maar lager dan in 2012 (1,5 procent). Het aantal delicten daalde tussen 2012 en 2016 van 1,6 per 100 inwoners naar 0,4 per 100. De daling wordt voornamelijk veroorzaakt door de afname van skimming. Het aandeel Nederlanders dat hiervan slachtoffer werd, daalde van 1,1 procent in 2012 naar 0,1 procent in 2016. Het slachtofferschap van phishing/pharming veranderde het afgelopen jaar niet, maar in 2016 zijn er wel minder slachtoffers van deze vorm van identiteitsfraude dan in 2012.

Een tweede vorm van cybercrime die is onderzocht is koop- en verkoopfraude via het internet. Hierbij gaat het om het niet leveren van gekochte goederen of diensten (koopfraude) en/of het niet betalen voor geleverde goederen of diensten (verkoopfraude). In 2016 is 3,4 procent van de Nederlanders slachtoffer geweest van koop- en verkoopfraude. Dit is hoger dan in 2012 toen dit 2,9 procent was maar vergelijkbaar met 2015. Het aantal delicten nam in deze periode toe van 3,4 per 100 inwoners in 2012 naar 4,1 per 100 in 2016.

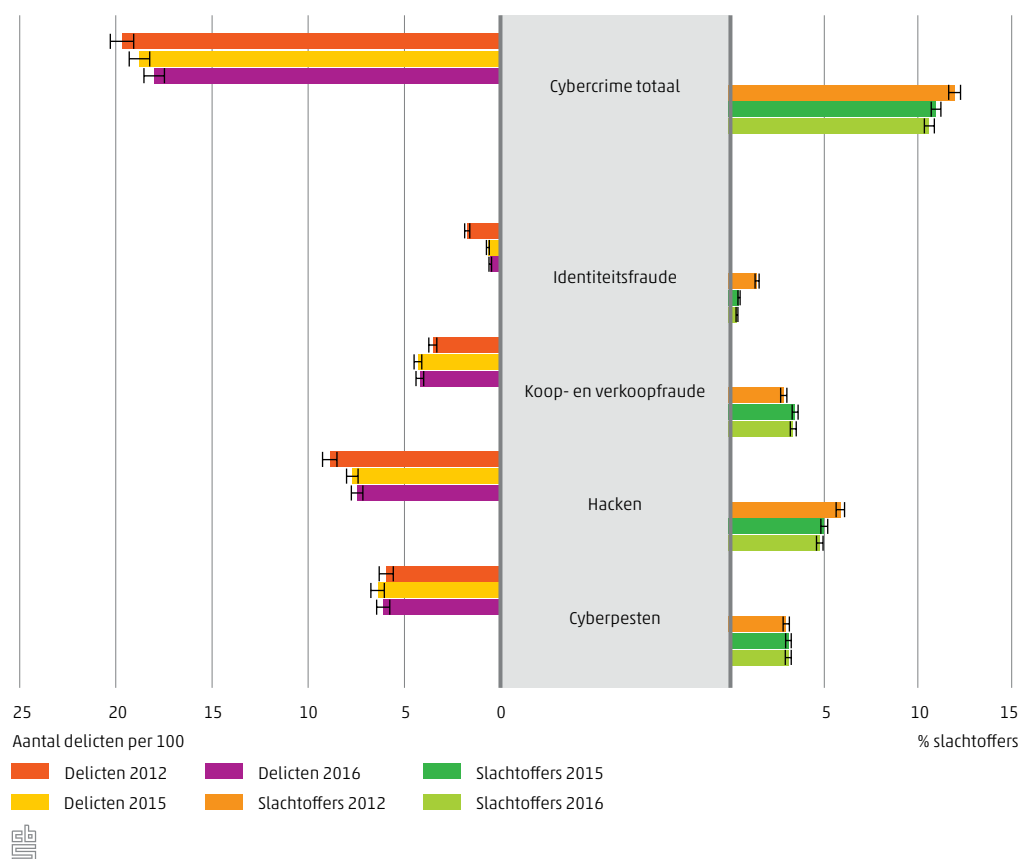
De toename wordt veroorzaakt door de stijging van koopfraude. Het aandeel Nederlanders dat hiervan slachtoffer is geweest, nam toe van 2,7 procent in 2012 naar

3,3 procent in 2016. Het slachtofferschap van verkoopfraude veranderde tussen 2012 en 2016 niet, en bedroeg 0,1 à 0,2 procent. Koopfraude komt dus veel meer voor dan verkoopfraude.

Bij hacken gaat het om het met kwade bedoelingen inbreken of inloggen op iemands computer, e-mailaccount, website of profielsite (bijvoorbeeld Facebook, Twitter). In 2016 is 4,9 procent van de Nederlanders slachtoffer geweest van deze vorm van cybercrime. Dit is vergelijkbaar met 2015 (5,1 procent), maar minder dan in 2012 (6,0 procent). Het aantal delicten bedroeg 7,4 per 100 inwoners. Ook dit komt overeen met 2015 (7,6 per 100) en is minder dan in 2012 (8,8 per 100).

In de meeste gevallen heeft de hack plaatsgevonden door in te breken of in te loggen op een e-mailaccount (3 delicten per 100 inwoners).

4.2 Slachtofferschap en ondervonden delicten cybercrime



Onder cyberpesten, pesten via het internet, worden in de Veiligheidsmonitor verschillende verschijningsvormen geschaard, variërend van laster en stalken tot chantage/afpersing en bedreiging met geweld.

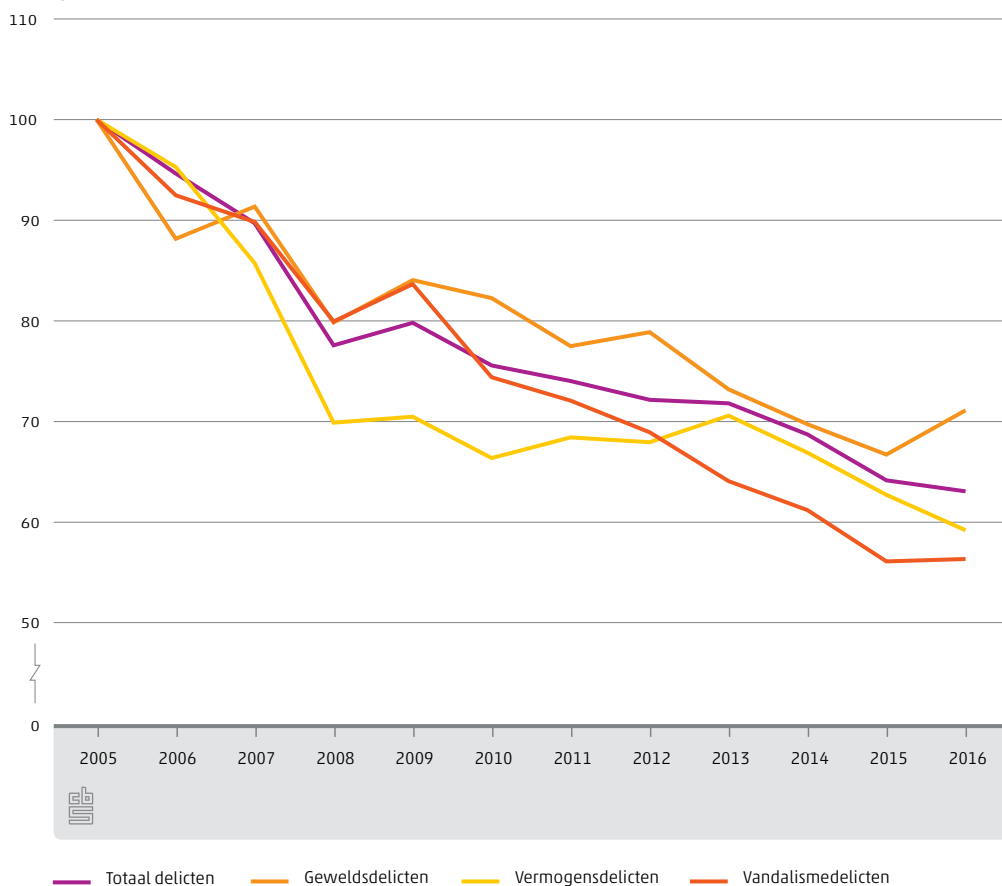
In 2016 is 3,2 procent van de Nederlanders slachtoffer geweest van een of meerdere vormen van cyberpesten. Dit is in de afgelopen jaren niet veranderd. Het aantal delicten bedroeg 6 per 100 inwoners. Ook dit is vergelijkbaar met het aantal van voorgaande jaren. Het aantal delicten per 100 is ongeveer twee keer zo groot als het percentage slachtoffers. Dit betekent dat slachtoffers van cyberpesten gemiddeld bijna 2 delicten meemaken. Dit is een relatief hoge frequentie in vergelijking met andere vormen van slachtofferschap.

Laster en andere (dan de genoemde) vormen van cyberpesten komen met elk ongeveer 1 procent slachtoffers in 2016 het meest voor, gevolgd door stalken, bedreiging met geweld en chantage. Geen enkele vorm van cyberpesten is tussen 2012 en 2016 toe- of afgenomen.

Over de periode 2005–2016 laat de ontwikkeling van slachtofferschap van traditionele criminaliteit een gunstig beeld zien. Het totale slachtofferpercentage vertoont een duidelijk dalende trend. Deze daling was het sterkst in de periode 2005–2008, maar na een korte stijging tussen 2008 en 2009, is ook daarna sprake van een dalende tendens. Het slachtofferschap van vermogensdelicten is van 2008 tot 2013 min of meer stabiel gebleven, maar de laatste jaren is ook bij deze delictvorm weer sprake van een afname. Het sterkst afgenomen sinds 2005 is het slachtofferschap van vandalisme. Dit is met ruim 40 procent gedaald (indexcijfer 2016 = 56), gevolgd door vermogensdelicten (indexcijfer = 59) en geweldsmisdrijven (indexcijfer = 71). In totaliteit is het slachtofferschap van criminaliteit sinds 2005 met 37 procent gedaald (indexcijfer 2016 = 63).

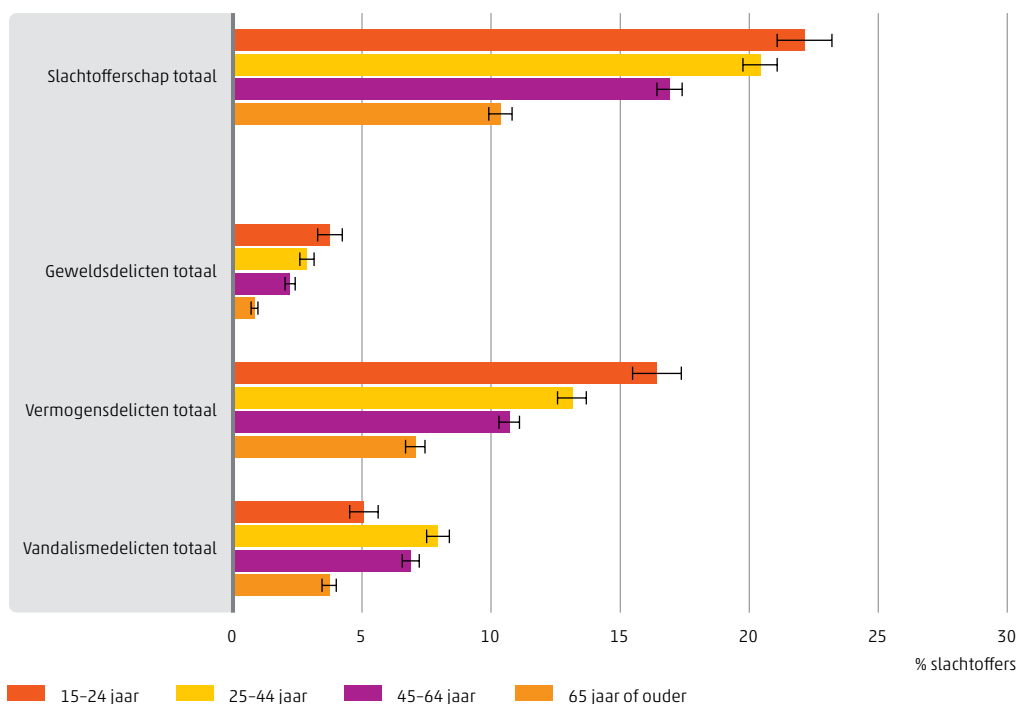
4.3 Slachtofferschap traditionele criminaliteit – trends

Indexcijfers (2005 = 100)



Het slachtofferschap van criminaliteit varieert naar leeftijd. Jongere leeftijdsgroepen zijn vaker slachtoffer dan oudere. In totaliteit is het aandeel 15-24-jarigen met 22 procent en 25-44-jarigen met 20 procent twee keer zo vaak slachtoffer dan 65-plussers (10 procent). Bij vermogensdelicten en vooral geweldsdelicten zijn de leeftijdsverschillen relatief nog groter. Alleen bij vandalisme bestaat een ander beeld. Hier zijn de 'middengroepen' van 25-44-jarigen en 45-64-jarigen vaker slachtoffer dan de ouderen en jongeren

4.4 Slachtofferschap traditionele criminaliteit – naar leeftijd, 2016

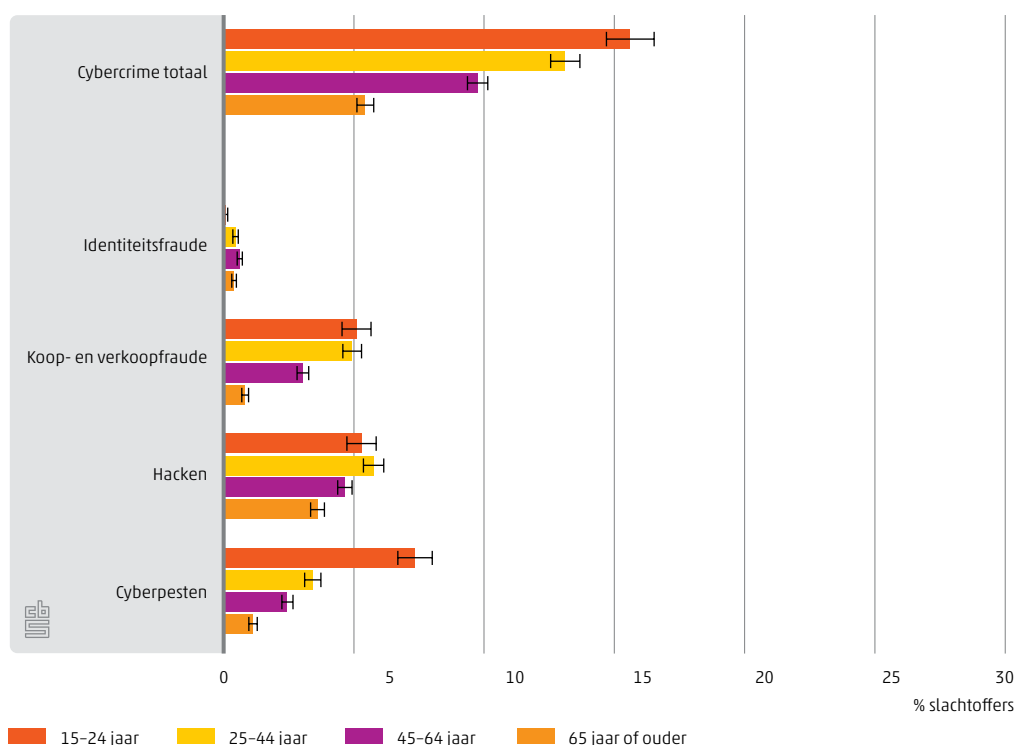


Evenals het slachtofferschap van traditionele criminaliteit varieert het slachtofferschap van cybercrime naar leeftijd. Ook hier is het totaalbeeld dat jongere leeftijdsgroepen vaker slachtoffer zijn dan oudere. In totaliteit is het aandeel 15-24-jarige slachtoffers met 16 procent ruim drie keer zo groot als het aandeel 65-plussers (5 procent). Ook bij cyberpesten zien we dat jongere leeftijdsgroepen vaker slachtoffer zijn dan oudere. Bij koop- en verkoopfraude en bij hacken zijn naast 15-24-jarigen ook 25-44-jarigen relatief vaak slachtoffer. Bij identiteitsfraude is het beeld afwijkend: hier zijn jongeren minder vaak slachtoffer dan de andere leeftijdsgroepen.



17% is slachtoffer van
traditionele criminaliteit

4.5 Slachtofferschap cybercrime – naar leeftijd, 2016

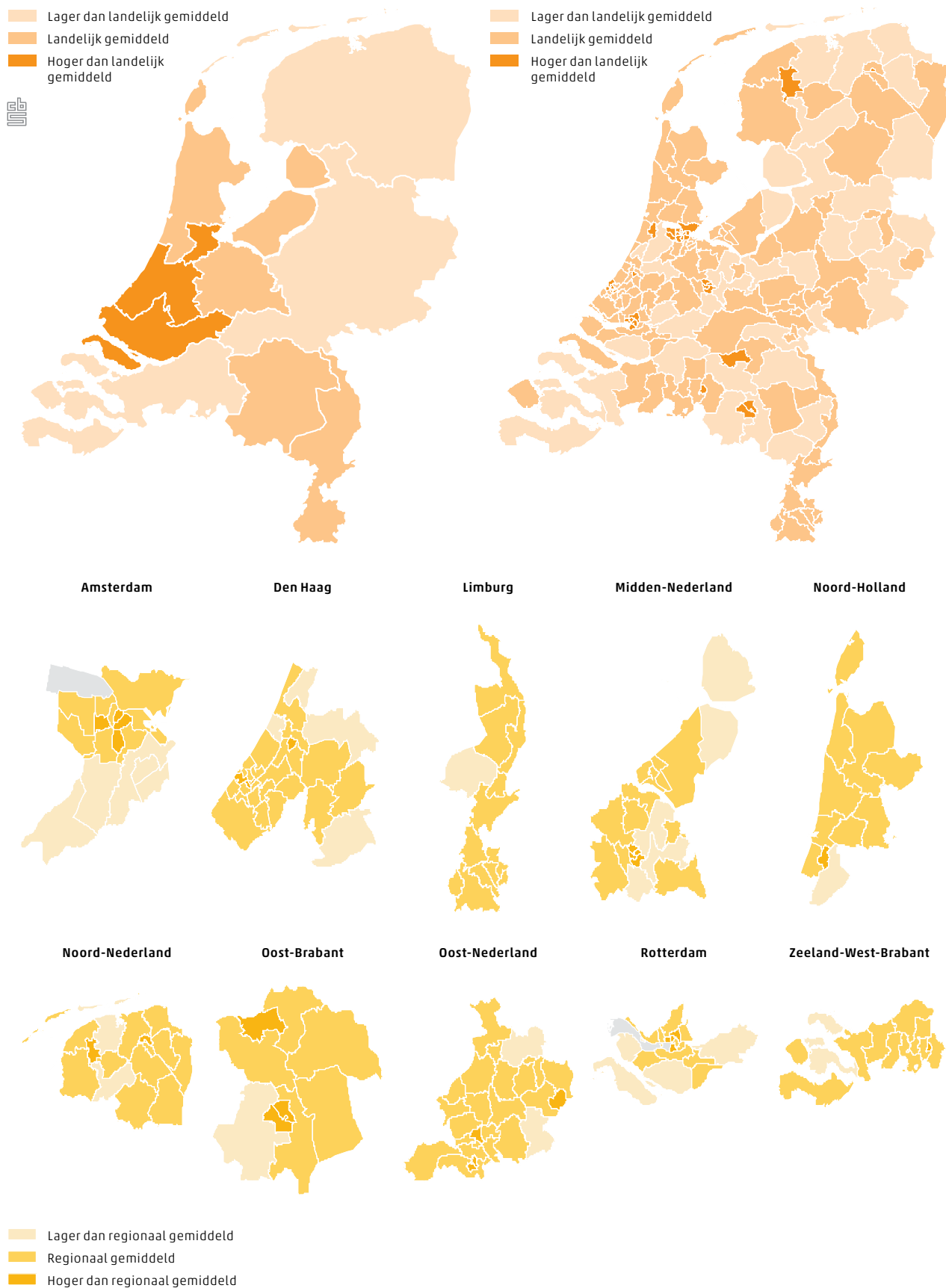


Het aandeel inwoners dat aangeeft zelf slachtoffer te zijn geweest van veelvoorkomende criminaliteit is in 2016 bovengemiddeld groot in de drie Randstedelijke regionale eenheden Amsterdam, Rotterdam en Den Haag. Lager dan landelijk gemiddeld is het slachtofferschappercentage in Noord-Nederland, Oost-Nederland en Zeeland – West-Brabant.

Het slachtofferschap van criminaliteit in totaliteit is in 2016 duidelijk het hoogst in de regionale eenheid Amsterdam (27 procent tegen 17 procent landelijk en 20 respectievelijk 19 procent in Rotterdam en Den Haag). De verschillen tussen de Amsterdamse basisteams lopen uiteen van 15 procent in Aalsmeer-Uithoorn tot 43 procent in Centrum Burgwallen. Gerelateerd aan het regionale Amsterdamse gemiddelde is het slachtofferschap behalve in Centrum Burgwallen hoger in Centrum Amstel, Zuid de Pijp en West de Schinkel. Lager dan het Amsterdams gemiddelde is het slachtofferschap behalve in Aalsmeer-Uithoorn in Diemen-Ouder-Amstel, Zuidoost-Bijlmermeer, Zuidoost Gaasperdam en Amstelveen.

In Zeeland – West-Brabant waar met 16 procent relatief weinig mensen slachtoffer zijn, varieerde het slachtofferschap van 10 procent in Oosterscheldebekken tot 27 procent in Tilburg-Centrum. Deze twee basisteams zijn de enige waar het slachtofferschap lager respectievelijk hoger is dan het Zeeuwse – West-Brabantse gemiddelde.

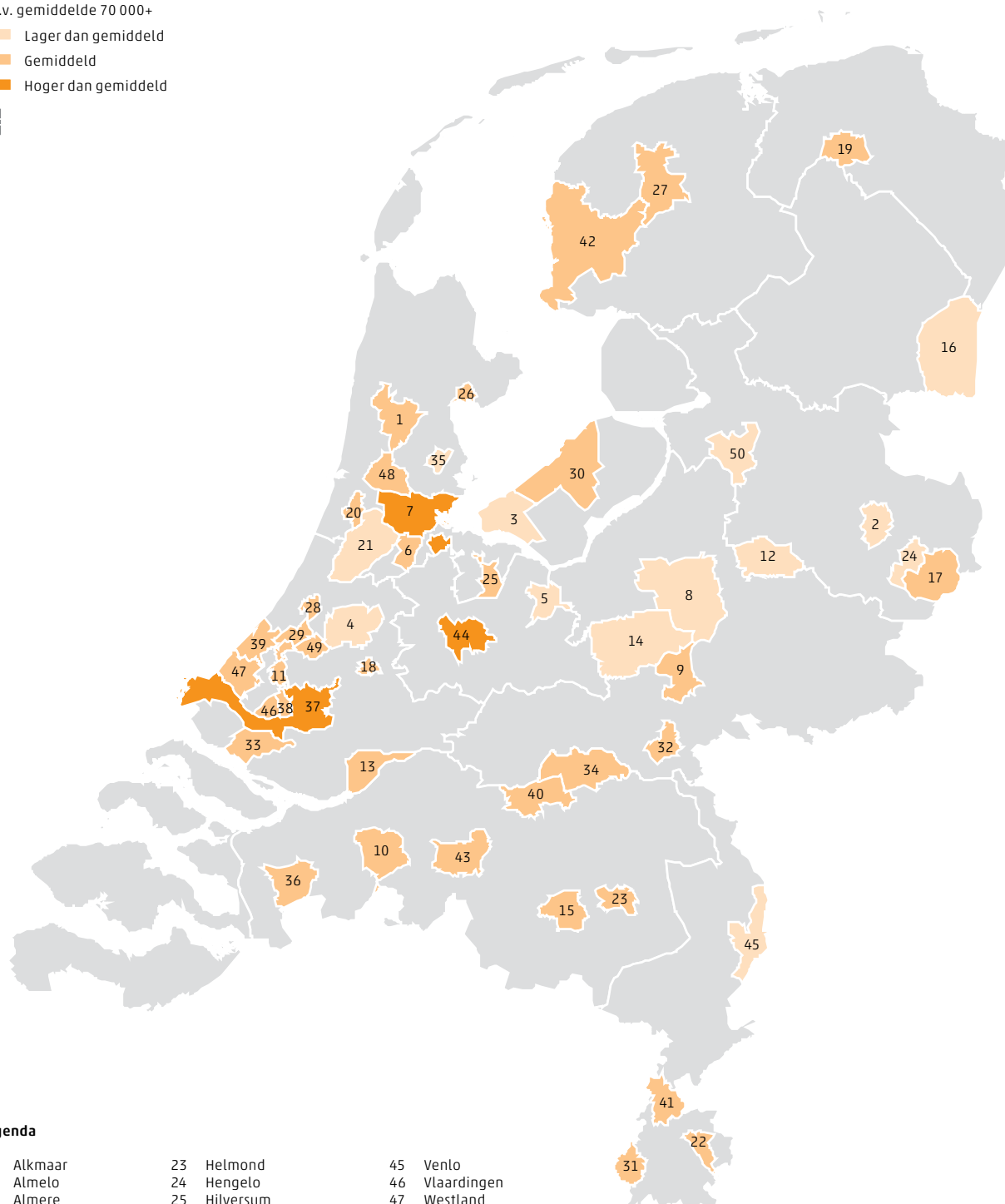
4.6 Slachtofferschap traditionele criminaliteit - naar regionale eenheid en basisteam, 2016



4.7 Slachtofferschap traditionele criminaliteit - naar 70.000+ gemeenten, 2016

t.o.v. gemiddelde 70 000+

- Lager dan gemiddeld
- Gemiddeld
- Hoger dan gemiddeld



Legenda

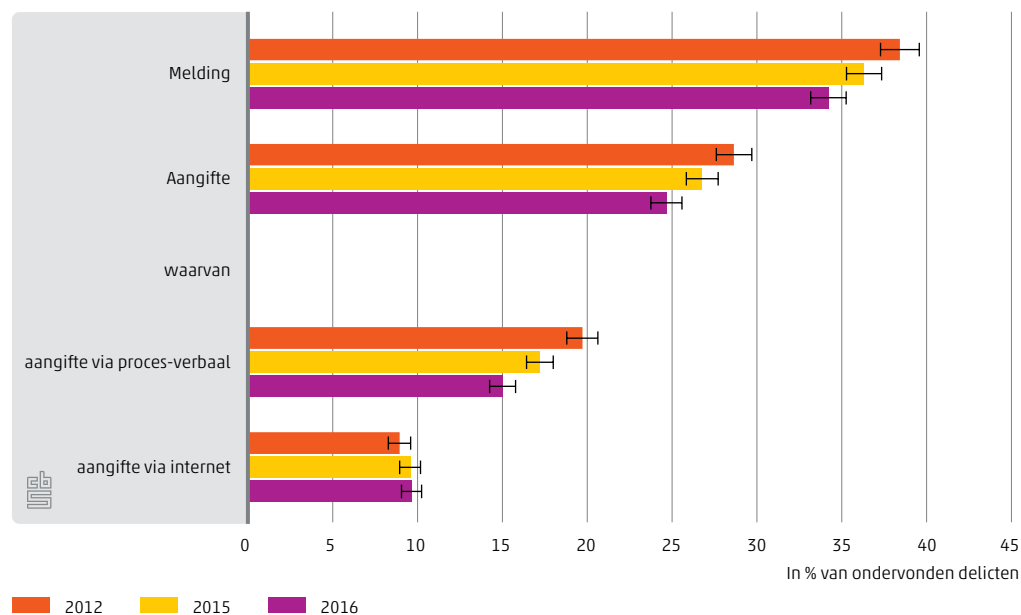
1 Alkmaar	23 Helmond	45 Venlo
2 Almelo	24 Hengelo	46 Vlaardingen
3 Almere	25 Hilversum	47 Westland
4 Alphen aan den Rijn	26 Hoorn	48 Zaanstad
5 Amersfoort	27 Leeuwarden	49 Zoetermeer
6 Amstelveen	28 Leiden	50 Zwolle
7 Amsterdam	29 Leidschendam-Voorburg	
8 Apeldoorn	30 Lelystad	
9 Arnhem	31 Maastricht	
10 Breda	32 Nijmegen	
11 Delft	33 Nissewaard	
12 Deventer	34 Oss	
13 Dordrecht	35 Purmerend	
14 Ede	36 Roosendaal	
15 Eindhoven	37 Rotterdam	
16 Emmen	38 Schiedam	
17 Enschede	39 's Gravenhage	
18 Gouda	40 's Hertogenbosch	
19 Groningen	41 Sittard-Geleen	
20 Haarlem	42 Súdwest Fryslân	
21 Haarlemmermeer	43 Tilburg	
22 Heerlen	44 Utrecht	

Het aandeel dat in 2016 slachtoffer is geweest van een of meerdere delicten is met 21 procent in de 70 000+ gemeenten groter dan landelijk gemiddeld (17 procent; zie figuur 4.1). Daarbij is het slachtofferschap duidelijk het hoogst in de G4. Tussen de G32 en de overige 70 000+ gemeenten bestaat geen wezenlijk verschil. In totaal is in de G4 27 procent van de inwoners eenmaal of vaker slachtoffer geweest van een delict, in de G32 is dit 19 procent en in de overige 70 000+ gemeenten 18 procent. Het aandeel slachtoffers in de 70 000+ gemeenten in totaliteit, en daarbinnen in de G4, G32 en overige 70 000+ gemeenten is in 2016 niet wezenlijk veranderd ten opzichte van 2015.

In de gemeente Amsterdam ligt het totale slachtofferschap met 30 procent duidelijk hoger dan het gemiddelde van de 70 000+ gemeenten (21 procent). Dit geldt ook voor Rotterdam (26 procent) en Utrecht (27 procent). Lager dan dit gemiddelde is het aandeel slachtoffers in Almelo, Almere, Alphen aan den Rijn, Amersfoort, Apeldoorn, Deventer, Ede, Emmen, Haarlemmermeer, Hengelo, Purmerend, Venlo en Zwolle.

Van alle gewelds- vermogens- en vandalismedelicten samen werd 34 procent in 2016 bij de politie gemeld. Dit is minder dan in 2015 (36 procent) en in 2012 (38 procent). In 25 procent van de ondervonden delicten werd daadwerkelijk aangifte gedaan; dit is eveneens minder dan in 2015 en 2012 toen dit 27 respectievelijk 29 procent was. In 2016 is 15 procent werd aangegeven via een proces-verbaal; 10 procent via internet. Het aandeel aangiften via een proces-verbaal is de afgelopen jaren teruggelopen; het aandeel via internet is niet wezenlijk veranderd.

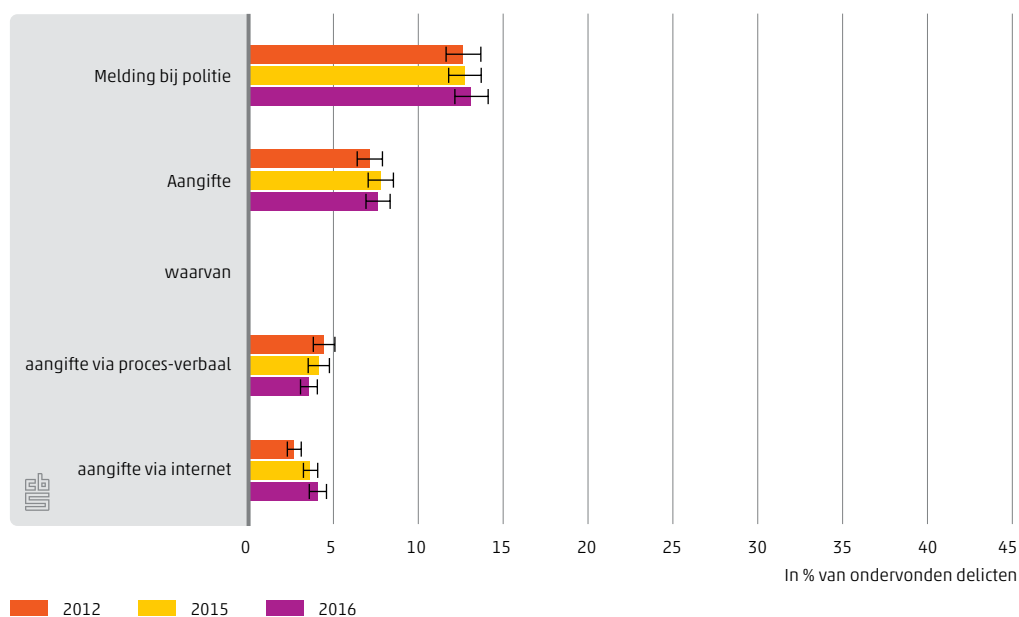
4.8 Melding en aangifte traditionele criminaliteit



Van alle gevallen van identiteitsfraude, koop- en verkoopfraude, hacken en cyberpesten samen is in 2016 ongeveer een op de acht (13 procent) gemeld bij de politie. Dit is vergelijkbaar met de jaren daarvoor.

Aangifte bij de politie werd in 2016 in ongeveer een op de veertien gevallen (8 procent) gedaan. Ook dit is vergelijkbaar met voorgaande jaren. Het aandeel dat via internet werd aangegeven is in 2016 ongeveer even groot als het aandeel dat via een proces-verbaal werd aangegeven. Dit was in 2015 ook het geval. In 2012 was het aandeel aangiften van cybercrime via internet kleiner dan het aandeel aangiften via een proces-verbaal.

4.9 Melding en aangifte cybercrime



5.

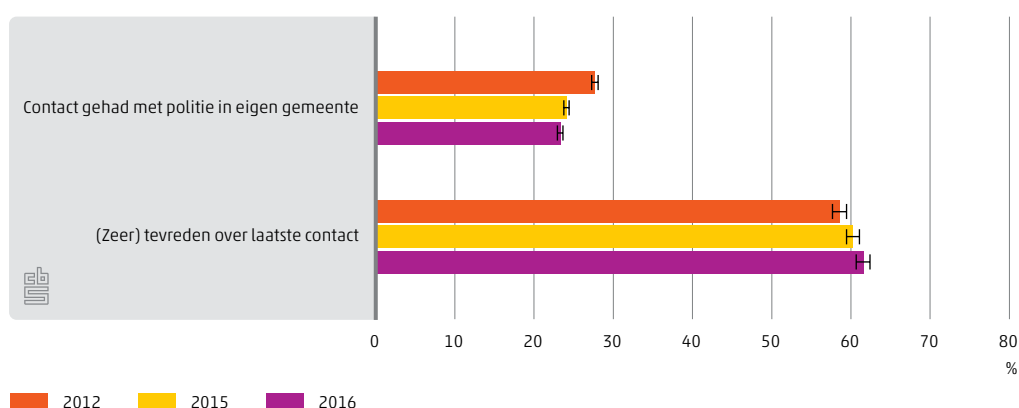
Burgers en politie

Dit hoofdstuk gaat over de relatie burger-politie, en meer in het bijzonder over contacten tussen burgers en politie en het oordeel van de burgers over het functioneren van de politie. Een burger kan om verschillende redenen contact hebben met de politie. Men kan een delict aangeven of melden, maar het kan ook gaan om verkeerszaken, vragen om hulp, openbare orde problemen of veiligheidskwesties. Het eerste deel van dit hoofdstuk gaat over dit soort contacten tussen burgers en politie. Ook de tevredenheid over de contacten komt aan de orde. In het tweede deel wordt het oordeel van de burger over het functioneren van de politie in de eigen woonbuurt en in het algemeen beschreven. Meer cijfers over Burgers en politie, uitgesplitst naar regio en persoonskenmerken, zijn beschikbaar via StatLine.

In 2016 gaf 23 procent van de Nederlanders aan in de afgelopen twaalf maanden wel eens contact te hebben gehad met de politie in de eigen gemeente. Dat is minder dan in 2015 (24 procent) en 2012 (28 procent). Het gaat bij deze contacten bijvoorbeeld om een melding of aangifte van een delict, een bekeuring of waarschuwing, of zomaar een praatje met een agent op straat.

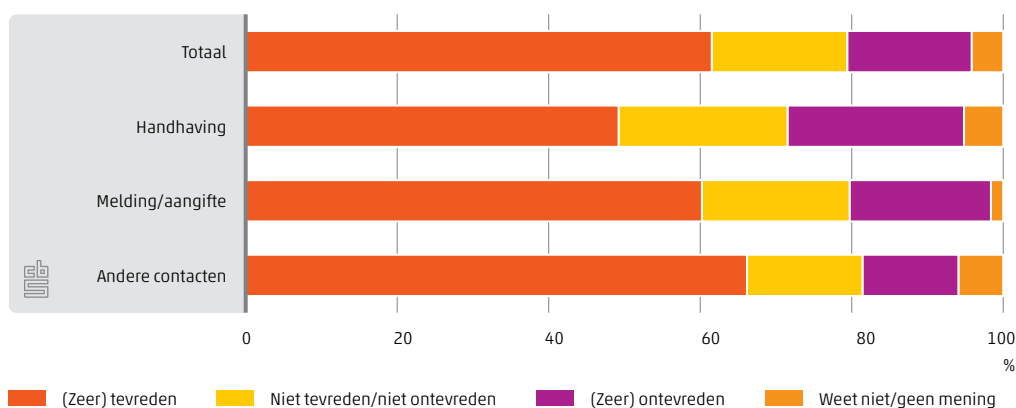
Van degenen die in het afgelopen jaar contact hebben gehad was 62 procent in 2016 (zeer) tevreden over het laatste contact met de politie. Deze tevredenheid is vergelijkbaar met 2015 en hoger dan in 2012 (59 procent). Het aandeel contacten is dus iets afgenomen, terwijl de tevredenheid over de contacten iets is toegenomen.

5.1 Contact met politie in eigen gemeente en tevredenheid over contact



De tevredenheid over handhavingscontacten is het laagst. In 2016 is 49 procent hierover (zeer) tevreden en 23 procent (zeer) ontevreden. Het aandeel dat (zeer) tevreden is over de handhavingscontacten is vergelijkbaar met 2015 maar ligt hoger dan in 2012 (43 procent). Over de contacten in verband met aangifte of melding was 60 procent in 2016 (zeer) tevreden en 19 procent (zeer) ontevreden. Het hoogst is de tevredenheid over andere contacten met de politie. Over deze contacten was 66 procent (zeer) tevreden en 13 procent (zeer) ontevreden. De tevredenheidspercentages over melding/aangifte en over overige contacten verschillen niet wezenlijk ten opzichte van die van voorgaande jaren.

5.2 Tevredenheid contact politie naar reden contact, 2016

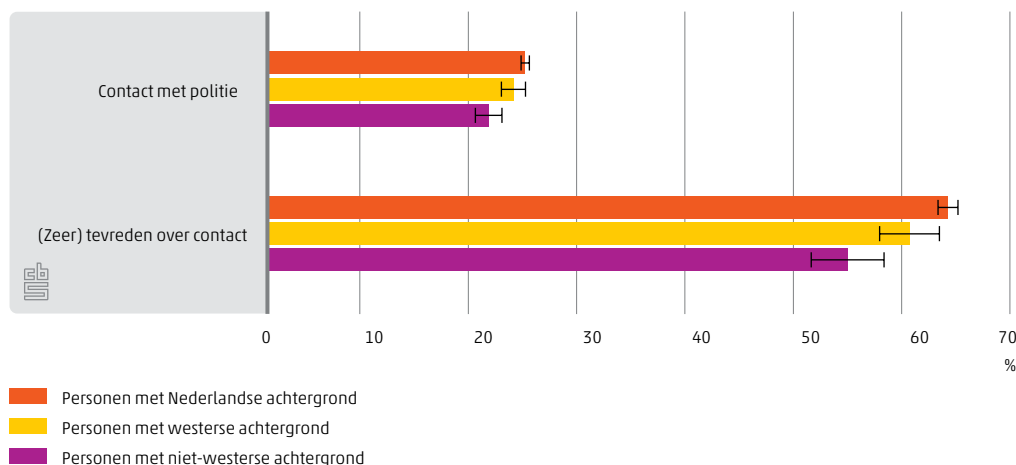


Personen met een niet-westerse achtergrond hebben minder vaak contact met de politie in de eigen gemeente dan personen met een Nederlandse achtergrond (20 tegen 24 procent in 2016).

Daarnaast is de tevredenheid over het contact met de politie onder personen met een niet-westerse achtergrond lager dan onder personen met een Nederlandse achtergrond. Van de eerste groep was in 54 procent in 2016 (zeer) tevreden over hun (laatste) contact met de politie; van de tweede groep was dit 63 procent.

Personen met een westerse achtergrond nemen zowel in het aandeel politiecontacten als de tevredenheid hierover een tussenpositie in.

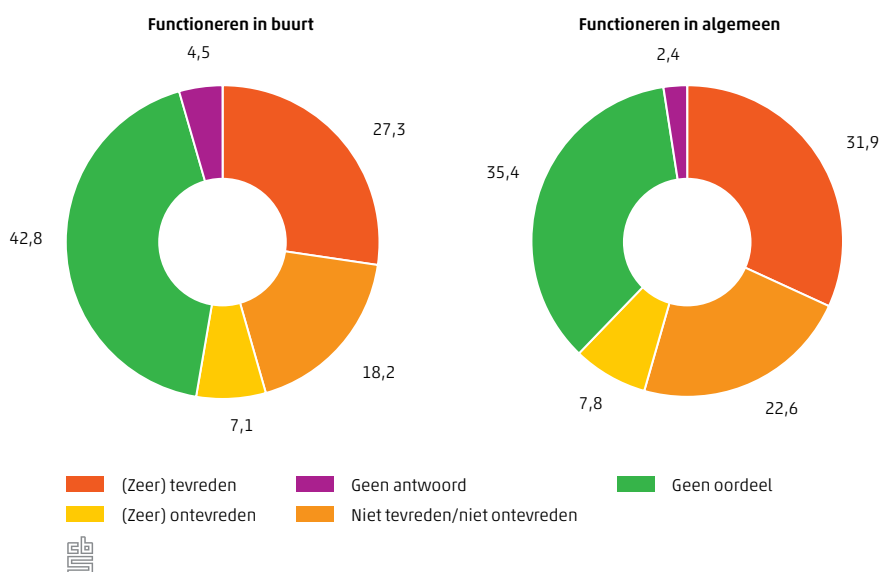
5.3 Contact politie en tevredenheid contact – naar herkomst, 2016



In de Veiligheidsmonitor is aan alle respondenten gevraagd hoe tevreden of ontevreden ze zijn over het totale functioneren van de politie in de buurt. Ruim een kwart (27 procent) is (zeer) tevreden. Verder is 7 procent in 2016 (zeer) ontevreden en 18 procent is niet tevreden en niet ontevreden. Het grootste deel (43 procent) geeft aan dit niet te kunnen beoordelen. Vijf procent heeft de vraag niet beantwoord. Wanneer de antwoorden 'kan dit niet beoordelen' en 'geen antwoord' buiten beschouwing worden gelaten, is meer dan de helft (52 procent) (zeer) tevreden over het totale functioneren van de politie in de buurt, en 13 procent (zeer) ontevreden.

Naast het oordeel van de burger over het functioneren van de politie in de buurt is tenslotte ook diens oordeel over het functioneren van de politie in het algemeen onderzocht. Daarvoor is op de eerste plaats aan alle respondenten gevraagd hoe tevreden of ontevreden ze zijn over het totale functioneren van de politie in het algemeen. 32 procent is hierover (zeer) tevreden. Dit aandeel is hoger dan in 2015 (30 procent) en 2012 (29 procent). Verder is 8 procent in 2016 (zeer) ontevreden, en 23 procent is niet tevreden en niet ontevreden. Net als bij de tevredenheid over het totale functioneren van de politie in de buurt geeft ook hier het grootste deel (35 procent) aan dit niet te kunnen beoordelen. Twee procent heeft geen antwoord gegeven. Wanneer degenen zonder oordeel of antwoord buiten beschouwing worden gelaten, is 51 procent (zeer) tevreden over het totale functioneren van de politie in het algemeen, en 12 procent (zeer) ontevreden.

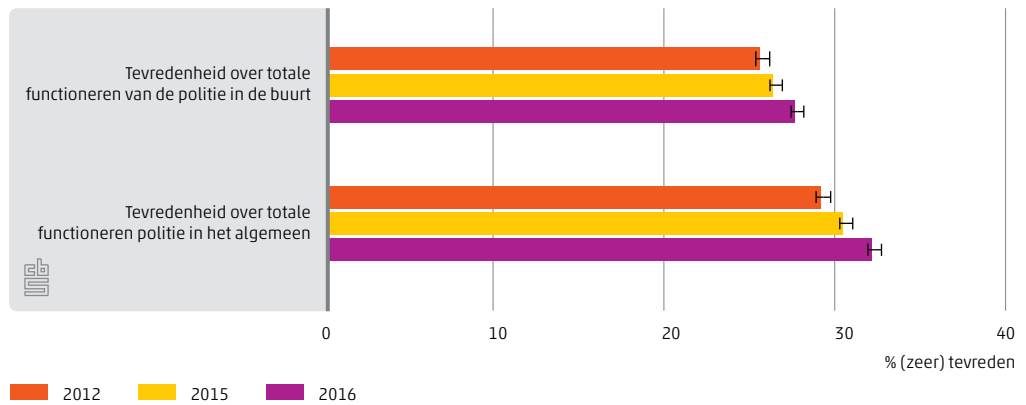
5.4 Tevredenheid totale functioneren politie in buurt en in algemeen, 2016



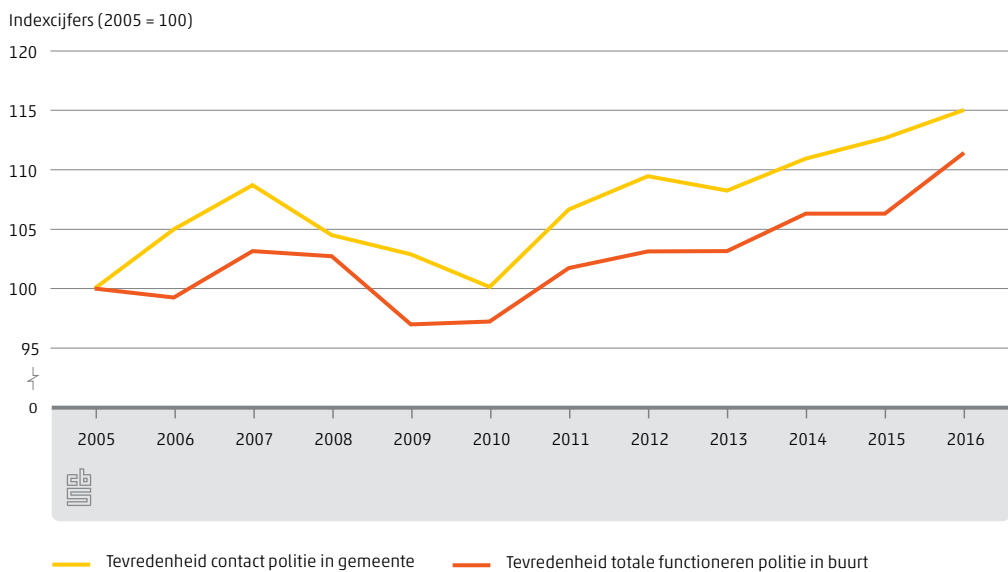
De tevredenheid over het functioneren van de politie is in de afgelopen jaren toegenomen. Het aandeel Nederlanders dat (zeer) tevreden is over het totale functioneren van de politie in de buurt is gestegen van 25 procent in 2012 naar 26 procent in 2015 en 27 procent in 2016. Het percentage dat (zeer) tevreden is over het totale functioneren van de politie in het algemeen is toegenomen 29 procent in 2012 naar 30 procent in 2015 en 32 procent in 2016.

In de periode 2005–2016 is de tevredenheid over het contact met de politie in de gemeente en over het functioneren van de politie in de buurt gestegen. Vooral de laatste jaren is de waardering voor beide gegroeid. De stijging van de tevredenheid over het politiecontact sinds 2005 is iets groter dan die van de tevredenheid over het totale politiefunctiefunctioneren in de buurt.

5.5 Tevredenheid totale functioneren politie in buurt en in algemeen



5.6 Tevredenheid contact politie en functioneren politie in buurt, trends



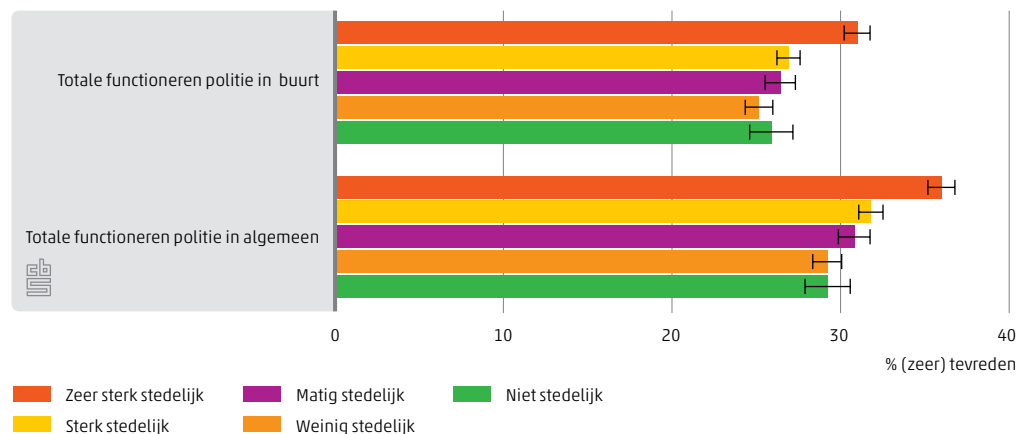
In zeer sterk stedelijke gebieden is het percentage inwoners dat (zeer) tevreden is over het totale functioneren van de politie groter dan in minder verstedelijkte gebieden. Zo is 31 procent van de inwoners van sterk stedelijke gebieden (zeer) tevreden over het totale functioneren van de politie in de buurt, terwijl dit aandeel in sterk, matig, weinig en niet verstedelijkte gebieden rond de 26 procent ligt.



62% is tevreden over contact met politie in woonplaats

Een vergelijkbaar verschil bestaat bij het oordeel over het totale functioneren van de politie in het algemeen. In zeer sterk verstedelijkte gebieden is 36 procent hierover (zeer) tevreden, terwijl dit aandeel zich in minder verstedelijkte gebieden rond de 30 procent beweegt.

5.7 Tevredenheid totale functioneren politie – naar stedelijkheid, 2016



De tevredenheid over het totale functioneren van de politie in de buurt is in 2016 hoger dan landelijk gemiddeld in de regionale eenheden Amsterdam en Den Haag. In Zeeland-West-Brabant en Limburg zijn minder inwoners hierover tevreden dan gemiddeld.

De tevredenheid kan tussen basisteams in dezelfde regio fors verschillen.

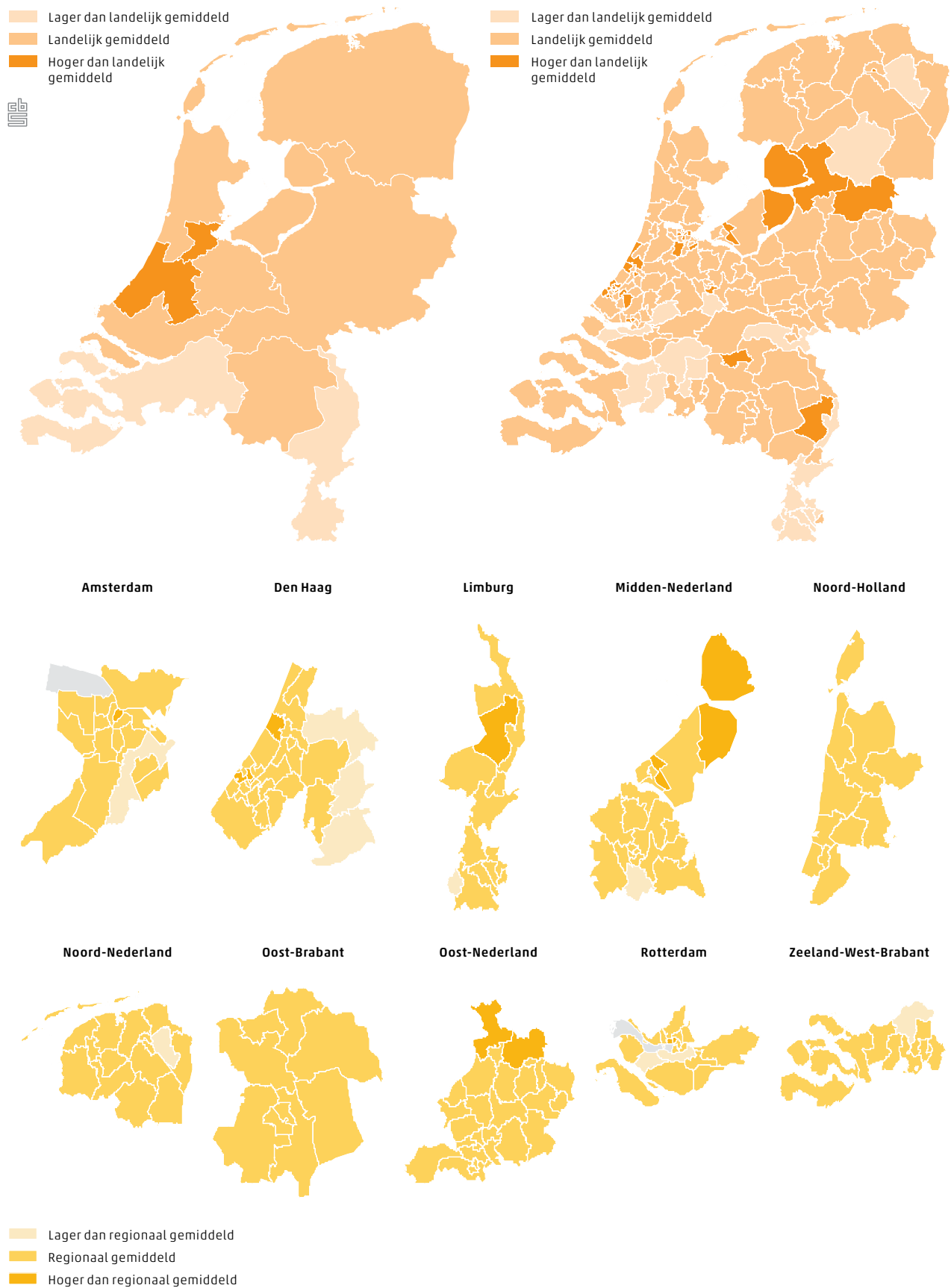
In Den Haag bijvoorbeeld, een regionale eenheid die in 2016 met 31 procent een relatief hoog tevredenheidspercentage kent, variëren de uitkomsten naar basisteam van 15 procent in Krimpenerwaard tot 42 procent in Jan Hendrikstraat. Lager dan gemiddeld in de Haagse regionale eenheid is de waardering naast Krimpenerwaard in Kaag en Braassem en Gouda. Behalve in basisteam Jan Hendrikstraat zijn in Hoefkade, Segbroek en Katwijk relatief meer inwoners tevreden over het functioneren van de politie in de buurt. In Limburg, waar de politiewaardering in 2016 met 22 procent laag is, loopt de tevredenheid uiteen van 16 procent in basisteam Maastricht tot 35 procent in Horst/Peel en Maas. Dit zijn de enige basisteams die respectievelijk negatief en positief afwijken van het regionale gemiddelde.

De inwoners van de 70 000+ gemeenten zijn over het totale functioneren van de politie in de buurt iets tevredener dan landelijk gemiddeld. In de 70 000+ gemeenten geeft 29 procent aan (zeer) tevreden te zijn over het functioneren van de politie in de buurt tegen 27 procent landelijk (zie figuur 5.4). Vooral in de G4 is men hierover met 32 procent relatief positief. In de G32 is dit 27 procent en in de overige 70 000+ gemeenten 28 procent.

De tevredenheid over het totale functioneren van de politie in de buurt verschilt niet wezenlijk ten opzichte van 2015. Dit geldt zowel voor de 70 000+ gemeenten totaal als voor de groepen daarbinnen.

In Amstelveen, Amsterdam, 's Hertogenbosch en Vlaardingen ligt het aandeel dat (zeer) tevreden is over het totale functioneren van de politie in de buurt hoger dan het gemiddelde van de 70 000+ gemeenten. Lager dan dit gemiddelde scoren Haarlem, Heerlen, Maastricht, Nissewaard, Sittard-Geleen en Venlo.

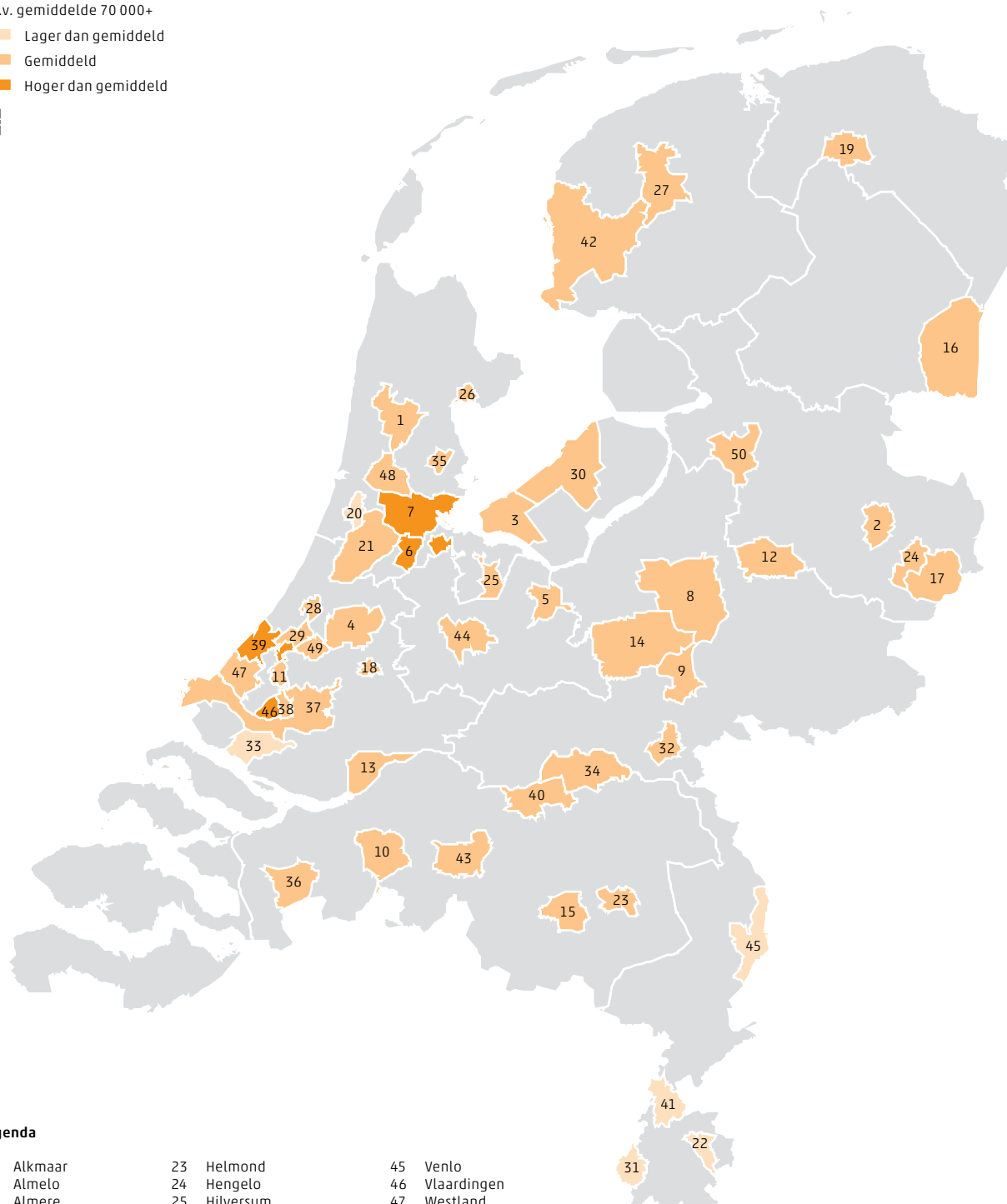
5.8 Tevredenheid functioneren politie in buurt - naar regionale eenheid en basisteam, 2016



5.9 Tevredenheid functioneren politie in buurt - naar 70.000+ gemeenten, 2016

t.o.v. gemiddelde 70 000+

Lager dan gemiddeld
Gemiddeld
Hoger dan gemiddeld



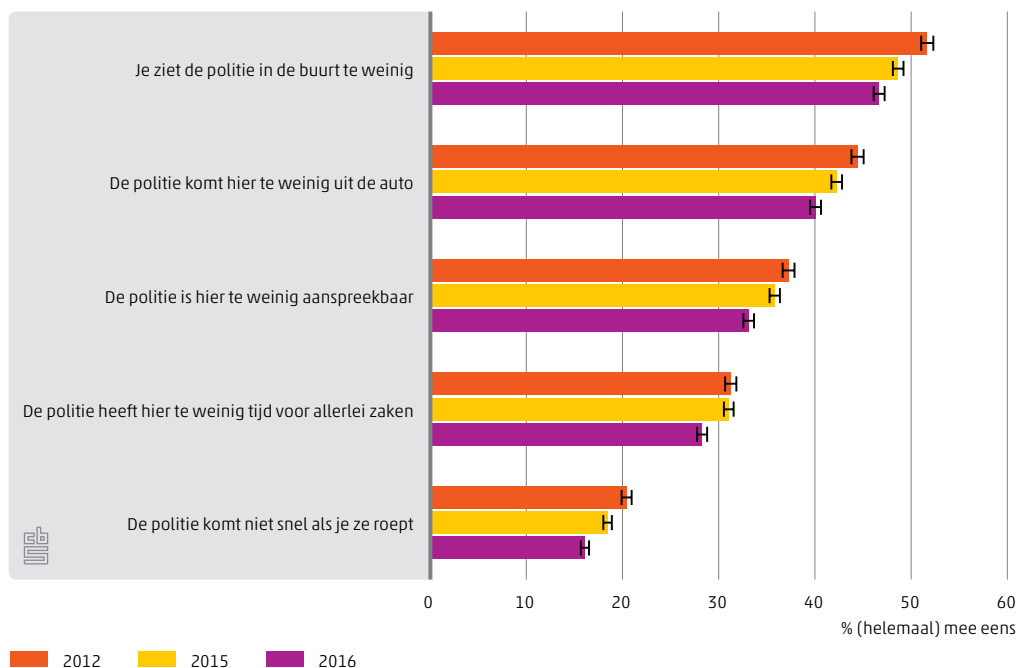
Legenda

1 Alkmaar	23 Helmond	45 Venlo
2 Almelo	24 Hengelo	46 Vlaardingen
3 Almere	25 Hilversum	47 Westland
4 Alphen aan den Rijn	26 Hoorn	48 Zaanstad
5 Amersfoort	27 Leeuwarden	49 Zoetermeer
6 Amstelveen	28 Leiden	50 Zwolle
7 Amsterdam	29 Leidschendam-Voorburg	
8 Apeldoorn	30 Lelystad	
9 Arnhem	31 Maastricht	
10 Breda	32 Nijmegen	
11 Delft	33 Nissewaard	
12 Deventer	34 Oss	
13 Dordrecht	35 Purmerend	
14 Ede	36 Roosendaal	
15 Eindhoven	37 Rotterdam	
16 Emmen	38 Schiedam	
17 Enschede	39 's Gravenhage	
18 Gouda	40 's Hertogenbosch	
19 Groningen	41 Sittard-Geleen	
20 Haarlem	42 Súdwest Fryslân	
21 Haarlemmermeer	43 Tilburg	
22 Heerlen	44 Utrecht	

Behalve het oordeel over het totale functioneren van de politie in de buurt is ook het oordeel over de beschikbaarheid van de politie door middel van – negatief geformuleerde – stellingen onderzocht. In 2016 zijn mensen met 47 procent het meest negatief over de zichtbaarheid van de politie; 40 procent vindt dat de politie ‘te weinig uit de auto komt in de buurt’. Het minst onderschreven wordt de stelling dat de politie ‘niet snel komt als je ze roept’ (16 procent).

In vergelijking met zowel 2015 als 2012 zijn minder mensen het (helemaal) eens met alle negatieve stellingen; het oordeel over de beschikbaarheid van de politie in de buurt is dus over de hele linie verbeterd.

5.10 Oordeel beschikbaarheid politie in buurt

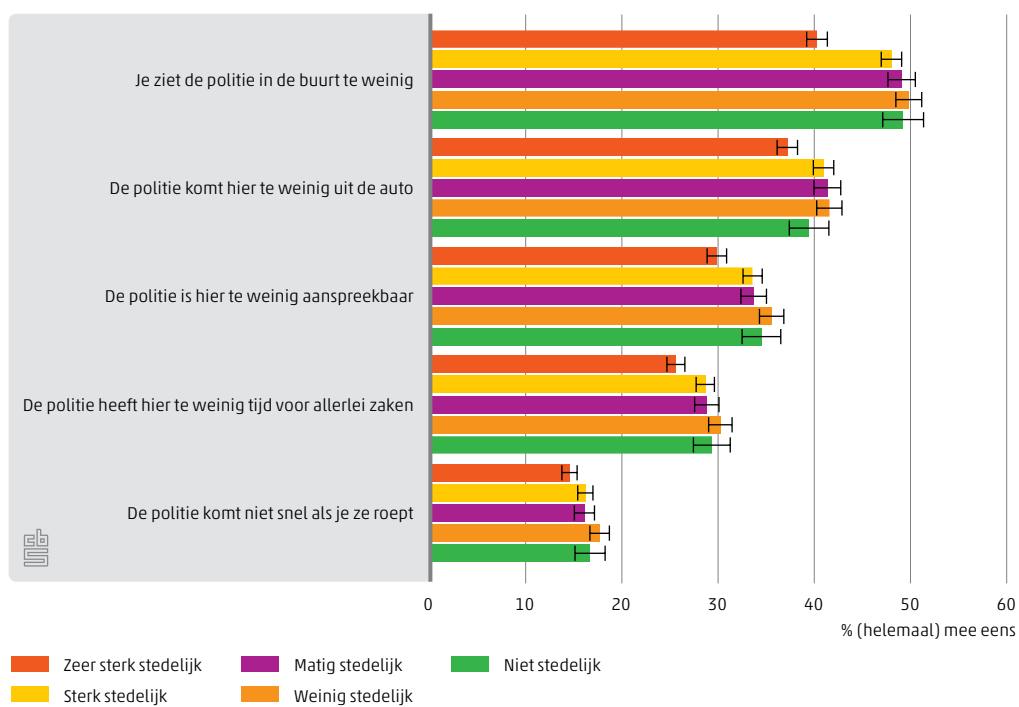


In zeer sterk stedelijke gebieden zijn de inwoners het met alle negatieve stellingen over de beschikbaarheid van de politie in de buurt minder eens dan in de andere, minder stedelijke gebieden. De sterk-, matige-, weinig- en niet-stedelijke gebieden wijken niet wezenlijk van elkaar af. Dit beeld dat met name inwoners van zeer sterk stedelijke gebieden positiever oordelen, en dat de andere stedelijke gebieden relatief weinig van elkaar verschillen zagen we ook al bij de tevredenheid over het totale functioneren van de politie (zie figuur 5.7).



27% is tevreden
over totale functioneren politie in buurt

5.11 Oordeel beschikbaarheid politie in buurt – naar stedelijkheid, 2016



6.

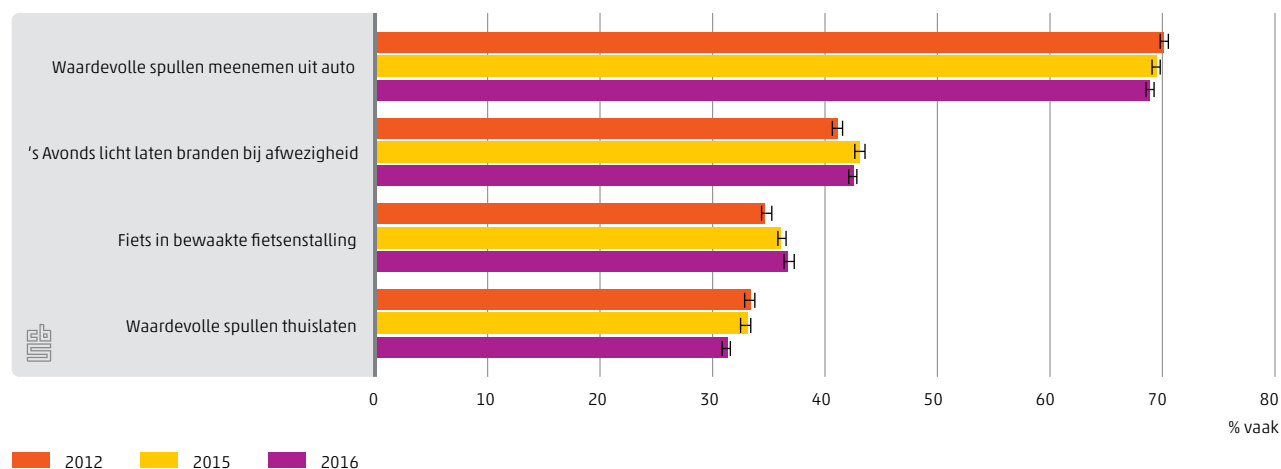
Preventie

In dit laatste hoofdstuk staat het thema preventie centraal. Wat doen burgers om te voorkomen dat ze slachtoffer worden van criminaliteit? Eerst komt de gedragsmatige component aan de orde. Daarna wordt ingegaan op de aanwezigheid van technische preventieve voorzieningen in of rond de eigen woning. Meer cijfers over dit thema zijn beschikbaar via StatLine, uitgesplitst naar regio en persoonskenmerken.

Hoe handelen Nederlanders om te voorkomen dat ze slachtoffer worden van criminaliteit? Om dit sociaal-preventief gedrag te onderzoeken is in de Veiligheidsmonitor voor een viertal preventieve maatregelen gevraagd hoe vaak deze worden genomen om de eigen woning of bezittingen te beveiligen.

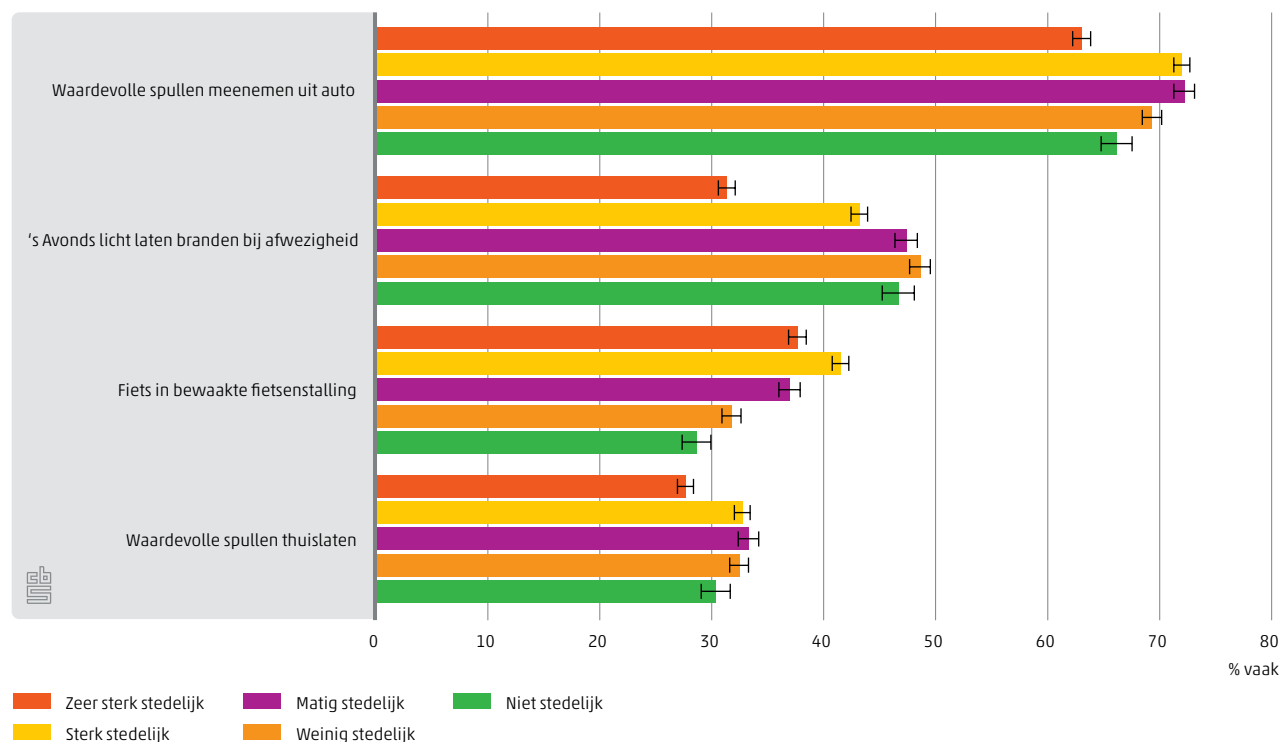
De meest getroffen preventieve maatregel is het meenemen van waardevolle spullen uit de auto. In 2016 geeft 69 procent van de mensen aan dit vaak te doen. Dit aandeel is gelijk aan 2015 en iets lager dan 2012 (70 procent). 43 procent zegt 's avonds vaak het licht te laten branden wanneer er niemand thuis is. Dit is vergelijkbaar met 2015 en hoger dan in 2012 (41 procent). Het in een bewaakte stalling zetten van de fiets is een maatregel die door ruim een derde (37 procent) wordt genomen. Dit is vergelijkbaar met 2015 en meer dan in 2012 (35 procent). Het thuislaten van waardevolle spullen om diefstal of beroving op straat te voorkomen daarentegen wordt in 2016 met 31 procent minder gedaan dan in voorgaande jaren (telkens 33 procent). Het sociaal-preventief gedrag laat op de onderzochte items dus wisselende ontwikkelingen zien. De verschuivingen zijn beperkt maar per saldo is er sprake van een lichte afname ten opzichte van 2015.

6.1 Sociaal-preventief gedrag



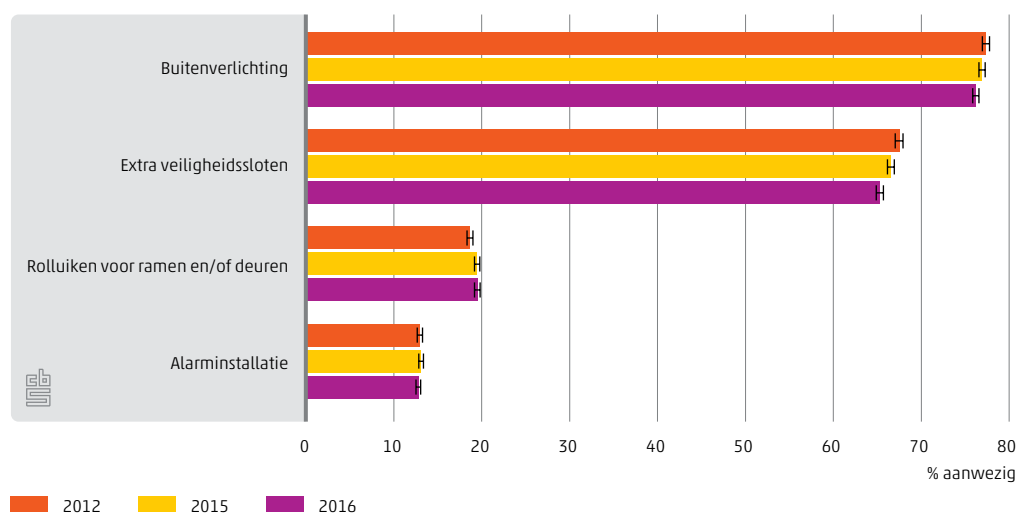
Het sociaal-preventieve gedrag verschilt naar stedelijkheidsgraad van het gebied waar men woont, maar de verschillen zijn per item anders. Zo gebeurt 'het meenemen van waardevolle spullen uit de auto' vaker in meer verstedelijkte gebieden dan in minder verstedelijkte gebieden (met uitzondering van zeer sterk verstedelijkte gebieden waar dit juist het minst gebeurt), terwijl dit bij 'het 's avonds het licht laten branden bij afwezigheid' juist omgekeerd is: dit gebeurt vaker in minder stedelijke gebieden.

6.2 Sociaal-preventief gedrag – naar stedelijkheid



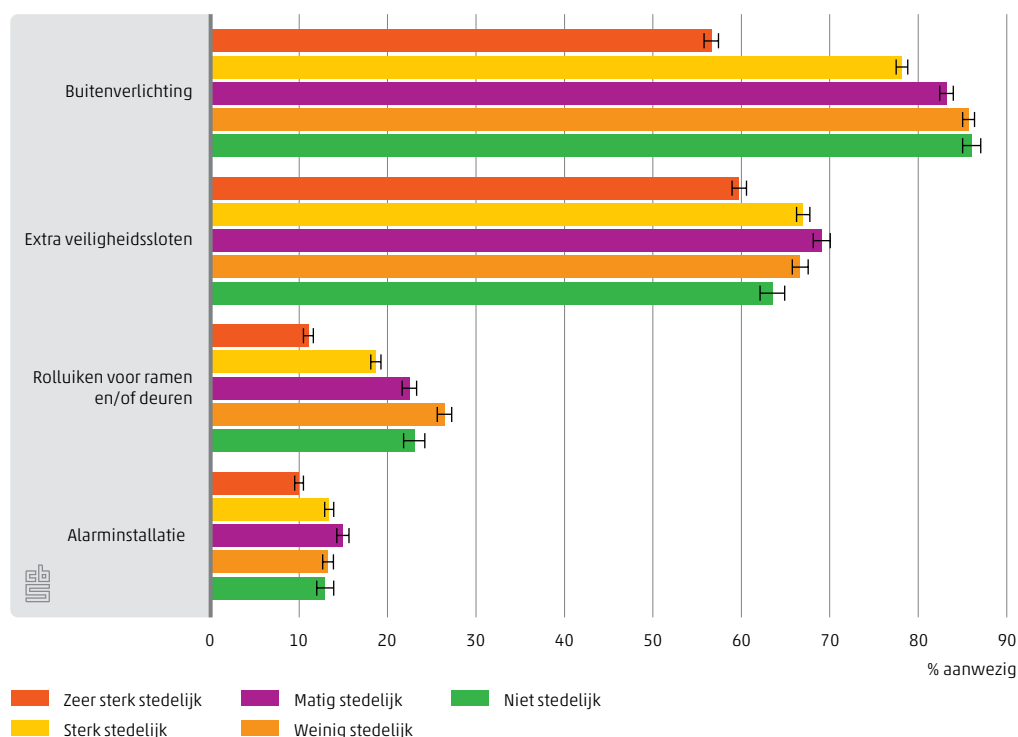
In de Veiligheidsmonitor is gevraagd of een aantal technische voorzieningen aanwezig zijn om de woning te beveiligen. Buitenverlichting en extra veiligheidssloten en/of grendels op de buitendeuren zijn het vaakst aangebracht. In 2016 geven 76 respectievelijk 65 procent van de Nederlanders aan dat deze preventieve voorzieningen in hun woning aanwezig zijn. Andere voorzieningen tegen inbraak komen aanzienlijk minder vaak voor: 20 procent heeft (rol)luiken voor ramen en deuren en 13 procent heeft een alarminstallatie. De aanwezigheid van extra veiligheidssloten en van buitenverlichting is iets afgenomen in vergelijking met voorgaande jaren.

6.3 Preventieve voorzieningen in/rond woning



Buitenverlichting en rolluiken voor ramen en/of deuren zijn in minder verstedelijkte gebieden meer aanwezig dan in meer verstedelijkte gebieden. De aanwezigheid van extra veiligheidssloten en alarminstallaties verschilt relatief weinig naar stedelijkheidsgraad, met uitzondering van zeer sterk stedelijke gebieden: hier zijn deze voorzieningen, net als buitenverlichting en rolluiken duidelijk het minst aanwezig.

6.4 Preventieve voorzieningen in/rond woning – naar stedelijkheid, 2016



Op basis van de uitkomsten voor de vier soorten preventieve voorzieningen is een somscore berekend. Deze loopt van 0 tot en met 4, waarbij 0 betekent dat de respondent zegt dat thuis geen van deze voorzieningen aanwezig is en 4 betekent dat alle vier de voorzieningen thuis aanwezig zijn. Het gemiddelde van deze somscores is hieronder gebruikt om regionale verschillen in de aanwezigheid van preventieve voorzieningen in/rond de woning in beeld te brengen.

In de regionale eenheden Oost-Nederland, Zeeland – West-Brabant, Oost-Brabant en Limburg is de aanwezigheid van preventieve voorzieningen groter dan landelijk gemiddeld; in Noord-Nederland, Noord-Holland, Amsterdam, Den Haag en Rotterdam is deze lager dan gemiddeld. Er is sprake van een Zuid/Oost- en Noord/West-verdeling.

In Limburg, waar het gemiddeld aantal preventieve voorzieningen met 2,2 het hoogst is, scoren alle basisteams – met uitzondering van Heerlen en Maastricht – boven het landelijke gemiddelde. In de basisteams Weert, Echt en Brunssum/Landgraaf ligt het preventieniveau boven het Limburgse gemiddelde. Heerlen en Maastricht scoren lager dan dit regionale gemiddelde.

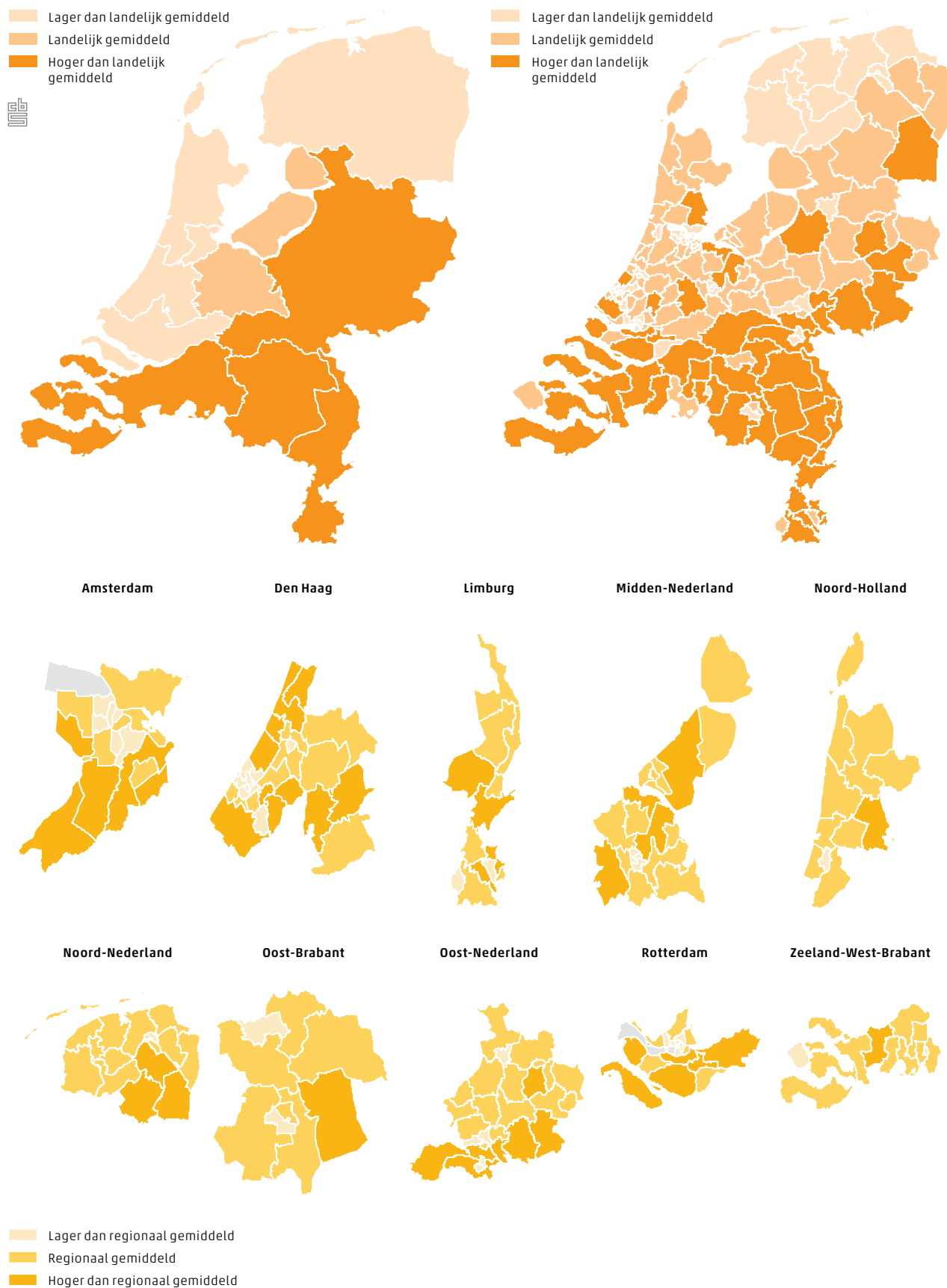
In Noord-Nederland, dat met gemiddeld 1,6 relatief laag scoort, is de aanwezigheid van preventieve voorzieningen in bijna alle in Friesland en Groningen gelegen basisteams lager dan landelijk gemiddeld. In Drenthe is dit niet het geval. In basisteam Emmen is het preventieniveau zelfs hoger dan gemiddeld in Nederland.

Met het regionale Noord-Nederlandse gemiddelde als referentiepunt is de aanwezigheid van preventieve voorzieningen benedengemiddeld in de basisteams Stad Groningen Centrum en Stad Groningen Noord, en bovengemiddeld in alle drie de Drentse basisteams Assen, Emmen en Meppel/Hoogeveen.



13% heeft thuis een alarminstallatie

6.5 Preventieve maatregelen in/rond woning - naar regionale eenheid en basisteam, 2016



Bijlagen

I Tabellen indicatoren Nederland totaal

Deze bijlage bevat de volgende tabellen waarin de belangrijkste landelijke onderzoeksresultaten behorende bij de hoofdstukken 2 tot en met 6 zijn opgenomen:

- 2. Leefbaarheid en overlast in woonbuurt
- 3. Veiligheidsbeleving
- 4.1 Slachtofferschap
- 4.2 Ondervonden delicten
- 4.3 Melding
- 4.4 Aangifte
- 5. Burgers en politie
- 6. Preventie

Elke tabel bevat uitkomsten voor Nederland totaal voor de jaren 2012, 2015 en 2016. Ook de bij de uitkomsten behorende betrouwbaarheidsmarges zijn opgenomen. Verder is door middel van '+' en '-' weergegeven of de uitkomsten van 2016 significant hoger of lager zijn dan die van respectievelijk 2012 en 2015.

Meer cijfers zijn beschikbaar in de overeenkomstige StatLinetabellen (zie ook 'Meer cijfers' op pagina 101).

2. Leefbaarheid en overlast in woonbuurt - Nederland totaal

											Verschil 2016 t.o.v.	
											2012 ¹⁾	2015 ²⁾
	2012	Marge	2013	Marge	2014	Marge	2015	Marge	2016	Marge		
Leefbaarheid buurt <i>Fysieke voorzieningen in buurt</i> In de buurt zijn wegen, paden en pleinen goed onderhouden In de buurt zijn perken, plantsoenen en paden goed onderhouden In de buurt is het buiten goed verlicht In de buurt zijn goede speelplekken voor kinderen In de buurt zijn goede voorzieningen voor jongeren	% (helemaal) mee eens											
	69,7	0,4	68,1	0,4	69,0	0,4	69,1	0,4	69,7	0,4		
	68,4	0,4	67,1	0,4	68,0	0,4	68,3	0,4	68,3	0,4		
	77,5	0,4	77,9	0,3	77,6	0,3	77,1	0,3	78,3	0,3	+	+
	61,2	0,4	61,0	0,4	62,4	0,4	62,2	0,4	63,2	0,4	+	+
	24,2	0,4	24,5	0,3	25,3	0,4	25,2	0,4	26,0	0,4	+	+
	Schaalscore (0-10)											
	6,3	0,0	6,2	0,0	6,3	0,0	6,3	0,0	6,3	0,0	+	+
	% (helemaal) mee eens											
	<i>Sociale cohesie in buurt</i> De mensen in de buurt kennen elkaar nauwelijks De mensen in de buurt gaan op een prettige manier met elkaar om Ik woon in een gezellige buurt waar mensen elkaar helpen en dingen samen doen Ik voel me thuis bij de mensen die in de buurt wonen Ik heb veel contact met andere buurtbewoners Ik ben tevreden over de bevolkingssamenstelling in de buurt	24,3	0,4	24,5	0,3	24,7	0,4	24,6	0,4	23,9	0,4	
69,0		0,4	68,3	0,4	69,7	0,4	69,4	0,4	69,9	0,4	+	
42,9		0,4	42,7	0,4	42,8	0,4	42,5	0,4	43,4	0,4		+
60,4		0,5	59,8	0,4	60,2	0,4	59,9	0,4	60,1	0,4		
37,0		0,4	37,1	0,4	37,2	0,4	36,2	0,4	36,9	0,4		
68,8		0,4	67,4	0,4	68,0	0,4	68,0	0,4	67,5	0,4	-	
Schaalscore (0-10)												
6,2		0,0	6,2	0,0	6,2	0,0	6,2	0,0	6,3	0,0		
%												
Oordeel ontwikkeling leefbaarheid buurt Vindt dat de eigen buurt in het afgelopen jaar: is vooruitgegaan is achteruitgegaan is gelijk gebleven		11,2	0,3	9,4	0,2	10,0	0,3	9,9	0,3	10,3	0,3	-
	14,5	0,3	14,6	0,3	13,7	0,3	13,5	0,3	13,4	0,3	-	
	69,8	0,4	71,8	0,3	72,2	0,4	72,4	0,4	72,1	0,4	+	
	Rapportcijfer											
Beoordeling leefbaarheid buurt Rapportcijfer leefbaarheid woonbuurt	7,4	0,0	7,4	0,0	7,4	0,0	7,4	0,0	7,5	0,0	+	+
% komt wel eens voor												
Overlast in buurt <i>Fysieke verloedering</i> Rommel op straat Straatmeubilair dat vernield is Bekladde muren of gebouwen Hondenpoep Totaal een of meerdere vormen van fysieke verloedering	55,8	0,4	55,3	0,4	54,1	0,4	54,3	0,4	53,7	0,4	-	
	33,5	0,4	31,4	0,4	30,4	0,4	30,0	0,4	29,3	0,4	-	
	28,3	0,4	26,7	0,3	25,9	0,4	24,7	0,3	23,6	0,3	-	-
	70,3	0,4	69,7	0,4	68,5	0,4	68,3	0,4	67,3	0,4	-	-
	83,4	0,3	82,7	0,3	81,5	0,3	81,5	0,3	81,2	0,3	-	
	% ervaart veel overlast											
	6,8	0,3	6,6	0,2	6,1	0,2	6,4	0,2	6,5	0,2		
	3,3	0,2	2,9	0,1	2,7	0,1	2,6	0,1	2,5	0,1	-	
	2,2	0,2	2,0	0,1	1,8	0,1	1,6	0,1	1,4	0,1	-	
	19,6	0,4	19,9	0,3	18,6	0,3	18,3	0,3	16,9	0,3	-	-
Totaal een of meerdere vormen van fysieke verloedering	24,5	0,4	24,4	0,3	22,9	0,3	22,9	0,3	21,5	0,3	-	-

2. Leefbaarheid en overlast in woonbuurt - Nederland totaal (vervolg)

											Verskil 2016 t.o.v.	
	2012	Marge	2013	Marge	2014	Marge	2015	Marge	2016	Marge	2012 ¹⁾	2015 ²⁾
% komt wel eens voor												
<i>Sociale overlast</i>												
Dronken mensen op straat	27,2	0,4	26,9	0,3	26,6	0,4	26,5	0,4	26,0	0,4	-	
Drugsgebruik of drugshandel, bijvoorbeeld op straat of in coffeeshop	24,1	0,4	24,0	0,3	24,4	0,4	24,5	0,3	23,8	0,3		
Overlast door buurtbewoners	27,6	0,4	28,6	0,3	28,8	0,4	28,4	0,4	28,7	0,4	+	
Mensen die op straat worden lastiggevallen	14,8	0,3	14,5	0,3	14,4	0,3	14,2	0,3	13,3	0,3	-	-
Rondhangende jongeren	41,6	0,5	39,5	0,4	38,9	0,4	37,9	0,4	37,1	0,4	-	
Totaal een of meerdere vormen van sociale overlast	58,0	0,4	57,3	0,4	56,7	0,4	56,2	0,4	56,1	0,4	-	
% ervaart veel overlast												
Dronken mensen op straat	3,1	0,2	3,1	0,1	2,7	0,1	2,7	0,1	2,7	0,1	-	
Drugsgebruik of drugshandel, bijvoorbeeld op straat of in coffeeshop	3,7	0,2	3,8	0,2	3,5	0,2	3,6	0,2	3,5	0,2		
Overlast door buurtbewoners	5,1	0,2	5,2	0,2	5,3	0,2	5,0	0,2	5,4	0,2		+
Mensen die op straat worden lastiggevallen	1,7	0,1	1,4	0,1	1,4	0,1	1,3	0,1	1,3	0,1	-	
Rondhangende jongeren	6,7	0,3	6,2	0,2	5,6	0,2	5,3	0,2	5,2	0,2	-	
Totaal een of meerdere vormen van sociale overlast	12,9	0,3	12,7	0,3	12,0	0,3	11,6	0,3	11,8	0,3	-	
% komt wel eens voor												
<i>Verkeersoverlast</i>												
Te hard rijden	70,9	0,4	71,6	0,3	70,5	0,4	70,6	0,4	70,8	0,4		
Parkeerproblemen, bijvoorbeeld fout geparkeerde voertuigen of drukte	51,0	0,5	49,8	0,4	48,5	0,4	49,0	0,4	48,2	0,4	-	
Agressief gedrag in het verkeer	30,8	0,4	31,1	0,3	29,8	0,4	29,4	0,4	28,9	0,4	-	
Totaal een of meerdere vormen van verkeersoverlast	82,1	0,4	81,7	0,3	80,8	0,3	80,9	0,3	81,0	0,3	-	
% ervaart veel overlast												
Te hard rijden	21,8	0,4	22,1	0,3	21,1	0,3	20,7	0,3	21,0	0,3	-	
Parkeerproblemen, bijvoorbeeld fout geparkeerde voertuigen of drukte	17,7	0,4	16,9	0,3	16,0	0,3	16,1	0,3	16,0	0,3	-	
Agressief gedrag in het verkeer	6,3	0,2	6,3	0,2	5,8	0,2	5,6	0,2	5,8	0,2	-	
Totaal een of meerdere vormen van verkeersoverlast	32,3	0,4	32,0	0,4	30,7	0,4	30,3	0,4	30,6	0,4	-	
% komt wel eens voor												
Overig: hinder van horecagelegenheden zoals cafés, restaurants of snackbars	14,4	0,3	14,1	0,3	14,0	0,3	14,0	0,3	13,1	0,3	-	-
% ervaart veel overlast												
Overig: hinder van horecagelegenheden zoals cafés, restaurants of snackbars	1,6	0,1	1,6	0,1	1,5	0,1	1,5	0,1	1,5	0,1		
% komt wel eens voor												
Overlast totaal (een of meer van de 13 overlastvormen in de categorieën fysieke verloedering, sociale overlast, verkeersoverlast en overig)	94,7	0,2	94,2	0,2	93,8	0,2	93,6	0,2	93,8	0,2	-	
% ervaart veel overlast												
Overlast totaal (een of meer van de 13 overlastvormen in de categorieën fysieke verloedering, sociale overlast, verkeersoverlast en overig)	46,1	0,5	45,9	0,4	44,0	0,4	43,7	0,4	43,1	0,4	-	
%												
Oordeel functioneren gemeente												
<i>Tevredenheid totale functioneren gemeente betreffende aanpak leefbaarheid en veiligheid</i>												
(Zeer) tevreden	38,6	0,4	37,1	0,4	37,7	0,4	38,4	0,4	39,0	0,4		
Niet tevreden/niet ontevreden	27,5	0,4	27,7	0,3	27,1	0,4	26,4	0,4	25,8	0,4	-	
(Zeer) ontevreden	11,4	0,3	12,3	0,2	11,8	0,3	11,6	0,3	11,1	0,3		
Kan niet beoordelen/geen antwoord	22,4	0,4	22,8	0,3	23,5	0,3	23,5	0,3	24,1	0,4	+	

2. Leefbaarheid en overlast in woonbuurt - Nederland totaal (slot)

											Verskil 2016 t.o.v.	
	2012	Marge	2013	Marge	2014	Marge	2015	Marge	2016	Marge	2012 ¹⁾	2015 ²⁾
De gemeente:	% (helemaal) mee eens											
heeft aandacht voor verbeteren leefbaarheid en veiligheid in de buurt	48,5	0,5	46,6	0,4	47,1	0,5	46,9	0,5	48,0	0,5		+
informeert de buurt over de aanpak van leefbaarheid en veiligheid in de buurt	41,8	0,5	41,0	0,4	40,6	0,5	40,1	0,5	40,9	0,5		
betreft de buurt bij de aanpak van leefbaarheid en veiligheid in de buurt	34,9	0,5	34,3	0,4	34,3	0,4	33,9	0,4	34,7	0,5		

¹⁾ In 2016 significant hoger (+) of lager (-) dan in 2012.

²⁾ In 2016 significant hoger (+) of lager (-) dan in 2015.

3. Veiligheidsbeleving - Nederland totaal (slot)

											Verskil 2016 t.o.v.	
	2012	Marge	2013	Marge	2014	Marge	2015	Marge	2016	Marge	2012 ¹⁾	2015 ²⁾
	% wel eens ('vaak'/'soms')											
Respectloos gedrag												
door onbekenden op straat	22,4	0,4	22,1	0,3	21,0	0,3	21,1	0,3	20,6	0,3	-	
door onbekenden in openbaar vervoer	15,4	0,3	15,0	0,3	14,2	0,3	14,1	0,3	13,3	0,3	-	-
door personeel van winkels of bedrijven	17,3	0,4	17,0	0,3	15,7	0,3	14,6	0,3	13,6	0,3	-	-
door personeel van overheidsinstanties	13,6	0,3	13,6	0,3	12,7	0,3	11,9	0,3	10,9	0,3	-	-
door bekenden (partner, familie, vrienden)	6,7	0,2	6,7	0,2	6,6	0,2	6,5	0,2	6,6	0,2		

¹⁾ In 2016 significant hoger (+) of lager (-) dan 2012.

²⁾ In 2016 significant hoger (+) of lager (-) dan 2015.

4.1 Slachtofferschap - Nederland totaal

											Verskil 2016 t.o.v.	
	2012	Marge	2013	Marge	2014	Marge	2015	Marge	2016	Marge	2012 ¹⁾	2015 ²⁾
% slachtoffers												
Totaal delicten (traditioneel)	19,8	0,4	19,8	0,3	18,9	0,3	17,6	0,3	17,3	0,3	-	
gewelddelicten totaal	2,6	0,2	2,4	0,1	2,3	0,1	2,2	0,1	2,3	0,1		
bedreiging	1,6	0,1	1,5	0,1	1,4	0,1	1,3	0,1	1,5	0,1		+
mishandeling	0,9	0,1	0,8	0,1	0,9	0,1	0,9	0,1	0,7	0,1		-
seksuele delicten	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0		
vermogensdelicten totaal	13,2	0,3	13,7	0,3	13,0	0,3	12,2	0,3	11,5	0,3	-	-
(poging tot) inbraak	2,9	0,2	3,1	0,1	2,9	0,1	2,7	0,1	2,5	0,1	-	
poging tot inbraak	1,7	0,1	1,8	0,1	1,8	0,1	1,7	0,1	1,5	0,1		
inbraak	1,2	0,1	1,3	0,1	1,2	0,1	1,1	0,1	1,0	0,1	-	
fietsdiefstal	3,7	0,2	3,8	0,2	4,1	0,2	3,9	0,2	3,8	0,2		
autodiefstal (18+)	0,2	0,0	0,2	0,0	0,2	0,0	0,2	0,0	0,2	0,0		
diefstal uit en vanaf de auto (18+)	2,6	0,2	2,5	0,0	2,2	0,1	2,1	0,1	1,9	0,1	-	
diefstal andere voertuigen (18+)	0,7	0,1	0,8	0,1	0,7	0,1	0,7	0,1	0,7	0,1		
(poging tot) zakkenrollerij, beroving	2,3	0,2	2,4	0,1	2,1	0,1	1,9	0,1	1,8	0,1	-	
poging tot zakkenrollerij	0,4	0,1	0,5	0,1	0,5	0,1	0,4	0,1	0,4	0,1		
zakkenrollerij	1,6	0,1	1,6	0,1	1,4	0,1	1,3	0,1	1,1	0,1	-	
poging tot beroving	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0		
beroving	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0		
overige diefstal	3,8	0,2	3,9	0,2	3,7	0,2	3,3	0,1	3,1	0,1	-	
vandalismedelicten totaal	7,7	0,3	7,1	0,2	6,8	0,2	6,2	0,2	6,3	0,2	-	
vernietigingen aan voertuigen (18+)	4,9	0,2	4,4	0,2	4,3	0,2	3,9	0,2	4,1	0,2	-	
overige vernietigingen	2,8	0,2	2,7	0,1	2,5	0,1	2,3	0,1	2,1	0,1	-	
Slachtofferschap totaal (cybercrime)	12,1	0,3	12,6	0,3	11,2	0,3	11,1	0,3	10,7	0,3	-	
identiteitsfraude	1,5	0,1	1,3	0,1	0,8	0,1	0,6	0,1	0,4	0,1	-	
skimmen	1,1	0,1	0,8	0,1	0,4	0,1	0,2	0,0	0,1	0,0	-	-
phishing en pharming	0,4	0,1	0,4	0,0	0,4	0,0	0,3	0,0	0,3	0,0	-	
koop- en verkoopfraude	2,9	0,2	3,3	0,1	3,5	0,2	3,5	0,2	3,4	0,2	+	
koop	2,7	0,2	3,1	0,1	3,3	0,2	3,4	0,2	3,3	0,2	+	
verkoop	0,2	0,0	0,2	0,0	0,1	0,0	0,2	0,0	0,2	0,0		
hacken	6,0	0,2	6,2	0,2	5,2	0,2	5,1	0,2	4,9	0,2	-	
computer	1,0	0,1	1,0	0,1	0,7	0,1	0,7	0,1	0,7	0,1	-	
emailaccount	2,7	0,2	2,4	0,1	2,1	0,1	1,8	0,1	1,5	0,1	-	-
website	1,4	0,1	1,7	0,1	1,4	0,1	1,6	0,1	1,7	0,1	+	
anders	2,2	0,1	1,6	0,1	1,3	0,1	1,3	0,1	1,3	0,1	-	
cyberpesten	3,1	0,2	3,3	0,1	3,1	0,2	3,2	0,2	3,2	0,2		
laster	1,0	0,1	1,1	0,1	0,9	0,1	1,0	0,1	1,0	0,1		
chantage	0,3	0,1	0,2	0,0	0,2	0,0	0,3	0,1	0,3	0,0		
stalken	0,7	0,1	0,7	0,1	0,7	0,1	0,8	0,1	0,8	0,1		
bedreiging	0,6	0,1	0,6	0,1	0,6	0,1	0,5	0,1	0,6	0,1		
anders	1,1	0,1	1,2	0,1	1,1	0,1	1,1	0,1	1,1	0,1		

¹⁾ In 2016 significant hoger (+) of lager (-) dan 2012.

²⁾ In 2016 significant hoger (+) of lager (-) dan 2015.

4.2 Ondervonden delicten - Nederland totaal

											Verskil 2016 t.o.v.	
	2012	Marge	2013	Marge	2014	Marge	2015	Marge	2016	Marge	2012 ¹⁾	2015 ²⁾
Ondervonden delicten per 100 inwoners												
Totaal delicten (traditioneel)	35,8	0,9	35,9	0,8	33,7	0,8	31,8	0,7	31,2	0,7	-	
gewelddelicten totaal	3,9	0,3	3,7	0,2	3,4	0,2	3,4	0,2	3,6	0,2		
bedreiging	2,4	0,2	2,4	0,2	2,3	0,2	2,2	0,2	2,4	0,2		
mishandeling	1,3	0,2	1,0	0,1	0,9	0,1	1,0	0,1	1,1	0,1		
seksuele delicten	0,1	0,1	0,2	0,0	0,2	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1		
vermogensdelicten totaal	20,2	0,7	21,2	0,6	20,0	0,6	18,9	0,5	18,0	0,5	-	
(poging tot) inbraak	3,9	0,3	4,1	0,2	3,9	0,2	3,6	0,2	3,3	0,2	-	
poging tot inbraak	2,4	0,2	2,5	0,2	2,4	0,2	2,2	0,2	2,1	0,2		
inbraak	1,5	0,2	1,6	0,1	1,5	0,1	1,4	0,1	1,2	0,1	-	
fietsdiefstal	5,0	0,3	5,5	0,3	5,6	0,3	5,7	0,3	5,4	0,3		
autodiefstal (18+)	0,2	0,1	0,2	0,0	0,2	0,0	0,2	0,0	0,3	0,1		
diefstal uit en vanaf de auto (18+)	3,6	0,2	3,4	0,2	3,0	0,2	2,9	0,2	2,7	0,2	-	
diefstal andere voertuigen (18+)	0,8	0,1	1,0	0,1	0,9	0,1	0,9	0,1	0,9	0,1		
(poging tot) zakkenrollerij, beroving	2,1	0,2	2,3	0,1	2,1	0,1	1,8	0,1	1,7	0,1	-	
poging tot zakkenrollerij	0,4	0,1	0,6	0,1	0,5	0,1	0,5	0,1	0,4	0,1		
zakkenrollerij	1,5	0,1	1,5	0,1	1,4	0,1	1,2	0,1	1,1	0,1	-	
poging tot beroving	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0		
beroving	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0		
overige diefstal	4,5	0,3	4,7	0,2	4,3	0,2	3,8	0,2	3,7	0,2	-	
vandalismedelicten totaal	11,7	0,4	11,1	0,4	10,3	0,4	9,4	0,3	9,6	0,3	-	
vernielingen aan voertuigen (18+)	7,5	0,4	6,9	0,3	6,5	0,3	6,0	0,3	6,4	0,3	-	
overige vernielingen	4,1	0,3	4,1	0,2	3,8	0,2	3,5	0,2	3,2	0,2	-	
Slachtofferschap totaal (cybercrime)	19,7	0,6	20,8	0,5	18,8	0,5	18,7	0,5	17,9	0,5	-	
identiteitsfraude	1,6	0,1	1,3	0,1	0,7	0,1	0,6	0,1	0,4	0,1	-	
skimmen	1,1	0,1	0,8	0,1	0,4	0,1	0,2	0,0	0,1	0,0	-	-
phishing en pharming	0,5	0,1	0,5	0,1	0,4	0,1	0,4	0,1	0,3	0,1	-	
koop- en verkoopfraude	3,4	0,2	3,9	0,2	4,1	0,2	4,2	0,2	4,1	0,2	+	
koop	3,2	0,2	3,9	0,2	3,9	0,2	4,0	0,2	3,9	0,2	+	
verkoop	0,2	0,1	0,2	0,1	0,2	0,0	0,2	0,0	0,2	0,0		
hacken	8,8	0,4	9,3	0,3	7,9	0,3	7,6	0,3	7,4	0,3	-	
computer	1,5	0,2	1,5	0,1	1,2	0,1	1,1	0,1	1,0	0,1	-	
emailaccount	3,9	0,3	3,5	0,2	3,2	0,2	2,7	0,2	2,5	0,2	-	
website	2,2	0,2	2,5	0,2	2,1	0,2	2,4	0,2	2,5	0,2		
anders	3,3	0,2	2,7	0,2	2,1	0,2	2,1	0,2	2,1	0,2	-	
cyberpesten	5,9	0,4	6,3	0,3	6,0	0,3	6,3	0,3	6,0	0,3		
laster	1,8	0,2	2,0	0,2	1,8	0,2	1,8	0,2	1,7	0,2		
chantage	1,6	0,2	1,5	0,2	1,6	0,2	1,9	0,2	1,5	0,2		
stalken	0,5	0,1	0,3	0,1	0,4	0,1	0,6	0,1	0,4	0,1		-
bedreiging	1,0	0,2	1,1	0,1	1,0	0,1	1,1	0,2	1,1	0,2		
anders	2,2	0,2	2,3	0,2	2,2	0,2	2,2	0,2	2,2	0,2		

¹⁾ In 2016 significant hoger (+) of lager (-) dan 2012.

²⁾ In 2016 significant hoger (+) of lager (-) dan 2015.

4.3 Melding bij politie - Nederland totaal

											Verschil 2016 t.o.v.	
	2012	Marge	2013	Marge	2014	Marge	2015	Marge	2016	Marge	2012 ¹⁾	2015 ²⁾
	In % van de ondervonden delicten											
Totaal delicten (traditioneel)	38,4	1,1	37,9	0,9	37,9	1,0	36,3	1,0	34,2	1,0	-	-
gewelddelicten totaal	44,6	3,6	45,1	3,0	44,4	3,4	44,1	3,4	41,4	3,2		
bedreiging	39,0	4,3	39,9	3,7	40,9	4,1	39,6	4,2	38,3	3,9		
mishandeling	56,6	6,4	56,3	5,4	55,0	6,3	55,2	6,0	51,8	6,4		
seksuele delicten	46,8	19,7	47,6	13,9	27,7	12,1	29,5	11,9	64,6	16,2		+
vermogensdelicten totaal	46,2	1,5	45,1	1,2	45,0	1,3	43,7	1,3	41,1	1,4	-	
(poging tot) inbraak	67,2	3,4	67,9	2,5	67,3	2,8	65,9	2,8	63,0	3,0		
fietsdiefstal	38,0	2,9	36,5	2,3	37,1	2,3	35,7	2,4	32,4	2,3	-	
autodiefstal (18+)	58,3	12,8	60,9	10,4	63,1	10,1	66,7	9,1	61,0	10,9		
diefstal uit en vanaf de auto (18+)	55,1	3,5	51,9	2,8	51,3	3,2	53,8	3,2	53,0	3,3		
diefstal andere voertuigen (18+)	40,4	7,1	41,3	5,4	38,2	5,8	36,2	5,4	40,5	5,8		
(poging tot) zakkenrollerij, beroving	51,8	4,1	49,6	3,0	48,4	3,6	43,5	3,8	38,6	3,8	-	
overige diefstal	27,8	2,4	28,6	2,1	29,5	2,3	27,5	2,4	26,2	2,4		
vandalismedelicten totaal	23,0	1,6	21,6	1,4	21,9	1,5	18,7	1,4	18,5	1,5	-	
vernielingen aan voertuigen (18+)	20,1	1,9	19,6	1,7	19,7	1,8	16,5	1,6	15,7	1,6	-	
overige vernielingen	28,1	3,0	25,7	2,4	25,6	2,7	22,6	2,6	24,0	2,9		
Totaal delicten (cybercrime)	12,7	1,0	13,3	0,8	12,7	0,9	12,7	1,0	13,1	1,0		
identiteitsfraude	16,7	3,0	17,6	2,9	14,4	3,5	20,6	6,3	23,1	6,4		
koop- en verkoopfraude	24,2	2,6	25,7	2,1	24,2	2,1	23,4	2,0	23,6	2,1		
hacken	5,9	1,0	6,7	0,8	4,9	0,8	4,3	0,8	5,3	1,0		
cyberpesten	15,9	2,4	14,3	1,8	15,1	2,0	15,2	2,0	14,8	2,0		

¹⁾ In 2016 significant hoger (+) of lager (-) dan 2012.

²⁾ In 2016 significant hoger (+) of lager (-) dan 2015.

4.4 Aangifte - Nederland totaal

											Verschil 2016 t.o.v.	
	2012	Marge	2013	Marge	2014	Marge	2015	Marge	2016	Marge	2012 ¹⁾	2015 ²⁾
	In % van de ondervonden delicten											
Totaal delicten (traditioneel)	28,7	1,0	28,1	0,9	28,6	0,9	26,8	0,9	24,7	0,9	-	-
gewelddelicten totaal	25,5	3,3	21,8	2,5	22,9	2,8	21,4	2,8	22,1	2,8		
bedreiging	18,6	3,5	15,3	2,8	16,6	3,1	14,9	3,2	17,5	3,2		
mishandeling	38,9	6,6	36,3	5,2	37,8	6,0	34,9	5,5	33,7	6,0		
seksuele delicten	37,2	19,2	18,3	9,0	18,8	10,7	12,4	6,7	47,8	16,0		+
vermogensdelicten totaal	36,9	1,4	36,3	1,1	36,3	1,3	34,7	1,3	31,7	1,3	-	-
(poging tot) inbraak	51,0	3,5	52,0	2,6	50,6	2,9	49,0	2,8	43,7	2,9	-	
fietsdiefstal	32,5	2,8	30,7	2,2	32,0	2,2	29,4	2,2	27,5	2,2	-	
autodiefstal (18+)	47,5	12,3	49,7	9,7	49,9	10,4	55,0	9,9	48,2	11,7		
diefstal uit en vanaf de auto (18+)	45,1	3,5	43,7	2,7	43,2	3,1	46,1	3,2	43,4	3,3		
diefstal andere voertuigen (18+)	32,7	6,5	35,1	5,3	32,0	5,6	27,1	4,9	30,8	5,1		
(poging tot) zakkenrollerij, beroving	43,0	4,0	40,2	2,9	39,9	3,5	35,4	3,6	29,1	3,4	-	
overige diefstal	20,7	2,1	21,9	1,8	22,8	2,1	20,9	2,1	19,0	2,1		
vandalismedelicten totaal	15,4	1,3	14,7	1,1	15,4	1,3	12,8	1,2	12,5	1,2	-	
vernielingen aan voertuigen (18+)	16,0	1,7	14,7	1,4	15,4	1,6	12,9	1,5	12,5	1,5	-	
overige vernielingen	14,3	2,1	14,5	1,9	15,4	2,2	12,5	1,9	12,6	2,1		
Totaal delicten (cybercrime)	7,1	0,7	7,4	0,6	7,3	0,7	7,8	0,7	7,6	0,7		
identiteitsfraude	12,5	2,7	13,0	2,6	11,6	3,2	13,1	4,6	16,9	5,7		
koop- en verkoopfraude	20,2	2,4	21,8	1,9	20,1	1,9	20,0	1,9	20,2	2,0		
hacken	2,4	0,7	1,8	0,4	1,8	0,5	1,8	0,5	2,3	0,6		
cyberpesten	5,0	1,4	5,3	1,2	5,4	1,2	6,4	1,5	4,9	1,2		

¹⁾ In 2016 significant hoger (+) of lager (-) dan 2012.

²⁾ In 2016 significant hoger (+) of lager (-) dan 2015.

5. Burgers en politie - Nederland totaal

											Verskil 2016 t.o.v.		
											2012 ¹⁾	2015 ²⁾	
	2012	Marge	2013	Marge	2014	Marge	2015	Marge	2016	Marge			
Contact politie en tevredenheid over laatste contact Afgelopen 12 maanden contact gehad met de politie in de eigen gemeente	% contact gehad												
	27,7	0,4	27,2	0,3	26,1	0,4	24,1	0,4	23,3	0,4	-	-	
	% van contact												
	Reden van het politiecontact												
	handhaving	17,3	0,7	16,4	0,6	16,6	0,6	14,4	0,6	13,8	0,6	-	
	melding/aangifte	38,2	0,9	37,9	0,7	38,4	0,8	39,2	0,8	38,7	0,8		
	andere contacten	44,5	0,9	45,6	0,7	45,0	0,8	46,4	0,8	47,5	0,9	+	
	Wijze van contact												
	persoonlijk	65,7	0,9	64,1	0,8	63,6	0,9	63,7	0,9	61,7	0,9	-	-
	telefonisch	23,5	0,8	24,6	0,7	24,7	0,8	24,2	0,8	25,9	0,8	+	+
sociale media	1,1	0,2	1,2	0,2	0,8	0,2	1,2	0,2	1,2	0,2			
internet/website	5,3	0,5	5,3	0,4	6,1	0,4	6,1	0,4	6,6	0,5	+		
andere wijze	4,2	0,4	4,7	0,3	4,7	0,4	4,9	0,4	4,7	0,4			
% (zeer) tevreden													
Tevredenheid over het laatste politiecontact													
	58,6	0,9	57,9	0,7	59,3	0,8	60,3	0,8	61,5	0,9	+		
Tevredenheid over													
handhaving	43,2	2,2	40,8	1,8	41,7	2,1	46,6	2,3	49,3	2,5	+		
melding/aangifte	58,6	1,5	58,1	1,2	61,2	1,3	59,6	1,3	60,2	1,4			
andere contacten	64,5	1,3	63,9	1,1	64,2	1,2	65,1	1,2	66,2	1,2			
% genoemd													
Reden van ontevredenheid contact politie													
politie liet me te lang wachten, was te laat of kwam niet	20,8	1,3	19,6	1,1	18,5	1,2	18,5	1,2	19,9	1,3			
politie gaf onvoldoende informatie	14,6	1,2	13,9	1,0	13,5	1,1	13,3	1,1	12,9	1,1			
politie was onverschillig	28,2	1,4	29,1	1,2	28,0	1,3	28,6	1,4	26,0	1,4			
problemen niet opgelost	40,7	1,6	41,5	1,3	41,4	1,5	44,0	1,5	43,1	1,6			
andere reden	27,2	1,4	26,4	1,2	26,1	1,3	26,4	1,3	25,8	1,4			
% (zeer) tevreden													
Functioneren politie in de buurt													
Tevredenheid over totale functioneren van de politie in de buurt													
	25,3	0,4	25,3	0,3	26,1	0,4	26,1	0,4	27,3	0,4	+	+	
% (helemaal) eens													
Oordeel over functioneren politie in de buurt													
de politie biedt de burgers in deze buurt bescherming	39,0	0,6	38,6	0,5	41,0	0,6	41,7	0,6	45,5	0,6	+	+	
de politie heeft hier contact met de bewoners uit de buurt	20,2	0,5	21,7	0,4	22,4	0,5	22,0	0,5	25,1	0,5	+	+	
de politie reageert op de problemen hier in de buurt	37,0	0,6	38,1	0,5	40,4	0,6	39,9	0,6	42,7	0,6	+	+	
de politie doet in deze buurt haar best	36,7	0,6	37,0	0,5	39,2	0,6	39,6	0,5	42,8	0,6	+	+	
de politie pakt de zaken in deze buurt efficiënt aan	19,7	0,5	20,1	0,4	21,7	0,5	21,8	0,5	24,1	0,5	+	+	
de politie bekeurt hier te weinig	27,7	0,6	28,1	0,5	27,1	0,5	26,9	0,5	28,5	0,5		+	
de politie neemt je serieus	42,8	0,6	42,8	0,5	44,8	0,6	43,8	0,6	47,1	0,6	+	+	
Schaalscore (0-10)													
Oordeel over functioneren van de politie in de buurt													
	5,2	0,0	5,2	0,0	5,3	0,0	5,3	0,0	5,5	0,0	+	+	

5. Burgers en politie - Nederland totaal (slot)

											Verschil 2016 t.o.v.	
	2012	Marge	2013	Marge	2014	Marge	2015	Marge	2016	Marge	2012 ¹⁾	2015 ²⁾
Oordeel over beschikbaarheid politie in de buurt je ziet de politie in de buurt te weinig de politie komt hier te weinig uit de auto de politie is hier te weinig aanspreekbaar de politie heeft hier te weinig tijd voor allerlei zaken de politie komt niet snel als je ze roept	% (helemaal) eens											
	51,7	0,6	49,8	0,5	49,1	0,6	48,6	0,6	46,7	0,6	-	-
	44,4	0,6	43,7	0,5	42,6	0,6	42,2	0,6	40,1	0,6	-	-
	37,2	0,6	36,0	0,5	35,4	0,5	35,8	0,5	33,1	0,5	-	-
	31,2	0,6	30,3	0,5	29,1	0,5	31,0	0,5	28,3	0,5	-	-
	20,4	0,5	19,9	0,4	18,1	0,4	18,4	0,4	16,1	0,4	-	-
Beschikbaarheid van de politie	Schaalscore (0-10)											
	4,3	0,0	4,4	0,0	4,4	0,0	4,4	0,0	4,6	0,0	+	+
Oordeel over politie algemeen Tevredenheid over totale functioneren politie in het algemeen	% (zeer) tevreden											
	28,9	0,4	28,4	0,3	29,9	0,4	30,2	0,4	31,9	0,4	+	+
Oordeel over totale functioneren politie in het algemeen de politie weet hoe ze boeven moet vangen de politie wil contact hebben met burgers de politie houdt rekening met de wensen van de samenleving de politie werkt goed samen met de bewoners als het er echt om gaat dan is de politie er voor je de politie is benaderbaar de politie informeert de burgers de politie bestrijdt succesvol de criminaliteit als het er echt om gaat zal de politie het uiterste doen om je te helpen	% (helemaal) eens											
	34,6	0,6	33,0	0,5	24,3	0,4	24,1	0,3	22,6	0,3	-	-
	35,0	0,5	34,5	0,5	35,5	0,5	35,6	0,5	38,8	0,5	+	+
	29,3	0,5	28,9	0,4	30,6	0,5	30,5	0,5	33,7	0,5	+	+
	26,2	0,5	26,6	0,4	28,2	0,5	28,1	0,5	30,9	0,5	+	+
	48,2	0,6	48,3	0,5	50,7	0,5	51,4	0,5	54,5	0,5	+	+
	43,6	0,6	44,0	0,5	45,5	0,5	43,3	0,5	46,5	0,5	+	+
	26,4	0,5	27,4	0,4	28,6	0,5	27,0	0,5	29,1	0,5	+	+
	18,0	0,5	17,6	0,4	19,7	0,4	19,4	0,4	22,2	0,5	+	+
	50,0	0,6	49,9	0,5	52,3	0,5	52,1	0,5	55,3	0,5	+	+
Oordeel over totale functioneren politie in het algemeen vertrouwen in de politie politie als crimefighter interactie politie-burgers communicatie politie-burgers	Schaalscore (0-10)											
	6,1	0,0	6,1	0,0	6,3	0,0	6,3	0,0	6,4	0,0	+	+
	5,0	0,0	5,0	0,0	5,1	0,0	5,1	0,0	5,3	0,0	+	+
	5,1	0,0	5,1	0,0	5,2	0,0	5,2	0,0	5,4	0,0	+	+
	5,3	0,0	5,3	0,0	5,4	0,0	5,3	0,0	5,5	0,0	+	+

¹⁾ In 2016 significant hoger (+) of lager (-) dan in 2012.

²⁾ In 2016 significant hoger (+) of lager (-) dan in 2015.

6. Preventie - Nederland totaal

											Verskil 2016 t.o.v.	
											2012 ¹⁾	2015 ²⁾
2012	Marge	2013	Marge	2014	Marge	2015	Marge	2016	Marge			
% vaak												
Sociaal-preventief gedrag												
's Avonds licht laten branden bij afwezigheid	41,1	0,4	41,4	0,4	42,3	0,4	43,1	0,4	42,5	0,4	+	
Fiets in bewaakte fietsenstalling	34,7	0,4	35,1	0,4	35,3	0,4	36,1	0,4	36,7	0,4	+	
Waardevolle spullen meenemen uit auto	70,1	0,4	69,9	0,4	69,9	0,4	69,4	0,4	68,9	0,4	-	
Waardevolle spullen thuis laten om diefstal/beroving te voorkomen	33,4	0,4	34,4	0,4	33,5	0,4	33,1	0,4	31,4	0,4	-	-
Somscore³⁾												
Somscore sociaal-preventief gedrag	1,8	0,0	1,8	0,0	1,8	0,0	1,8	0,0	1,8	0,0		-
% aanwezig³⁾												
Aanwezigheid van preventieve voorzieningen in/rond woning												
Extra veiligheidssloten/grendels op buitendeuren	67,5	0,4	66,8	0,4	66,5	0,4	66,5	0,4	65,3	0,4	-	-
(Rol)luiken voor ramen/deuren	18,7	0,3	18,7	0,3	18,9	0,3	19,5	0,3	19,5	0,3	+	
Buitenverlichting	77,3	0,4	76,4	0,3	76,6	0,3	76,9	0,3	76,2	0,4	-	-
Alarminstallatie in huis	13,0	0,3	12,8	0,2	13,1	0,3	13,1	0,3	12,8	0,3		
Somscore³⁾												
Somscore preventieve voorzieningen in/rond woning	1,8	0,0	1,7	0,0	1,8	0,0	1,8	0,0	1,7	0,0	-	-

¹⁾ In 2016 significant hoger (+) of lager (-) dan in 2012.

²⁾ In 2016 significant hoger (+) of lager (-) dan in 2015.

³⁾ Maximaal 4 voorzieningen.

II Tabel indicatoren regionale eenheden, districten en basisteams politie

Deze bijlage bevat een tabel met de uitkomsten voor de vijf belangrijkste kernindicatoren behorende bij de hoofdstukken 2 tot en met 6 voor het jaar 2016 voor Nederland totaal en daarbinnen de 10 regionale eenheden, 43 districten en 167 basisteams van politie.

In de tabel zijn ook de bij de uitkomsten behorende betrouwbaarheidsmarges opgenomen. Verder is door middel van '+' en '-' weergegeven of de uitkomsten van de regionale eenheden, districten en basisteams significant hoger of lager zijn dan het landelijke gemiddelde, en of de uitkomsten van de districten en basisteams significant hoger of lager zijn dan de regionale eenheid waartoe ze behoren.

Kernindicatoren - naar regionale eenheid, district en basisteam politie, 2016

	Overlast totaal in buurt			Onveiligheids- gevoelens in buurt			Slachtofferschap totaal			Functioneren politie in buurt			Preventieve voor- zieningen woning		
	% ervaat veel over- last ³⁾	Marge	¹⁾ ²⁾	% wel eens	Marge	¹⁾ ²⁾	% slacht- offers	Marge	¹⁾ ²⁾	% (zeer) tevreden	Marge	¹⁾ ²⁾	Som- score ⁴⁾	Marge	¹⁾ ²⁾
Nederland	43,1	0,4		16,4	0,3		17,3	0,3		27,3	0,4		1,7	0,0	
Noord Nederland (Regionale eenheid)	37,5	1,3	-	13,2	0,9	-	14,8	1,0	-	26,0	1,2		1,6	0,0	-
<i>Fryslân (District)</i>	37,4	2,2	-	11,1	1,5	-	13,6	1,6	-	27,8	2,0		1,6	0,0	-
Harlingen	32,7	5,6	-	10,9	3,8	-	13,0	4,1	-	29,7	5,6		1,6	0,1	-
Dokkum	33,6	5,0	-	8,7	3,0	- -	10,2	3,4	- -	31,0	5,0		1,6	0,1	-
Drachten	36,3	6,1	-	10,4	3,8	-	13,7	4,5	-	27,1	5,6		1,5	0,1	-
Heerenveen	35,8	5,6	-	8,1	3,4	- -	7,8	3,3	- -	24,4	5,0		1,6	0,1	-
Sneek	38,9	4,7		8,2	2,8	- -	13,9	3,5		23,7	4,1		1,6	0,1	-
Leeuwarden	45,7	5,5	+	21,2	4,5	+	22,7	4,7	+	32,2	5,2		1,5	0,1	-
<i>Groningen (D)</i>	39,2	2,2	-	14,7	1,6		16,6	1,7		25,5	2,0		1,5	0,0	- -
Zuidhorn	34,6	5,3	-	11,4	3,7	-	10,4	3,5	-	23,8	4,8		1,5	0,1	-
Delfzijl	33,9	5,8	-	11,9	4,0	-	12,3	4,4	-	24,9	5,3		1,5	0,1	-
Winschoten/Stadskanaal	40,3	5,4		17,8	4,3		13,3	3,8		27,5	5,0		1,7	0,1	
Hoogezand	43,4	5,6		12,8	3,6		12,6	3,7	-	17,5	4,3	- -	1,7	0,1	
Stad Groningen Zuid/Haren	34,6	6,1	-	11,4	4,2	-	18,2	5,3		28,7	5,9		1,5	0,1	-
Stad Groningen Centrum	44,8	6,3		21,5	5,3	+	32,8	6,0	+	36,3	6,2	+	1,0	0,1	- -
Stad Groningen Noord	41,6	5,4		17,2	4,1		22,5	4,8	+	26,1	4,9		1,4	0,1	- -
<i>Drenthe (D)</i>	35,6	2,5	-	13,9	1,8	-	14,3	1,9	-	24,1	2,2	-	1,8	0,0	+
Assen	30,9	4,4	- -	14,9	3,4		14,6	3,4		23,3	4,0		1,7	0,1	+
Emmen	38,1	4,2	-	15,6	3,1		12,9	2,9	-	25,9	3,8		1,9	0,1	+
Meppel/Hoogeveen	37,6	4,3	-	11,3	2,8	-	15,4	3,3		23,1	3,8	-	1,7	0,1	+
Oost-Nederland (RE)	38,7	1,0	-	13,7	0,7	-	14,7	0,7	-	27,5	0,9		1,8	0,0	+
<i>IJsselland (D)</i>	37,2	2,5	-	11,7	1,7	-	12,5	1,8	-	32,3	2,4	+	1,7	0,0	- -
IJsselland Noord	35,8	4,8	-	11,1	3,2	-	12,5	3,4	-	35,4	4,9	+	1,7	0,1	
Zwolle	42,5	5,3		13,2	3,8		15,9	4,1		29,7	5,0		1,6	0,1	- -
Vechtdal	28,3	5,1	- -	8,9	3,2	- -	7,8	3,0	- -	39,1	5,6	+	1,7	0,1	
IJsselland Zuid	40,2	4,7		12,9	3,2	-	13,1	3,4	-	27,0	4,2		1,7	0,1	
<i>Twente (D)</i>	39,3	2,2	-	14,7	1,6		14,4	1,6	-	26,6	2,0		1,8	0,0	+
Twente West	34,2	5,6	-	11,5	3,9	-	12,2	4,0	-	27,0	5,2		2,0	0,1	+
Twente Noord	42,7	5,0		17,6	4,0		13,9	3,7		29,0	4,8		1,8	0,1	
Twente Midden	38,5	4,2		12,2	2,9	-	12,0	2,8	-	24,8	3,7		1,9	0,1	+
Twente Oost	29,3	5,3	- -	11,7	3,8	-	10,4	3,7	-	30,3	5,3		1,8	0,1	
Enschede	47,3	4,6	+	19,0	3,6	+	20,9	3,9	+	24,3	4,0		1,8	0,1	
<i>Noord en Oost Gelderland (D)</i>	35,7	1,9	- -	12,1	1,3	-	13,8	1,4	-	27,1	1,8		1,9	0,0	+
Achterhoek Oost	26,8	4,4	- -	10,1	3,1	-	9,5	3,1	- -	29,0	4,6		1,9	0,1	+
Achterhoek West	39,2	4,2		9,7	2,6	- -	14,4	3,1		26,5	3,8		2,0	0,1	+
IJsselstreek	30,9	4,6	- -	12,4	3,4	-	15,7	3,7		25,4	4,5		1,7	0,1	
Apeldoorn	39,9	4,4		14,3	3,2		13,6	3,0	-	26,0	3,9		1,8	0,1	
Veluwe Noord	38,6	4,7		11,6	3,1	-	13,8	3,3		26,9	4,3		1,8	0,1	+
Veluwe West	36,7	5,2	-	15,9	4,0		16,4	4,2		30,0	5,1		1,8	0,1	

Kernindicatoren - naar regionale eenheid, district en basisteam politie, 2016 (vervolg)

	Overlast totaal in buurt			Onveiligheids- gevoelens in buurt			Slachtofferschap totaal			Functioneren politie in buurt			Preventieve voor- zieningen woning		
	% ervaat veel over- last ³⁾	Marge	1) 2)	% wel eens	Marge	1) 2)	% slacht- offers	Marge	1) 2)	% (zeer) tevreden	Marge	1) 2)	Som- score ⁴⁾	Marge	1) 2)
<i>Gelderland Midden (D)</i>	41,0	2,0		14,2	1,5	-	15,9	1,5		27,0	1,9		1,8	0,0	+
Veluwe Vallei Noord	34,6	5,3	-	11,7	3,8	-	12,7	3,8	-	31,5	5,2		1,8	0,1	
Ede	43,3	5,1		15,6	3,7		16,5	4,0		28,0	4,7		1,8	0,1	
Veluwe Vallei Zuid	36,9	6,1		12,7	4,5		15,9	4,6		25,1	5,5		1,6	0,1	- -
Arnhem Noord	51,9	6,0	+	21,5	5,0	+	21,2	5,0	+	30,4	5,6		1,4	0,1	- -
Arnhem Zuid	45,9	5,9	+	20,9	4,9	+	16,2	4,4		22,4	4,9		1,7	0,1	
Rivierenland West	33,6	5,3	-	7,7	3,0	- -	16,9	4,4		23,0	4,7		2,0	0,1	+
IJsselwaarden	46,4	6,0	+	15,8	4,5		15,8	4,4		28,1	5,5		1,9	0,1	+
Rivierenland Oost	39,2	6,0		10,1	3,6	-	12,7	4,2	-	26,5	5,6		2,0	0,1	+
<i>Gelderland Zuid (D)</i>	40,9	2,3		16,4	1,8	+	16,7	1,8		25,3	2,1		1,8	0,1	+
Nijmegen Noord	39,1	6,0		16,4	4,6		22,3	5,2	+	30,7	5,8		1,3	0,1	- -
Nijmegen Zuid	47,5	5,7	+	25,2	5,1	+	21,1	4,7	+	25,1	5,0		1,6	0,1	- -
Tweestromenland	36,3	4,6	-	9,6	2,8	- -	13,6	3,2	-	22,9	4,1	-	2,1	0,1	+
De Waarden	41,6	3,5		17,1	2,7		14,9	2,4		25,3	3,1		2,0	0,1	+
Midden-Nederland (RE)	42,3	1,3		16,5	0,9		18,0	1,0		28,1	1,2		1,7	0,0	
<i>Gooi en Vechtstreek (D)</i>	43,6	3,5		17,7	2,8		19,6	2,8		27,7	3,3		1,8	0,1	+
Weesp/Muiden/Naarden/ Bussum/Huizen/Blaricum/ Laren	42,2	4,5		17,6	3,5		21,0	3,8		28,6	4,2		1,9	0,1	+
Hilversum/Wijdmeren	45,3	5,5		17,9	4,4		17,8	4,2		26,6	5,1		1,8	0,1	
<i>Flevoland (D)</i>	43,9	2,6		16,8	1,9		16,0	1,9		29,9	2,4		1,8	0,1	+
Dronten/Noordoostpolder/ Urk	35,3	5,2	- -	9,4	3,1	- -	9,2	3,3	- -	35,2	5,3	+	1,8	0,1	
Lelystad/Zeevolde	41,6	5,3		17,6	4,1		20,5	4,6		26,9	4,9		1,9	0,1	+
Almere Buiten Hout	48,7	6,3		17,2	4,9		13,4	4,4		36,6	6,1	+	1,8	0,1	
Almere Centrum Haven	47,5	5,7		20,9	4,7		19,1	4,5		26,0	5,0		1,8	0,1	
Almere West	52,6	6,2	+	22,6	5,1	+	19,0	4,7		24,4	5,4		1,9	0,1	
<i>Oost Utrecht (D)</i>	38,3	2,4	- -	12,8	1,6	- -	15,2	1,8	- -	27,4	2,2		1,8	0,0	
Amersfoort	39,8	4,7		15,0	3,3		16,0	3,5		30,6	4,5		1,7	0,1	
Bunschoten/Eemnes/De Bilt/Baarn/Soest	40,3	4,6		12,5	3,0	- -	13,3	3,2	- -	24,8	4,2		1,9	0,1	+
Zeist/Bunnik/Leusden/ Woudenberg	35,9	5,1	- -	13,1	3,5		12,2	3,4	- -	30,8	4,9		1,8	0,1	
Veenendaal/Renswoude/ Rhenen/Utrechtse Heuvel- rug/Wijk bij Duurstede	36,8	4,5	-	10,9	2,8	- -	18,2	3,7		24,3	4,2		1,8	0,1	
<i>Utrecht Stad (D)</i>	47,0	3,0	+	23,6	2,6	+	26,6	2,7	+	29,9	2,8		1,3	0,1	- -
Utrecht West	34,5	5,7	- -	16,3	4,4		18,3	4,7		32,6	5,9		1,7	0,1	
Utrecht Noord	61,8	6,0	+	33,7	5,8	+	27,6	5,4	+	22,9	5,1		1,1	0,1	- -
Utrecht Centrum	45,6	5,9		19,8	4,8		31,5	5,7	+	29,8	5,5		1,0	0,1	- -
Utrecht Zuid	45,6	5,9		24,4	5,1	+	27,3	5,2	+	33,7	5,5	+	1,2	0,1	- -
<i>West Utrecht (D)</i>	41,7	2,9		14,4	2,1		15,5	2,2		25,8	2,7		1,8	0,1	+
De Ronde Venen/Stichtse Vecht	42,7	5,5		12,0	3,7	-	17,1	4,2		30,9	5,3		1,8	0,1	
Woerden/Lopik/Oudewater/ Montfoort/IJsselstein	40,8	5,1		14,6	3,7		15,8	4,0		25,1	4,6		1,9	0,1	+
Nieuwegein/Vianen/Houten	41,8	4,6		16,4	3,4		13,8	3,0	- -	22,2	4,0	- -	1,8	0,1	

Kernindicatoren - naar regionale eenheid, district en basisteam politie, 2016 (vervolg)

	Overlast totaal in buurt			Onveiligheids- gevoelens in buurt			Slachtofferschap totaal			Functioneren politie in buurt			Preventieve voor- zieningen woning		
	% ervaat veel over- last ³⁾	Marge	¹⁾ ²⁾	% wel eens	Marge	¹⁾ ²⁾	% slacht- offers	Marge	¹⁾ ²⁾	% (zeer) tevreden	Marge	¹⁾ ²⁾	Som- score ⁴⁾	Marge	¹⁾ ²⁾
Noord-Holland (RE)	43,8	1,4		13,8	1,0	-	17,5	1,1		26,4	1,3		1,7	0,0	-
<i>Noord Holland Noord (D)</i>	40,9	2,2		13,6	1,6	-	17,1	1,7		26,7	2,0		1,7	0,0	
Den Helder	44,8	5,5		15,1	4,3		16,6	4,2		27,6	5,1		1,6	0,1	
Alkmaar	38,5	4,0	-	14,6	2,9		18,8	3,3		25,8	3,6		1,7	0,1	
Hoorn	44,5	4,0		11,2	2,5	-	17,7	3,2		25,7	3,6		1,7	0,1	
Heerhugowaard	36,7	4,5	- -	14,0	3,2		14,6	3,3		28,5	4,4		1,8	0,1	
<i>Zaanstreek Waterland (D)</i>	46,0	3,2		12,1	2,1	-	16,8	2,4		24,4	2,8		1,8	0,1	+ +
Zaanstad	50,4	4,5	+ +	15,7	3,4		19,1	3,6		25,4	4,1		1,7	0,1	
Purmerend	40,9	4,4		7,8	2,3	- -	14,1	3,1		23,3	3,9		1,9	0,1	+ +
<i>Kennemerland (D)</i>	46,0	2,0	+	15,1	1,4		18,3	1,6		27,3	1,9		1,6	0,0	- -
IJmond	49,6	3,8	+ +	13,1	2,4	-	19,0	3,1		26,9	3,5		1,7	0,1	
Haarlem	51,8	2,5	+ +	18,2	2,0	+	23,3	2,2	+ +	25,1	2,3		1,3	0,1	- -
Kennemer Kust	37,5	6,0		15,1	4,5		16,5	4,7		31,6	6,0		1,8	0,1	
Haarlemmermeer	39,7	4,6		14,0	3,4		13,0	3,2	- -	28,2	4,2		1,8	0,1	
Amsterdam (RE)	49,1	1,5	+	22,6	1,3	+	27,1	1,3	+	32,5	1,4	+	1,2	0,0	-
<i>Amsterdam Noord (D)</i>	58,2	3,2	+ +	23,1	3,0	+	30,5	3,0	+	33,3	3,1	+	1,2	0,1	-
Centrum Burgwallen	69,8	5,6	+ +	24,0	5,0	+	43,3	6,1	+ +	45,0	6,1	+ +	0,9	0,1	- -
Centrum Amstel	49,5	6,7		18,8	5,2		36,9	6,6	+ +	37,9	6,7	+	1,1	0,1	-
Centrum Jordaan	55,7	6,6	+	14,5	4,7	-	32,5	6,3	+	36,3	6,4	+	1,0	0,1	- -
Amsterdam-Noord	60,0	5,2	+ +	28,2	5,1	+	24,3	4,7	+	27,6	4,9		1,3	0,1	-
<i>Amsterdam Oost (D)</i>	43,6	2,7	-	25,6	2,4	+	24,1	2,4	+	32,3	2,6	+	1,3	0,1	-
Oost Zeeburg	39,1	5,5	-	22,2	4,9	+	29,0	5,3	+	36,8	5,6	+	1,2	0,1	-
Oost Watergraafsmeer	41,3	5,5	-	23,5	4,9	+	31,5	5,2	+	31,2	5,2		1,1	0,1	- -
Diemen-Ouder-Amstel	40,9	6,1	-	25,3	5,9	+	15,5	4,6	-	24,5	5,5	-	1,6	0,1	+
Zuidoost Bijlmermeer	50,1	6,3	+	32,4	6,0	+ +	18,2	4,8	-	33,4	5,9		1,2	0,1	-
Zuidoost Gaasperdam	49,7	6,3		26,3	5,5	+	19,3	5,1	-	34,1	6,0	+	1,5	0,1	- +
<i>Amsterdam Zuid (D)</i>	42,6	2,9	-	14,2	2,1	-	23,5	2,5	+	32,6	2,8	+	1,4	0,1	- +
Zuid de Pijp	53,4	5,8	+	16,5	4,3	-	35,4	5,7	+ +	34,8	5,6	+	0,8	0,1	- -
Zuid Buitenveldert	45,3	5,7		14,8	4,0	-	26,4	5,0	+	29,8	5,2		1,1	0,1	-
Amstelveen	32,6	5,6	- -	13,3	4,5	-	17,4	4,9	-	35,4	6,0	+	1,7	0,1	+
Aalsmeer - Uithoorn	41,4	5,3	-	12,0	3,4	- -	14,7	3,9	-	29,6	5,0		1,8	0,1	+
<i>Amsterdam West (D)</i>	54,8	3,0	+ +	28,3	2,7	+ +	31,1	2,8	+	32,1	2,8	+	1,1	0,1	- -
West Haarlemmerweg	52,6	6,3	+	22,4	5,5	+	30,4	5,8	+	32,2	6,1		0,9	0,1	- -
West de Schinkel	53,9	5,3	+	21,5	4,4	+	35,9	5,2	+ +	35,5	5,2	+	0,9	0,1	- -
Nieuw West Osdorp	52,0	6,4	+	33,9	6,0	+ +	24,9	5,7	+	30,7	5,9		1,5	0,1	- +
Nieuw West Slotervaart/ Slotermeer	60,0	5,7	+ +	34,3	5,5	+ +	32,7	5,6	+	30,1	5,3		1,2	0,1	-
Den Haag (RE)	45,1	1,1	+	17,1	0,9		18,6	0,9	+	31,3	1,1	+	1,6	0,0	-
<i>Den Haag Centrum (D)</i>	61,5	3,5	+ +	32,7	3,3	+ +	27,1	3,2	+ +	38,4	3,5	+ +	1,2	0,1	- -
Jan Hendrikstraat	47,6	6,3		25,7	5,5	+ +	24,8	5,4	+	41,8	6,2	+ +	0,1	1,3	- -
De Heemstraat	73,4	5,3	+ +	39,0	5,9	+ +	30,4	5,6	+ +	33,5	5,7	+	0,1	1,2	- -
Hoefkade	67,0	5,6	+ +	35,1	5,7	+ +	26,5	5,3	+ +	39,4	5,9	+ +	0,1	1,2	- -

Kernindicatoren - naar regionale eenheid, district en basisteam politie, 2016 (vervolg)

	Overlast totaal in buurt			Onveiligheids- gevoelens in buurt			Slachtofferschap totaal			Functioneren politie in buurt			Preventieve voor- zieningen woning		
	% ervaat veel over- last ³⁾	Marge	1) 2)	% wel eens	Marge	1) 2)	% slacht- offers	Marge	1) 2)	% (zeer) tevreden	Marge	1) 2)	Som- score ⁴⁾	Marge	1) 2)
<i>Den Haag West (D)</i>	47,2	3,1	+	16,0	2,3		23,1	2,6	+	36,6	3,0	+	1,4	0,1	-
Overbosch	39,0	6,1		16,3	4,9		21,8	5,4		35,1	6,0	+	0,1	1,4	-
Loosduinen	44,2	6,4		18,5	5,1		16,8	5,0		35,3	6,2	+	0,1	1,6	
Scheveningen	51,5	5,9	+	13,6	4,0		23,7	5,1	+	37,1	5,7	+	0,1	1,4	-
Segbroek	51,6	6,0	+	16,1	4,5		28,3	5,4	+	38,2	5,8	+	0,1	1,2	-
<i>Den Haag Zuid (D)</i>	59,4	3,3	+	28,5	3,0	+	19,7	2,6		34,0	3,2	+	1,5	0,1	-
Laak	67,2	6,4	+	35,0	6,2	+	25,2	5,9	+	37,8	6,6	+	0,1	1,2	-
Beresteinlaan	53,7	6,2	+	27,8	5,5	+	19,3	4,8		35,2	6,0	+	0,1	1,7	
Zuiderpark	66,2	6,3	+	32,2	6,2	+	20,0	5,2		30,9	6,3		0,1	1,3	-
Leidschenveen - Ypenburg	46,8	6,3		17,1	4,8		14,2	4,5		34,3	6,0	+	0,1	1,8	
<i>Zoetermeer - Leidschendam/ Voorburg (D)</i>	43,4	3,1		15,8	2,4		18,3	2,5		29,7	2,9		1,8	0,1	+
Zoetermeer	50,0	5,1	+	20,2	4,3		18,7	4,2		27,5	4,6		0,1	1,8	
Leidschendam - Voorburg	37,9	6,1	-	12,3	4,2		20,0	5,0		28,3	5,5		0,1	1,6	-
Wassenaar	32,3	5,6	-	12,8	4,0		19,0	4,8		32,4	5,6		0,1	1,9	
Pijnacker - Nootdorp	41,3	6,2		11,5	4,2	-	14,4	4,5		35,8	6,1	+	0,1	1,9	
<i>Westland - Delft (D)</i>	39,8	3,2	-	14,5	2,3		17,8	2,6		32,0	3,0	+	1,6	0,1	-
Rijswijk	44,2	6,0		16,2	4,7		18,1	4,9		33,4	5,8		0,1	1,6	
Westland	38,4	4,9	-	10,3	2,8	-	16,4	3,7		31,4	4,6		0,1	1,9	
Delft	39,4	5,5		18,6	4,5		19,3	4,6		32,0	5,4		0,1	1,2	-
<i>Leiden - Bollenstreek (D)</i>	38,6	2,2	-	14,4	1,6	-	16,5	1,7		33,2	2,2	+	1,6	0,0	-
Bollenstreek Noord	38,4	5,8		14,6	4,4		12,5	3,9	-	28,1	5,4		0,1	1,8	
Katwijk	41,8	5,7		14,9	4,3		13,4	3,9	-	38,6	5,7	+	0,1	1,8	
Noordwijk	34,1	5,5	-	13,4	4,1		14,6	4,2		34,4	5,6	+	0,1	1,8	
Leiden Noord	33,5	4,9	-	15,2	3,7		16,5	3,8		30,9	4,9		0,1	1,6	-
Leiden Zuid	42,7	5,4		14,0	3,9		16,8	4,3		32,6	5,2		0,1	1,7	
Leiden Midden	42,5	5,3		14,0	3,8		25,6	4,7	+	35,1	5,2	+	0,1	1,1	-
<i>Alphen aan den Rijn - Gouda (D)</i>	43,7	2,6		13,1	1,8	-	16,5	1,9		23,9	2,3	-	1,8	0,1	+
Alphen aan de Rijn	48,3	5,5		13,0	3,7		14,7	3,9		26,0	5,0		0,1	1,7	
Kaag en Braassem	33,9	5,4	-	5,6	2,7	-	11,5	3,6	-	23,9	4,9	-	0,1	1,7	
Gouda	46,7	5,1		18,9	4,0		19,7	4,0		23,9	4,5	-	0,1	1,8	
Waddinxveen/Zuidplas	42,7	6,2		12,9	4,2		21,6	5,2		27,8	5,8		0,1	1,9	
Krimpenerwaard	39,8	5,8		10,4	3,6	-	12,5	4,0	-	15,0	4,2	-	0,1	1,7	
Rotterdam (RE)	49,9	1,3	+	21,1	1,1	+	19,9	1,1	+	28,1	1,2		1,6	0,0	-
<i>Rijnmond Noord (D)</i>	51,9	3,2	+	23,1	2,7	+	19,8	2,6		29,1	3,0		1,6	0,1	-
Waterweg	48,6	4,9	+	22,2	4,0	+	19,5	3,9		32,1	4,7		1,7	0,1	
Schiedam	64,7	6,0	+	31,7	6,1	+	20,2	5,4		26,8	5,8		1,4	0,1	-
Midden-Schieland	46,4	5,4		17,9	4,2		19,9	4,4		27,4	5,1		1,8	0,1	
<i>Rotterdam Stad (D)</i>	61,0	4,1	+	30,3	3,8	+	26,7	3,7	+	37,2	4,1	+	1,1	0,1	-
Delfshaven	63,3	5,7	+	33,0	5,4	+	26,9	5,1	+	36,0	5,6	+	1,1	0,1	-
Centrum	58,0	5,9	+	26,7	5,3	+	26,3	5,3	+	38,7	5,9	+	1,1	0,1	-
<i>Rijnmond Oost (D)</i>	48,8	3,5	+	21,2	2,9	+	23,3	3,0	+	28,2	3,2		1,5	0,1	-
Maas-Rotte	56,9	6,0	+	22,5	5,2	+	34,2	5,8	+	28,0	5,4		1,2	0,1	-
IJsselland	44,1	4,2	-	20,4	3,4	+	16,9	3,2		28,3	3,9		1,7	0,1	

Kernindicatoren - naar regionale eenheid, district en basisteam politie, 2016 (vervolg)

	Overlast totaal in buurt			Onveiligheids- gevoelens in buurt			Slachtofferschap totaal			Functioneren politie in buurt			Preventieve voor- zieningen woning		
	% ervaat veel over- last ³⁾	Marge	1) 2)	% wel eens	Marge	1) 2)	% slacht- offers	Marge	1) 2)	% (zeer) tevreden	Marge	1) 2)	Som- score ⁴⁾	Marge	1) 2)
<i>Rotterdam Zuid (D)</i>	62,0	3,7	+	+	42,7	3,8	+	+	25,6	3,3	+	+	29,3	3,6	
Charlois	65,0	6,4	+	+	49,0	6,7	+	+	28,5	6,0	+	+	28,7	6,3	
Feijenoord	62,2	6,3	+	+	38,2	6,1	+	+	25,2	5,3	+		30,2	6,1	
IJsselmonde	58,4	6,5	+	+	41,1	6,5	+	+	22,9	5,5			28,8	6,0	
<i>Rijnmond Zuid-West (D)</i>	46,9	2,7	+		15,2	2,0	-		17,3	2,1			22,4	2,3	- -
Haringvliet	43,7	5,1			12,0	3,3	-	-	14,8	3,8	-		24,2	4,5	
Spijkenisse	51,8	5,9	+		21,1	5,1			18,5	4,8			20,4	4,6	- -
Oude Maas	47,0	3,5	+		14,5	2,5	-		18,8	3,0			22,0	2,8	- -
<i>Zuid-Holland-Zuid (D)</i>	44,2	2,5	-		13,5	1,8	-	-	15,8	1,9	-		29,2	2,4	
Hoeksche Waard	45,2	5,8			7,7	3,1	-	-	12,5	3,9	-	-	27,1	5,2	
Drechtsteden Buiten	42,9	4,6	-		14,5	3,4	-		20,1	3,9			30,3	4,4	
Drechtsteden Binnen	52,2	5,2	+		19,0	4,2			17,8	4,0			29,7	4,9	
Alblasserwaard- Vijfheerenlanden	37,7	4,7	-	-	11,1	3,2	-	-	11,3	3,2	-	-	29,0	4,6	
Zeeland - West- Brabant (RE)	44,2	1,5			16,5	1,1			15,5	1,1	-		23,3	1,3	-
<i>Zeeland (D)</i>	38,2	2,8	-	-	13,6	2,1	-		12,1	1,9	-	-	25,8	2,6	
Walcheren	40,7	5,3			20,8	4,6			15,4	4,2			25,7	4,7	
Zeeuws-Vlaanderen	39,2	5,2			11,5	3,3	-	-	11,4	3,3	-		22,8	4,5	
Oosterscheldebekken	35,2	4,2	-	-	9,2	2,7	-	-	9,8	2,6	-	-	28,3	4,0	
<i>De Markiezaten (D)</i>	48,7	3,1	+		17,2	2,4			13,8	2,2	-		21,2	2,6	-
Bergen op Zoom	50,8	5,0	+	+	13,5	3,6			13,0	3,5	-		22,8	4,3	
Roosendaal	47,0	3,9			20,2	3,3	+		14,4	2,9			19,8	3,3	-
<i>De Baronie (D)</i>	42,6	2,9			17,6	2,4			16,1	2,3			20,6	2,5	-
Weerijs	44,1	5,1			18,3	4,2			17,9	4,1			20,9	4,2	-
Markdal	41,1	5,6			18,3	4,6			17,4	4,6			27,6	5,2	
Dongemond	42,3	4,7			16,2	3,6			13,4	3,2	-		15,0	3,6	- -
<i>Hart van Brabant (D)</i>	47,9	2,9	+		17,5	2,2			19,1	2,3	+		25,4	2,6	
Tilburg-Centrum	60,2	5,7	+	+	22,3	4,7	+		27,0	5,4	+	+	24,6	5,1	
Leijdal	48,0	6,0			21,1	4,9			18,2	4,5			27,8	5,5	
Groene Beemden	39,6	6,2			13,8	4,1			17,1	5,1			28,2	6,0	
Langstraat	43,8	4,9			13,1	3,5			15,2	3,7			22,3	4,2	-
Oost-Brabant (RE)	39,6	1,4	-		15,6	1,1			15,9	1,1			27,6	1,3	
<i>'s Hertogenbosch (D)</i>	38,4	2,1	-		13,9	1,5	-		15,9	1,6			28,7	2,0	
's Hertogenbosch	46,9	4,7	+		19,1	3,8			21,9	4,0	+	+	32,7	4,5	+
Meerij	36,5	3,8	-		11,2	2,6	-	-	13,9	2,8	-		28,3	3,6	
Maasland	37,1	5,1	-		13,7	3,6			14,9	3,8			26,5	4,7	
Maas en Leijgraaf	34,2	3,5	-	-	12,6	2,5	-		13,6	2,6	-		27,3	3,4	
<i>Eindhoven (D)</i>	44,1	2,8	+		18,7	2,2			18,0	2,2			26,2	2,6	
Eindhoven-Zuid	49,8	5,7	+	+	20,1	4,4			23,4	5,0	+	+	23,5	5,0	
Eindhoven-Noord	51,6	5,3	+	+	26,1	4,7	+	+	22,2	4,4	+	+	25,6	4,7	
De Kempen	35,5	4,0	-		12,7	2,9	-		12,0	2,8	-	-	28,3	3,8	

Kernindicatoren - naar regionale eenheid, district en basisteam politie, 2016 (slot)

	Overlast totaal in buurt			Onveiligheids- gevoelens in buurt			Slachtofferschap totaal			Functioneren politie in buurt			Preventieve voor- zieningen woning		
	% ervaart veel over- last ³⁾	Marge	¹⁾ ²⁾	% wel eens	Marge	¹⁾ ²⁾	% slacht- offers	Marge	¹⁾ ²⁾	% (zeer) tevreden	Marge	¹⁾ ²⁾	Som- score ⁴⁾	Marge	¹⁾ ²⁾
<i>Helmond (D)</i>	36,8	2,7	-	15,0	2,1		13,7	2,0	-	27,2	2,6		2,0	0,1	+
Dommelstroom	35,1	4,4	-	13,4	3,2		12,3	3,1	-	26,0	4,0		2,0	0,1	+
Peelland	38,0	3,5	-	16,1	2,7		14,7	2,7		28,1	3,3		2,1	0,1	+
Limburg (RE)	46,8	1,5	+	18,9	1,2	+	16,7	1,2		21,6	1,2	-	2,2	0,0	+
<i>Noord en Midden Limburg (D)</i>	38,6	2,1	- -	16,4	1,5		15,1	1,5	-	25,2	1,9	+	2,2	0,0	+
Venray/Gennep	37,2	5,7	-	12,5	3,8	-	17,3	4,6		26,3	5,3		2,1	0,1	+
Horst/Peel en Maas	29,9	5,5	- -	12,2	4,0	-	12,0	4,0	-	35,0	5,7	+	2,3	0,1	+
Venlo/Beesel	48,9	2,4	+	22,7	2,1	+	18,3	1,8		24,2	2,1	-	2,1	0,1	+
Weert	29,6	5,0	- -	13,2	3,7	-	11,7	3,6	- -	23,8	4,7		2,4	0,1	+
Roermond	50,0	6,3	+	21,1	5,0		17,4	4,7		25,2	5,5		2,0	0,1	+
Echt	37,8	6,0	-	16,5	4,6		14,3	4,4		16,9	4,7	-	2,3	0,1	+
<i>Parkstad-Limburg (D)</i>	58,9	3,3	+	22,3	2,8	+	18,0	2,7		20,0	2,7	-	2,1	0,1	+
Brunssum/Landgraaf	53,5	5,3	+	18,3	4,1		16,2	4,0		21,0	4,4	-	2,3	0,1	+
Kerkrade	65,3	5,9	+	30,2	5,8	+	19,5	5,0		22,0	5,2		2,3	0,1	+
Heerlen	62,6	5,6	+	23,3	5,1	+	19,4	4,8		17,6	4,4	-	1,9	0,1	-
<i>Zuid-West-Limburg (D)</i>	50,2	2,8	+	20,2	2,2	+	18,0	2,2		17,5	2,0	- -	2,1	0,1	+
Heuvelland	45,4	5,9		13,6	4,2		14,7	4,5		17,9	4,5	-	2,2	0,1	+
Maastricht	48,9	5,4	+	21,8	4,4	+	20,0	4,6		15,6	3,8	- -	1,8	0,1	-
Westelijke Mijnstreek	53,9	3,5	+	22,6	2,8	+	18,2	2,7		18,8	2,7	-	2,3	0,1	+

¹⁾ Significant hoger (+) of lager (-) dan het landelijke gemiddelde.

²⁾ Significant hoger (+) of lager (-) dan het betreffende regionale eenheid gemiddelde.

³⁾ Eén of meer vormen van overlast (max. 13 items).

⁴⁾ Somscore van totaal aantal aanwezige preventieve voorzieningen in/rond woning (minimaal 0; maximaal 4).

III Tabel indicatoren 70 000+ gemeenten

Deze bijlage bevat een tabel met de uitkomsten voor de vier belangrijkste kern-indicatoren behorende bij de hoofdstukken 2 tot en met 5 voor het jaar 2016 voor de 70 000+ gemeenten totaal en daarbinnen de G4, de G32 en de overige 70 000+ gemeenten, alsmede de vijftig afzonderlijke 70 000+ gemeenten.

In de tabel zijn ook de bij de uitkomsten behorende betrouwbaarheidsmarges opgenomen. Verder is door middel van '+' en '-' weergegeven of de uitkomsten significant hoger of lager zijn dan het gemiddelde van de 70 000+ gemeenten.

Kernindicatoren - naar gemeenten met 70 000+ inwoners, 2016

	Overlast totaal in buurt		Onveiligheidsgevoelens in buurt		Slachtofferschap totaal		Functioneren politie in buurt	
	% ervaart veel overlast ²⁾	Marge ¹⁾	% wel eens	Marge ¹⁾	%	Marge ¹⁾	% (zeer) tevreden	Marge ¹⁾
70 000+ gemeenten totaal	48,6	0,6	20,6	0,5	21,3	0,5	28,6	0,6
G4	53,1	1,0 +	25,4	0,9 +	26,5	0,9 +	32,4	1,0 +
G32	47,3	0,8	19,2	0,6 -	19,3	0,7 -	26,7	0,7 -
Overige 70 000+	43,4	1,9 -	14,8	1,4 -	17,7	1,5 -	28,4	1,8
Alkmaar	45,5	5,7	19,9	4,5	22,0	4,7	25,6	5,0
Almelo	44,8	6,0	19,5	4,9	15,3	4,5 -	29,6	5,7
Almere	49,5	3,5	20,4	2,8	17,4	2,6 -	28,5	3,2
Alphen aan den Rijn	48,3	5,5	13,0	3,7 -	14,7	3,9 -	26,0	5,0
Amersfoort	39,8	4,7 -	15,0	3,3 -	16,0	3,5 -	30,6	4,5
Amstelveen	32,6	5,6 -	13,3	4,5 -	17,4	4,9	35,4	6,0 +
Amsterdam	51,8	1,6 +	24,2	1,4 +	29,5	1,5 +	32,8	1,6 +
Apeldoorn	39,9	4,4 -	14,3	3,2 -	13,6	3,0 -	26,0	3,9
Arnhem	49,1	4,3	21,2	3,5	18,9	3,4	26,7	3,8
Breda	45,3	4,7	19,8	4,0	20,4	4,0	24,1	4,1
Delft	39,4	5,5 -	18,6	4,5	19,3	4,6	32,0	5,4
Deventer	48,8	6,1	13,4	4,2 -	15,1	4,5 -	24,7	5,2
Dordrecht	52,2	5,2	19,0	4,2	17,8	4,0	29,7	4,9
Ede	43,3	5,1	15,6	3,7 -	16,5	4,0 -	28,0	4,7
Eindhoven	50,8	3,9	23,4	3,3	22,7	3,3	24,7	3,4
Emmen	41,8	5,4 -	17,2	4,2	14,6	3,9 -	25,1	4,9
Enschede	47,3	4,6	19,0	3,6	20,9	3,9	24,3	4,0
Gouda	50,0	6,0	22,7	5,0	21,0	5,0	27,3	5,5
Groningen	42,0	3,7 -	16,8	2,8 -	24,7	3,3	30,0	3,4
Haarlem	51,8	2,5	18,2	2,0	23,3	2,2	25,1	2,3 -
Haarlemmermeer	40,1	4,6 -	13,5	3,3 -	13,1	3,3 -	27,8	4,3
Heerlen	62,6	5,6 +	23,3	5,1	19,4	4,8	17,6	4,4 -
Helmond	44,9	5,5	19,4	4,5	17,0	4,3	26,0	4,8
Hengelo	44,6	6,0	11,3	3,9 -	12,3	4,0 -	24,9	5,2
Hilversum	46,5	6,3	21,4	5,4	19,0	4,9	27,2	5,8
Hoorn	43,1	6,1	15,8	4,5	19,7	5,1	27,1	5,6
Leeuwarden	45,7	5,5	21,2	4,5	22,7	4,7	32,2	5,2
Leiden	44,1	3,7 -	16,7	2,8 -	22,9	3,2	32,1	3,5
Leidschendam-Voorburg	37,9	6,1 -	12,3	4,2 -	20,0	5,0	28,3	5,5
Lelystad	42,8	6,0	19,1	4,8	22,8	5,4	26,7	5,5
Maastricht	48,9	5,4	21,8	4,4	20,0	4,6	15,6	3,8 -
Nijmegen	44,1	4,2	21,6	3,6	21,6	3,5	27,4	3,8
Nissewaard	51,8	5,9	21,1	5,1	18,5	4,8	20,4	4,6 -
Oss	36,6	6,0 -	14,2	4,3 -	16,3	4,6	25,9	5,5
Purmerend	42,5	6,3	9,4	3,4 -	15,7	4,5 -	27,5	5,7
Roosendaal	56,3	6,1 +	27,5	5,8 +	16,9	4,7	23,9	5,4
Rotterdam	56,8	2,2 +	29,0	2,0 +	25,6	2,0 +	30,3	2,1
's Gravenhage	64,7	6,0 +	31,7	6,1 +	20,2	5,4	26,8	5,8
's Hertogenbosch	54,9	1,9 +	24,3	1,7 +	22,5	1,6	35,9	1,9 +
Schiedam	46,9	4,7	19,1	3,8	21,9	4,0	32,7	4,5
Sittard-Geleen	58,1	3,3 +	24,9	2,8 +	19,7	2,6	20,2	2,7 -
Súdwest Fryslân	39,5	6,3 -	7,4	3,7 -	16,1	5,0	26,0	5,6
Tilburg	53,0	4,0	21,8	3,3	21,4	3,3	27,2	3,7
Utrecht	47,0	3,0	23,6	2,6	26,6	2,7 +	29,9	2,8
Venlo	52,0	2,0 +	23,2	1,8 +	19,1	1,7 -	23,8	1,7 -
Vlaardingen	51,5	6,2	26,8	5,5 +	21,5	5,1	35,3	6,1 +
Westland	40,5	5,7 -	10,3	3,3 -	16,5	4,4	31,3	5,3
Zaanstad	52,4	4,9	16,9	3,8	19,2	4,0	26,6	4,5
Zoetermeer	50,0	5,1	20,2	4,3	18,7	4,2	27,5	4,6
Zwolle	42,5	5,3 -	13,2	3,8 -	15,9	4,1 -	29,7	5,0

¹⁾ Significant hoger (+) of lager (-) dan het gemiddelde van de 70.000+ gemeenten.

²⁾ Eén of meer vormen van overlast (max. 13 items).

IV Tabel trendcijfers

Deze bijlage bevat een tabel waarin voor kernindicatoren uit de hoofdstukken 2 tot en met 5 waarvoor correctiefactoren beschikbaar zijn de uitkomsten voor de jaren 2005 t/m 2016 weergegeven worden. De weergave gebeurt enerzijds in indexcijfers en anderzijds in schaalscores of percentages.

Trendcijfers¹⁾ - Nederland totaal

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Index 2005/2008 =100												
Leefbaarheid en overlast in woonbuurt												
Fysieke voorzieningen				100	100,6	101,2	102,8	101,5	101,1	102,0	102,0	103,1
Sociale cohesie	100	99,5	99,9	100,5	100,8	101,1	101,6	101,5	101,2	101,4	101,3	101,7
Schaalscore (0=laag; 10=hoog)												
Fysieke voorzieningen				6,2	6,2	6,2	6,3	6,3	6,2	6,3	6,3	6,3
Sociale cohesie	6,1	6,1	6,1	6,2	6,2	6,2	6,2	6,2	6,2	6,2	6,2	6,3
Index 2005/2008 =100												
Veiligheidsbeleving												
Voelt zich wel eens onveilig in buurt				100	110,3	107,2	111,6	107,5	112,0	108,6	107,6	97,8
Voelt zich wel eens onveilig	100	87,8	80,8	78,1	79,2	80,8	77,5	75,8	76,0	74,3	73,6	71,8
%												
Voelt zich wel eens onveilig in buurt				16,8	18,5	18,0	18,7	18,0	18,8	18,2	18,1	16,4
Voelt zich wel eens onveilig	48,3	42,4	39,1	37,8	38,3	39,1	37,5	36,6	36,7	35,9	35,6	34,7
Index 2005=100												
Slachtofferschap criminaliteit												
Slachtofferschap totaal	100	94,6	89,7	77,6	79,8	75,6	74,0	72,2	71,8	68,7	64,1	63,1
Gewelddelicten	100	88,2	91,4	79,8	84,1	82,3	77,5	78,9	73,2	69,7	66,7	71,1
Vermogensdelicten	100	95,3	85,7	69,9	70,5	66,4	68,4	67,9	70,6	66,9	62,7	59,2
Vandalismedelicten	100	92,5	89,8	80,0	83,7	74,4	72,1	68,9	64,1	61,2	56,1	56,3
%												
Slachtofferschap totaal	27,5	26,0	24,7	21,3	21,9	20,8	20,4	19,8	19,8	18,9	17,6	17,3
Gewelddelicten	3,3	2,9	3,0	2,6	2,8	2,7	2,6	2,6	2,4	2,3	2,2	2,3
Vermogensdelicten	19,4	18,5	16,7	13,6	13,7	12,9	13,3	13,2	13,7	13,0	12,2	11,5
Vandalismedelicten	11,1	10,3	10,0	8,9	9,3	8,3	8,0	7,7	7,1	6,8	6,2	6,3
Index 2005=100												
Burgers en politie												
Tevredenheid contact politie in eigen gemeente	100	105,0	108,7	104,5	102,9	100,1	106,7	109,5	108,3	110,9	112,7	115,0
Tevredenheid totale functioneren politie in buurt	100	99,3	103,2	102,7	97,0	97,2	101,7	103,1	103,2	107,1	103,1	111,4
%												
Tevredenheid contact politie in eigen gemeente	53,5	56,2	58,1	55,9	55,0	53,6	57,1	58,6	57,9	59,3	60,3	61,5
Tevredenheid totale functioneren politie in buurt	24,5	24,3	25,3	25,2	23,8	23,9	25,0	25,3	25,3	26,1	26,1	27,3

¹⁾ De cijfers voor 2005–2007 zijn gebaseerd op de VMR, de cijfers voor 2008–2011 zijn gebaseerd op de IVM en de cijfers vanaf 2012 zijn gebaseerd op de VM. Door verschillen in onderzoeksopzet en vraagstellingen zijn de uitkomsten van deze enquêtes niet zonder meer vergelijkbaar. Om toch inzicht te krijgen in trends zijn de uitkomsten van vóór de laatste wijziging in 2012 zodanig gecorrigeerd dat deze wel vergelijkbaar zijn met de uitkomsten van 2012 en volgende jaren. Door deze correctie wijken de cijfers voor de jaren 2005–2011 af van eerder gepubliceerde cijfers over deze periode. Voor meer informatie over deze materie zie de paragraaf over methodebreuken in de Onderzoeksverantwoording op pagina 94.

V Cartogrammen regionale eenheden, districten, basisteams politie en 70 000+ gemeenten

Deze bijlage bevat een aantal cartogrammen waarin de ligging is weergegeven van achtereenvolgens de 10 regionale eenheden, 43 districten en 167 basisteams van politie, alsmede de vijftig 70 000+ gemeenten. De in de cartogrammen opgenomen nummers verwijzen naar de nummering en naam van de betreffende gebieden in de legenda.

IV.1 Cartogram regionale eenheden

Legenda

- 1 Noord-Nederland
- 2 Oost-Nederland
- 3 Midden-Nederland
- 4 Noord-Holland
- 5 Amsterdam
- 6 Den Haag
- 7 Rotterdam
- 8 Zeeland - West-Brabant
- 9 Oost-Brabant
- 10 Limburg



IV.2 Cartogram districten

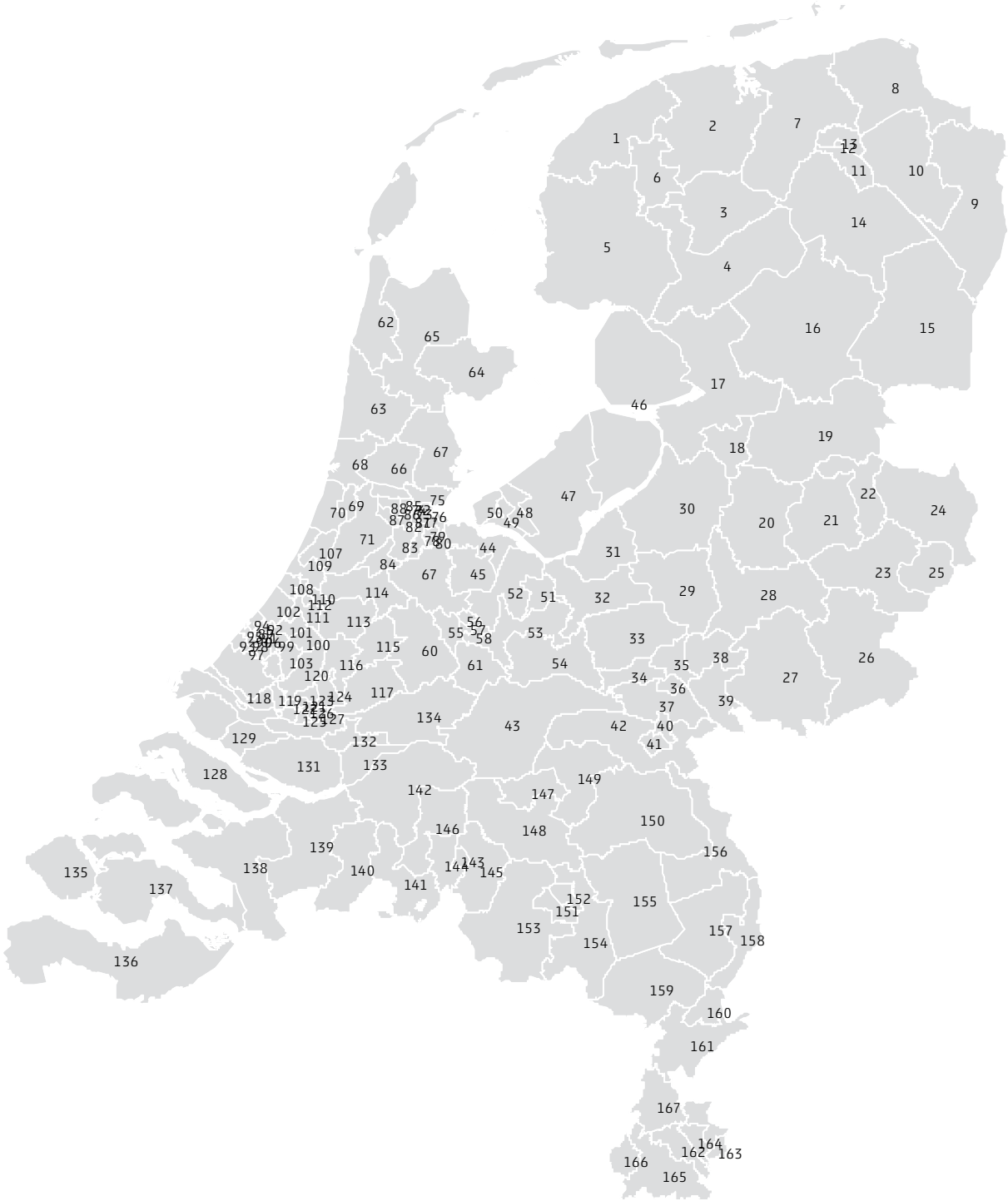


Legenda

- | | |
|----------------------------|---------------------------------------|
| 1 Fryslân | 23 Den Haag Zuid |
| 2 Groningen | 24 Zoetermeer – Leidschendam/Voorburg |
| 3 Drenthe | 25 Westland – Delft |
| 4 IJselland | 26 Leiden – Bollenstreek |
| 5 Twente | 27 Alphen aan den Rijn – Gouda |
| 6 Noord en Oost Gelderland | 28 Rijnmond Noord |
| 7 Gelderland Midden | 29 Rotterdam Stad |
| 8 Gelderland Zuid | 30 Rijnmond Oost |
| 9 Gooi en Vechtstreek | 31 Rotterdam Zuid |
| 10 Flevoland | 32 Rijnmond Zuid-West |
| 11 Oost Utrecht | 33 Zuid-Holland-Zuid |
| 12 Utrecht Stad | 34 Zeeland |
| 13 West Utrecht | 35 De Markiezaten |
| 14 Noord Holland Noord | 36 De Baronie |
| 15 Zaanstreek Waterland | 37 Hart van Brabant |
| 16 Kennemerland | 38 's Hertogenbosch |
| 17 Amsterdam Noord | 39 Eindhoven |
| 18 Amsterdam Oost | 40 Helmond |
| 19 Amsterdam Zuid | 41 Noord en Midden Limburg |
| 20 Amsterdam West | 42 Parkstad-Limburg |
| 21 Den Haag Centrum | 43 Zuid-West-Limburg |
| 22 Den Haag West | |



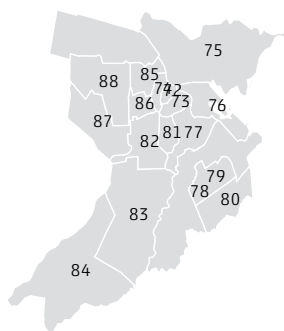
IV.3a Cartogram basisteams



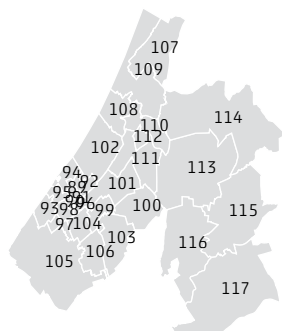
IV.3b Cartogram basisteams - naar regionale eenheid



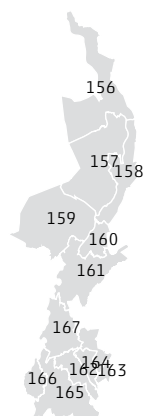
Amsterdam



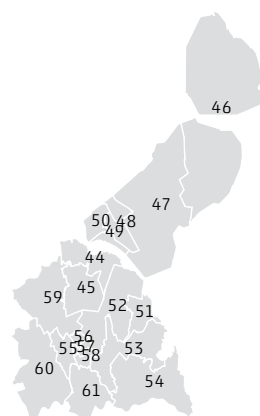
Den Haag



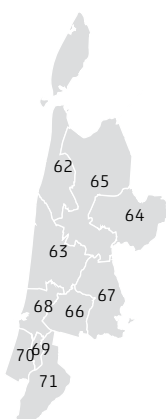
Limburg



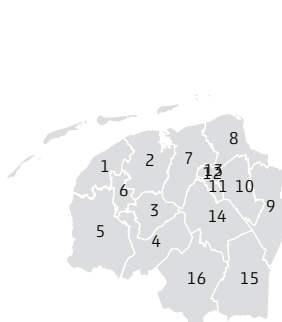
Midden-Nederland



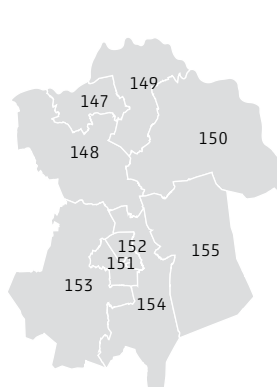
Noord-Holland



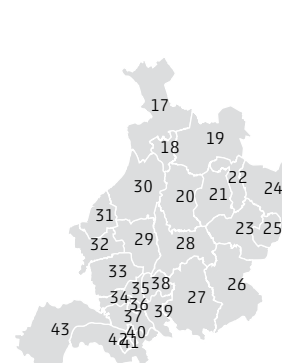
Noord-Nederland



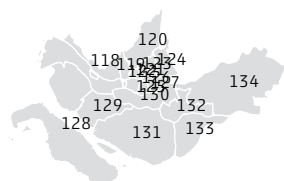
Oost-Brabant



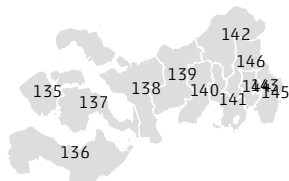
Oost-Nederland



Rotterdam



Zeeland-West-Brabant



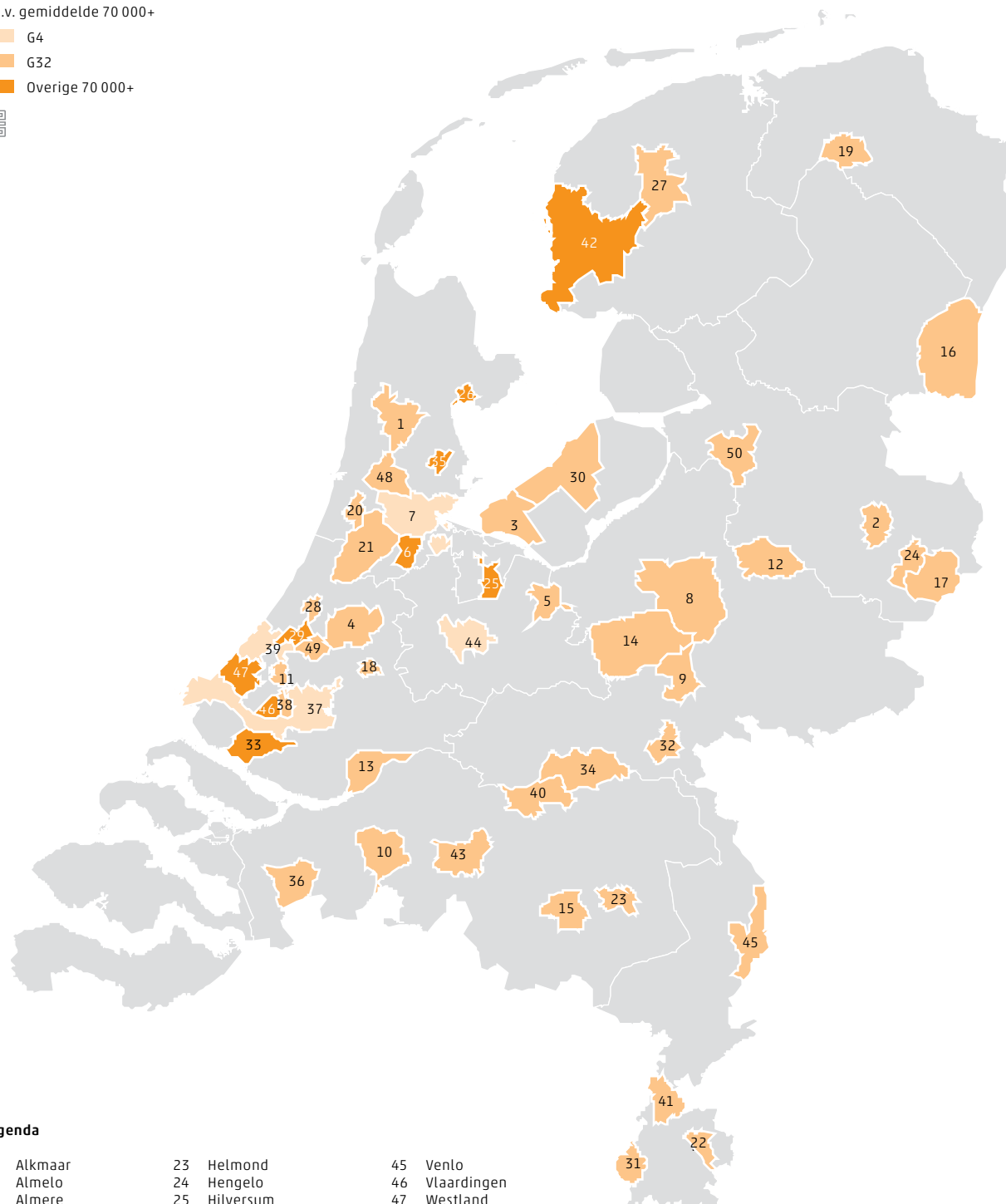
Legenda

1 Noordwest-Fryslân	85 West-Haarlemmerweg
2 Noordoost-Fryslân	86 West-Overtoomsesluis
3 Oost-Fryslân	87 Nieuw West-Zuid
4 Zuidoost-Fryslân	88 Nieuw West-Noord
5 Sneek	89 Jan Hendrikstraat
6 Leeuwarden	90 De Heemstraat
7 Ommelanden-West	91 Hoefkade
8 Ommelanden-Noord	92 Overbosch
9 Ommelanden-Oost	93 Loosduinen
10 Ommelanden-Midden	94 Scheveningen
11 Groningen-Zuid	95 Segbroek
12 Groningen-Centrum	96 Laak
13 Groningen-Noord	97 Beresteinlaan
14 Noord-Drenthe	98 Zuiderpark
15 Zuidoost-Drenthe	99 Leidschenveen – Ypenburg
16 Zuidwest-Drenthe	100 Zoetermeer
17 IJsselland-Noord	101 Leidschendam – Voorburg
18 Zwolle	102 Wassenaar
19 Vechtdal	103 Pijnacker – Nootdorp
20 IJsselland-Zuid	104 Rijswijk
21 Twente-West	105 Westland
22 Twente-Noord	106 Delft
23 Twente-Midden	107 Bollenstreek-Noord
24 Twente-Oost	108 Katwijk
25 Enschede	109 Noordwijk
26 Achterhoek-Oost	110 Leiden-Noord
27 Achterhoek-West	111 Leiden-Zuid
28 IJsselstreek	112 Leiden-Midden
29 Apeldoorn	113 Alphen aan den Rijn
30 Veluwe-Noord	114 Kaag en Braassem
31 Veluwe-West	115 Gouda
32 Veluwe Vallei-Noord	116 Waddinxveen/Zuidplas
33 Ede	117 Krimpenerwaard
34 Veluwe Vallei-Zuid	118 Waterweg
35 Arnhem-Noord	119 Schiedam
36 Arnhem-Zuid	120 Midden-Schieland
37 Rivierenland-West	121 Delfshaven
38 IJsselwaarden	122 Centrum
39 Rivierenland-Oost	123 Maas-Rotte
40 Nijmegen-Noord	124 IJsselland
41 Nijmegen-Zuid	125 Charlois
42 Tweestromenland	126 Feijenoord
43 De Waarden	127 IJsselmonde
44 Gooi en Vechtstreek-Noord	128 Haringvliet
45 Gooi en Vechtstreek-Zuid	129 Spijkenisse
46 Dronten/Noordoostpolder/Urk	130 Oude Maas
47 Lelystad/Zeewolde	131 Hoeksche Waard
48 Almere Buiten Hout	132 Drechtsteden Buiten
49 Almere-Stad Haven	133 Drechtsteden Binnen
50 Almere-West-Poort	134 Alblasserwaard-Vijfheerenlanden
51 Amersfoort	135 Walcheren
52 De Bilt/Eemdal/Soest	136 Zeeuws-Vlaanderen
53 Zeist/Bunnik/Leusden/Woudenberg	137 Oosterscheldebekken
54 Heuvelrug	138 Bergen op Zoom
55 Utrecht-West	139 Roosendaal
56 Utrecht-Noord	140 Weerij
57 Utrecht-Centrum	141 Markdal
58 Utrecht-Zuid	142 Dongemond
59 Stichtse Vecht/De Ronde Venen	143 Tilburg-Centrum
60 De Copen	144 Leijdal
61 Lekpoort	145 Groene Beemden
62 Den Helder	146 Langstraat
63 Alkmaar	147 's Hertogenbosch
64 Hoor	148 Meierij
65 Heerhugowaard	149 Maasland
66 Zaanstad	150 Maas en Leijgraaf
67 Purmerend	151 Eindhoven-Zuid
68 IJmond	152 Eindhoven-Noord
69 Haarlem	153 De Kempen
70 Kennemer Kust	154 Dommelstroom
71 Haarlemmermeer	155 Peelland
72 Centrum-Burgwallen	156 Venray/Gennep
73 Centrum-Amstel	157 Horst/Peel en Maas
74 Centrum-Jordaan	158 Venlo/Beesel
75 Boven IJ	159 Weert
76 Oost-Zeeburg	160 Roermond
77 Oost-Watergraafsmeer	161 Echt
78 Diemen-Ouder-Amstel	162 Brunssum/Landgraaf
79 Zuidoost-Bijlmermeer	163 Kerkrade
80 Zuidoost-Gaasperdam	164 Heerlen
81 Zuid de Pijp	165 Heuvelland
82 Zuid Buitenveldert	166 Maastricht
83 Amstelveen	167 Westelijke Mijnstreek
84 Aalsmeer – Uithoorn	

IV.4 Cartogram 70 000+ gemeenten

t.o.v. gemiddelde 70 000+

- G4
- G32
- Overige 70 000+



Legenda

1 Alkmaar	23 Helmond	45 Venlo
2 Almelo	24 Hengelo	46 Vlaardingen
3 Almere	25 Hilversum	47 Westland
4 Alphen aan den Rijn	26 Hoorn	48 Zaanstad
5 Amersfoort	27 Leeuwarden	49 Zoetermeer
6 Amstelveen	28 Leiden	50 Zwolle
7 Amsterdam	29 Leidschendam-Voorburg	
8 Apeldoorn	30 Lelystad	
9 Arnhem	31 Maastricht	
10 Breda	32 Nijmegen	
11 Delft	33 Nissewaard	
12 Deventer	34 Oss	
13 Dordrecht	35 Purmerend	
14 Ede	36 Roosendaal	
15 Eindhoven	37 Rotterdam	
16 Emmen	38 Schiedam	
17 Enschede	39 's Gravenhage	
18 Gouda	40 's Hertogenbosch	
19 Groningen	41 Sittard-Geleen	
20 Haarlem	42 Súdwest Fryslân	
21 Haarlemmermeer	43 Tilburg	
22 Heerlen	44 Utrecht	

VI Deelnemende gemeenten **Veiligheidsmonitor 2016**

Deze bijlage bevat een lijst met de 23 gemeenten die in 2016 aan de Veiligheidsmonitor hebben deelgenomen, dat wil zeggen in aanvulling op de reguliere landelijk dekkende steekproef voor de eigen gemeente extra enquêtes hebben laten uitvoeren. Alfabetisch geordend gaat het om de volgende gemeenten:

Aalsmeer
Amstelveen
Amsterdam
Barendrecht
Diemen
Haarlem
Helmond
Huizen
Leiden
Midden-Delfland
Moerdijk
Ouder-Amstel
Ridderkerk
Schijndel
Schouwen-Duivenland
Sint-Oedenrode
Sittard-Geleen
Tiel
Uithoorn
Veghel
Velsen
Venlo
Vianen.

Onderzoeks- verantwoording

In deze onderzoeksverantwoording wordt de opzet en uitvoering van de Veiligheidsmonitor 2016 op beknopte wijze besproken. Achtereenvolgens komen aan de orde:

- Veldwerk;
- Steekproef;
- Respons
- Vragenlijst;
- Weging;
- Betrouwbaarheidsmarges;
- Methodebreken.

Voor geïnteresseerden zijn separate notities over het veldwerk, het steekproefontwerp en de weging van de Veiligheidsmonitor 2016 op aanvraag beschikbaar.

Veldwerk

Het onderzoeksontwerp van de Veiligheidsmonitor heeft als uitgangspunt dat elk jaar minimaal 65 000 personen aan het onderzoek meedoen. Dit aantal is vereist om ook op laagregionaal niveau betrouwbare uitspraken te kunnen doen. Het streven is om voor elk politiedistrict minimaal 750 responsen te behalen en voor elk basisteam van politie en voor elke 70 000+ gemeente telkens 300 responsen. Het veldwerk voor dit 'vaste' deel gebeurt gezamenlijk door het CBS en onderzoeksbureau I&O Research.

Daarnaast kunnen lokale partijen zoals gemeenten, clusters van gemeenten, of politie-eenheden de steekproef voor hun eigen gebied laten ophogen (dit heet 'lokale oversampling') om op nog lager regionaal niveau (denk bijvoorbeeld aan wijken of buurten) betrouwbare onderzoeksresultaten te verkrijgen. Deze lokale oversampling gebeurt door I&O Research.

Het veldwerk van zowel het CBS als I&O Research startte vanaf 9 augustus en eindigde op 30 november. Bij de uitvoering ervan is gebruik gemaakt van twee dataverzamelmethode, namelijk internet en papier. In eerste instantie ontvingen alle steekproefpersonen een aanschrijfbrief – voorzien van inloggegevens – met het verzoek om via internet deel te nemen aan het onderzoek. Drie weken na de verzending van de aanschrijfbrief werden non-respondenten gerappelleerd. In deze rappelbrief werden opnieuw de inloggegevens opgenomen en daarnaast werd een schriftelijke vragenlijst meegestuurd. Drie weken na de eerste rappelbrief werd een tweede rappelbrief verstuurd met opnieuw een schriftelijke vragenlijst en inloggegevens. Anderhalve week na de tweede aanschrijfbrief werden de steekproefpersonen die nog niet gereageerd en van wie een telefoonnummer bekend was gebeld en gevraagd om de vragenlijst alsnog via internet of papier in te vullen.

Respons

In 2016 werden ruim 210 000 personen voor deelname aan de Veiligheidsmonitor benaderd. In totaal hebben bijna 81 000 personen meegedaan, waarvan ruim 67 000 in het vaste deel en 13 000 in de lokale oversampling. Het landelijke responspercentage bedroeg 38,5%, ruim een procentpunt hoger dan in 2015 (37,2%). De responspercentages lopen uiteen van 28,5 in de regionale eenheid Amsterdam tot 44,7% in Limburg.

Uitzet en respons Veiligheidsmonitor 2016 - Nederland totaal en naar regionale eenheid

Regionale eenheid	Uitzet		Respons
			%
Noord-Nederland	15 050	6 214	41,3
Oost-Nederland	27 536	11 696	42,5
Midden-Nederland	19 677	7 777	39,5
Noord-Holland	20 738	8 281	39,9
Amsterdam	23 529	6 705	28,5
Den Haag	30 173	10 590	35,1
Rotterdam	25 989	8 727	33,6
Zeeland - West-Brabant	13 591	5 749	42,3
Oost-Brabant	14 913	6 581	44,1
Limburg	19 111	8 540	44,7
Nederland totaal	210 307	80 860	38,5

Van alle 43 politiedistricten is de target van 750 responsen behaald. Van de 167 basisteams van politie en van de vijftig 70 000+ gemeenten is van 13 basisteams respectievelijk 3 gemeenten de target van 300 responsen (net) niet gehaald, met een acceptabel minimum van 282 responsen in het slechtst responderende basisteam en 289 in de slechtst responderende gemeente.

Vragenlijst

Voor de Veiligheidsmonitor is een gestandaardiseerde [vragenlijst](#) ontwikkeld die verplicht in zijn geheel moet worden afgenomen. De vragenlijst is modulair opgebouwd en bevat de volgende vraagblokken:

1. Leefbaarheid woonbuurt
2. Beleving overlast in de buurt
3. Veiligheidsbeleving
4. Slachtofferschap (inclusief cybercrime) en aangiftegedrag
5. Tevredenheid laatste politiecontact
6. Oordeel functioneren politie in de buurt
7. Oordeel functioneren politie algemeen
8. Oordeel functioneren gemeente
9. Preventie
10. Onveilige plekken
11. Respectloos gedrag
12. Achtergrondkenmerken.

Voor deelnemers aan de Veiligheidsmonitor die gebruik maken van lokale oversampling is aan het eind van de vragenlijst enige vrij ruimte beschikbaar voor eigen vragen passend binnen de thematiek van de Veiligheidsmonitor.

Weging

De weging van de VM 2016 is vergelijkbaar met die van de vorige jaren. De weging is aangepast aan de jaarlijks verschillende flexibele oversampling, die in 2016 minder uitgebreid was dan in 2015. De spreiding van de gewichten was iets kleiner dan in 2015, wat duidt op een iets minder selectieve respons dan vorig jaar. De verdeling van de gewichten is vergelijkbaar met de jaren daarvoor.

Betrouwbaarheidsmarges

Bij elk gegeven uit de VM is de betrouwbaarheidsmarge bepaald, waarbij rekening is gehouden met de steekproefomvang en het onderzoeksdesign. De marges zijn zowel beschikbaar bij de uitkomsten die op StatLine (CBS databank) worden geplaatst als in de voorliggende publicatie. In de elektronische versie van deze publicatie is per thema een verwijzing (link) naar StatLine opgenomen, waarmee het mogelijk is om meer specifieke tabelinformatie in te zien. Bij elk getoond percentage hoort een betrouwbaarheidsmarge die, behalve van het gekozen betrouwbaarheidsniveau en het onderzoeksdesign, vooral afhankelijk is van de spreiding in de antwoorden en van het aantal ondervraagde personen. Meestal wordt een betrouwbaarheidsniveau van 95 procent gekozen. Dit betekent dat de werkelijke waarde in 95 van de 100 steekproeven tussen de grenzen zal liggen van de marges behorende bij de gevonden waarde en de steekproefomvang. Bij de Veiligheidsmonitor is in het algemeen sprake van kleine betrouwbaarheidsmarges. Dit komt door het grote aantal landelijke waarnemingen in de steekproef, aangevuld met de waarnemingen op basis van lokale oversampling. In 2016 gaat het in totaal om bijna 81 000 personen die aan het onderzoek hebben meegedaan. Punt-schattingen die op een dergelijke steekproefomvang zijn gebaseerd hebben een marge van +/- 0,34 procentpunt bij een schatting van 50 procent. Dit betekent dat met een waarschijnlijkheid van 95 procent de werkelijke waarde van deze schatting ligt tussen de 49,66 procent en de 50,34 procent. Op het niveau van de regionale eenheden en districten zijn de marges uiteraard groter, vanwege het lagere aantal waarnemingen dat hiervoor beschikbaar is.

Methodebreuken

Vanaf 2005 tot en met 2008 is informatie over slachtofferschap, veiligheid en tevredenheid over het functioneren van de politie gemeten via de Veiligheidsmonitor Rijk (VMR). In 2008 is de VMR overgegaan in de Integrale Veiligheidsmonitor (IVM), waarmee vervolgens statistische informatie over bovengenoemde thema's is gemeten in de jaren 2008 tot en met 2011. In 2012 is de onderzoeksopzet van de IVM verbeterd en overgegaan in de Veiligheidsmonitor (VM).

Verschillen in de onderzoeksopzet tussen VM en de IVM en de IVM en de VMR hebben tot gevolg dat er systematische effecten optreden in de uitkomsten. Dit fenomeen wordt aangeduid met de term methodebreuken. Om de continuïteit van de belangrijkste variabelen zo goed mogelijk te waarborgen, is in 2012 nogmaals de IVM met een steekproefomvang van circa 6 000 personen parallel uitgevoerd aan de VM. Om dezelfde reden is in het verleden de VMR in 2008, 2009 en 2010 in een beperkte omvang parallel aan de IVM uitgevoerd.

Door de parallelle uitvoering van de twee ontwerpen is het mogelijk om de verschillen te kwantificeren, en daarmee correcties toe te passen op de oude VMR- en IVM cijfers

om ze naar het VM-niveau te brengen. Op die manier worden uitkomsten van de VMR en IVM vergelijkbaar met die van de VM. Deze correcties van de methodebreuken zijn in dit rapport toegepast op trendcijfers voor de periode 2005–2016. Aangezien de cijfers voor de jaren 2005 t/m 2011 gecorrigeerd zijn, komen deze niet overeen met eerder gepubliceerde cijfers voor deze jaren.

Recent verschenen literatuur

CBS (2016), *Emancipatiemonitor 2016*, 13 december 2016

CBS (2016), *Jaarrapport 2016 Landelijke jeugdmonitor*, 1 december 2016

CBS (2016), *Vandalisme meestal niet gemeld bij politie*, 15 november 2016

CBS (2016), *Melding en aangifte van veelvoorkomende criminaliteit*, 15 november 2016

CBS (2016), *Slachtoffer? Veiligheidsmonitor versus politieregister*, 14 november 2016

CBS (2016), *Minder geregistreerde criminaliteit in Vinexwijken*, 11 november 2016

CBS (2016), *Limburgers beschermen woning vaakst tegen inbraak*, 1 november 2016

CBS, WODC en Raad voor de Rechtspraak (2016), *Criminaliteit en Rechtshandhaving 2015*, 17 oktober 2015

CBS (2016), *Stedelingen geven leefbaarheid buurt lager cijfer*, 3 maart 2016

CBS (2016), *Nederland steeds minder onveilig*, 1 maart 2016

CBS (2016), *Minder slachtoffers criminaliteit*, 1 maart 2016

CBS (2016), *Veiligheidsmonitor 2015*, 1 maart 2016

CBS (2015), *Criminaliteit in Nederland*, 18 december 2015

CBS (2015), *Een op de zes meisjes wordt online gepest*, 17 december 2015

CBS (2015), *Vrouwen meer op internet gepest dan mannen*, 17 december 2015

WODC (2015), *Ouderen als slachtoffer van criminaliteit. Een kwantitatief beeld van de Nederlandse situatie*, in: Justitiële Verkenningen, december 2015

CBS (2015), *CBS: Verschil criminaliteit stad en land gedaald*, 27 november 2015

CBS (2015), *Criminaliteit en veiligheidsbeleving: landelijke en regionale trends*, 27 november 2015

CBS (2015), *CBS: Minder Nederlanders ervaren respectloos gedrag*, 12 november 2015

CBS, WODC en Raad voor de Rechtspraak (2015), *Daling criminaliteit, aantal verdachten en strafzaken*, 19 oktober 2015

CBS, WODC en Raad voor de Rechtspraak (2015), *Criminaliteit en Rechtshandhaving 2014*, 19 oktober 2015

CBS (2015), *CBS: Een ruim voldoende voor veiligheid in de buurt*, 25 september 2015

CBS (2015), *CBS: Meer online shoppers opgelicht*, 26 augustus 2015

CBS (2015), *Slachtofferschap cybercrime en internetgebruik*, 26 augustus 2015

CBS (2015), *CBS: Bijna 8 procent van de jongeren gepest op het internet*, 17 augustus 2015

CBS (2015), *CBS: Steeds minder Nederlanders ervaren criminaliteit, onveiligheidsgevoelens en overlast in de buurt*, 2 maart 2015

CBS (2015), *Veiligheidsmonitor 2014*, 2 maart 2015

Meer cijfers

Deze publicatie bevat een selectie van de belangrijkste uitkomsten van de Veiligheidsmonitor 2016. Cijfers over meer onderzoeksitems, en dan met name uitgesplitst naar regio's (landsdelen, provincies, regionale eenheden, districten en straks ook basisteams politie en 70 000+ gemeenten¹⁾) en persoonskenmerken (geslacht, leeftijd, herkomst, opleiding, seksuele geaardheid, stedelijkheid) zijn voor de jaren 2012–2016 te vinden in de volgende StatLinetabellen:

Leefbaarheid en overlast in woonbuurt

- Leefbaarheid en overlast in buurt; regio
- Leefbaarheid en overlast in buurt; persoonskenmerken

Veiligheidsbeleving

- (On)veiligheidsbeleving; regio
- (On)veiligheidsbeleving; persoonskenmerken

Slachtofferschap criminaliteit

- Slachtofferschap criminaliteit; regio
- Slachtofferschap criminaliteit; persoonskenmerken
- Ondervonden delicten; regio
- Ondervonden delicten; persoonskenmerken

Burgers en politie

- Burgers en politie; regio
- Burgers en politie; persoonskenmerken

Preventie

- Preventie; regio
- Preventie; persoonskenmerken

Deelnemers aan de Veiligheidsmonitor kunnen bovendien gebruik maken van de online-databank waarin meer cijfermateriaal beschikbaar is.

¹⁾ Cijfers over basisteams van politie en over 70 000+ gemeenten zullen in de loop van 2017 aan de regionale StatLinetabellen worden toegevoegd.

Medewerkers

Auteurs

Math Akkermans
Rianne Kloosterman
Kim Knoops
Ger Linden
Elke Moons

Met medewerking van

Bart Buelens
José Gouweleeuw
Jos Kickken
Inge Muijs
Marie-José Poublon-Schijns